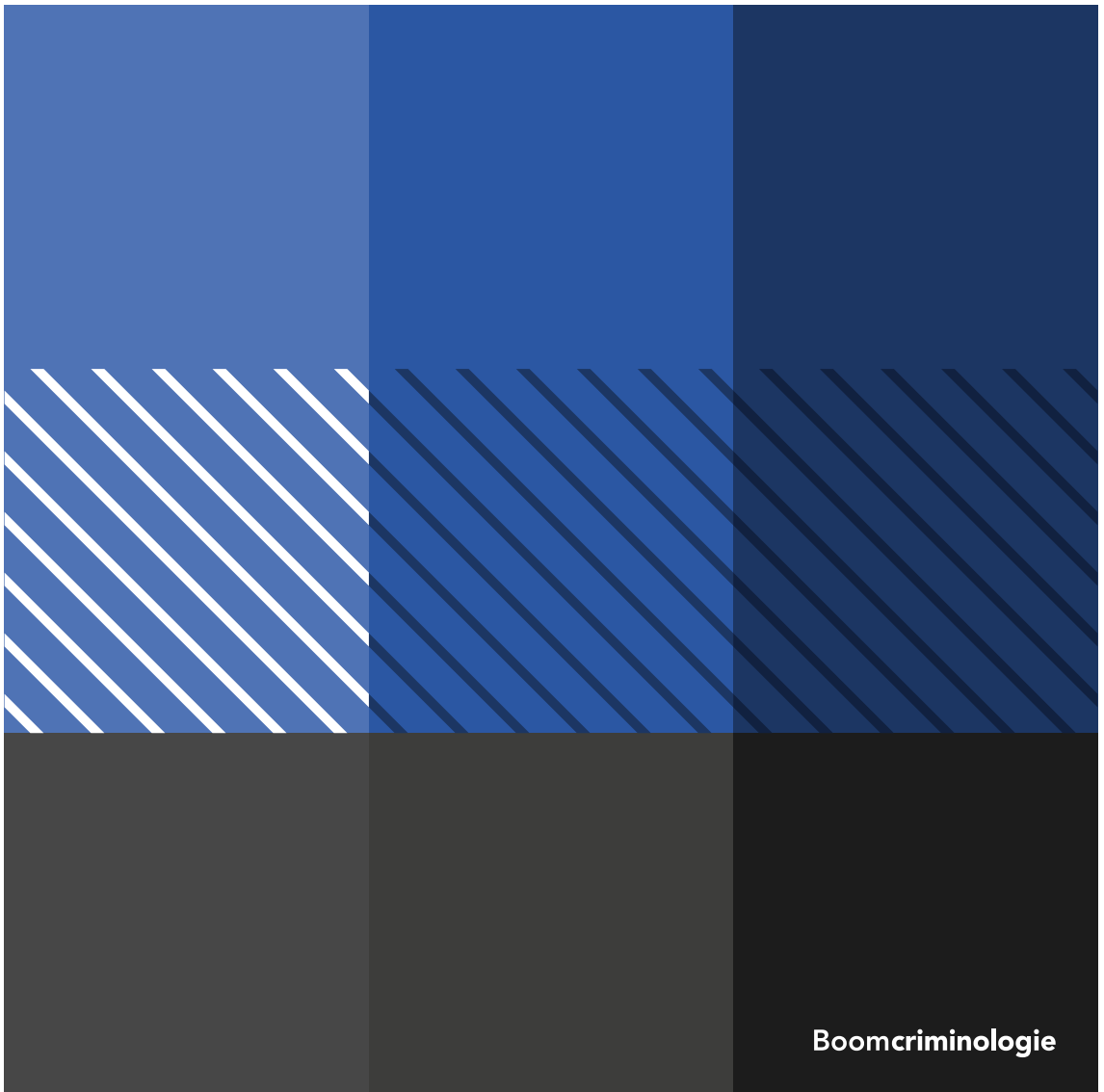

BASISBOEK ProHIC

PROBLEEMGERICHT WERKEN
AAN HIGH IMPACT CRIME

Boomcriminologie

De ProHIC aanpak bestaat uit

- Vier samen te nemen stappen. (SAPE: Signalering, Analyse, Plan van aanpak en Evaluatie)
- Om tot een succesvolle aanpak van HIC te komen, zijn vijf ingrediënten van belang:
 1. Sturing door de driehoek.
 2. Gebruik maken van beschikbare kennis.
 3. Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV).
 4. Burgerparticipatie.
 5. Probleemgericht werken: SARA/ SAPE.

De ProHIC aanpak wordt ondersteund door vier instrumenten

- Een Handleiding met Basisboek.
- De website www.ProHIC.nl.
- Meer dan 250 Kennisparels.
- Promotiemateriaal (poster, hand out, teaser, flowchart en infographic).

Inhoud

■ ■ ■ Voorwoord 9

■ ■ ■ 1. Waarom High Impact Crime aanpakken? 11

1.1 Omvang HIC 12

1.2 Slachtofferschap en de gevolgen daarvan 15

1.3 Samenvatting 16

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Noord: berovingen van en door jongeren

17

■ ■ ■ 2. Vijf ingrediënten voor de aanpak van HIC 24

2.1 Sturing door de driehoek 25

2.2 Gebruik maken van beschikbare kennis 30

2.3 Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV) en samenwerking 32

2.4 Burgerparticipatie 35

2.5 Probleemgericht werken: SARA wordt SAPE 39

2.6 Samenvatting 42

→ PRAKTIJKVOORBEELD

BorneWaakt

43

3. Signalering en prioritering 46

3.1 HIC blijvend aandacht geven	47
3.2 Focus op concentraties	48
3.3 De driehoek beslist	50
3.4 Projectgroep	51
3.5 Politiegegevens	52
3.6 Ernst meewegen?	55
3.7 HIC passend binnen bredere prioriteitstelling	56
3.8 Samenvatting	59

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Aanpak overvallen

62

4. Analyse 66

4.1 Problemen nader in kaart brengen	67
4.2 Criminaliteitsdriehoek	68
4.3 Gouden W's	72
4.4 Informatiebronnen	76
4.4.1 Cijfermatig/kwantitatief	76
4.4.2 Kwalitatief	77

4.4.3 Overige handige methoden en technieken voor onderzoek	79
4.4.4 Tot Slot	79
4.5 Samenvatting	80

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Politiekeurmerk Veilig Wonen Alkmaar 81

5. Plan van aanpak	86
5.1 Doelen bepalen	87
5.1.1 Doel-middelen keten	87
5.1.2 Hoe SMART wil je het hebben (en hoe SMART kan je het krijgen)?	90
5.2 Maatregelen bepalen	93
5.2.1 Evidence based	93
5.2.2 Bronnen en voorbeelden	95
5.3 Maatregelen ordenen	99
5.4 Randvoorwaarden bepalen	104
5.5 Voorstel voor evaluatie	106
5.6 Gaat dit werken?	107
5.7 Resultaat: een gezamenlijk Plan van Aanpak	108
5.8 Driehoek keurt PvA goed	109
5.9 Samenvatting	110

→ PRAKTIJKVOORBEELD

De aanpak van hot shots

111

6. Evaluatie 118

6.1 Effectevaluatie 121

6.2 Procesequantificatie 124

6.3 Samenvatting 125

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Aanpak woninginbraak Gouda

126

Bijlagen 130

Bijlage 1 VeiligheidsMonitor (VM) 131

Bijlage 2 Integraal Veiligheids Beleid (IVB) 133

Bijlage 3 Informatie Gestuurde Politie (IGP) 133

Bijlage 4 Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV) 135

Bijlage 5 Handleidingen burgerparticipatie 137

Bijlage 6 Betrekken burgers bij besluitvorming 138

Bijlage 7 Preventie advisering aan burgers 139

Bijlage 8 Buurtpreventie en Meld Misdaad Anoniem 140

Bijlage 9 SARA model 142

Bijlage 10 Gebiedsscan en hot spot kaart 143

Bijlage 11 Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS) 145

Bijlage 12 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) 147

Bijlage 13 Meewegen ernst HIC 149

Bijlage 14 Trechter effect 150

Bijlage 15 Triangulatie 152

Bijlage 16 Ideeën over schouwen 153

Bijlage 17 Analyse en aanpak jeugdnetwerk 154

Bijlage 18 Kennisbanken 158

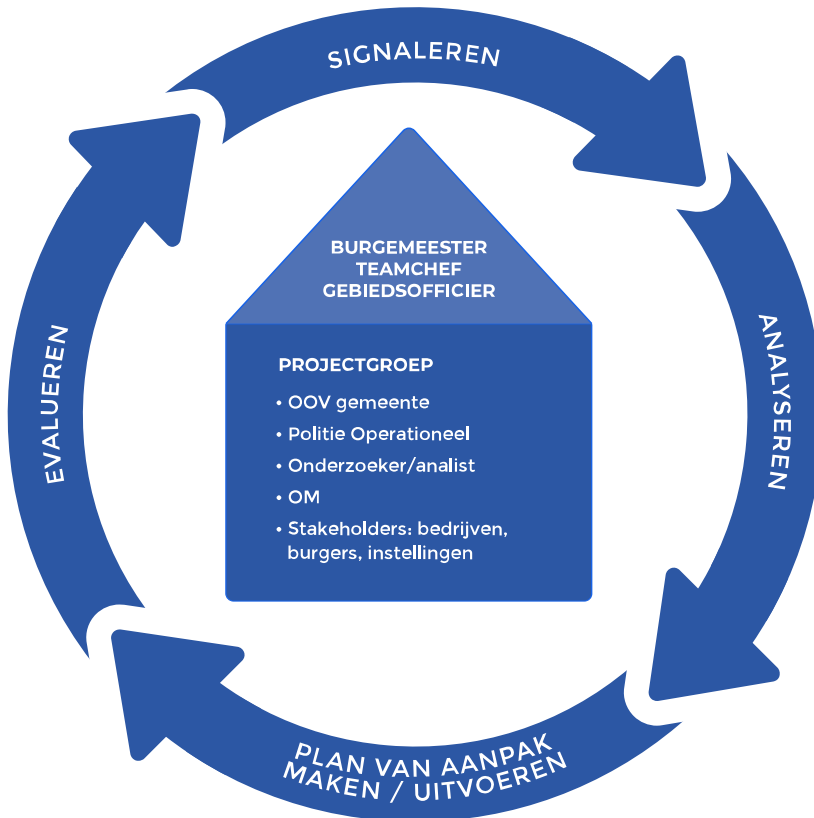
Bijlage 19 De twee dimensies van de criminaliteitsmatrix 159

Bijlage 20 Eenvoudig proces evaluatie formulier (PEF) 161

Bijlage 21 Mogelijke vragen procesevaluatie 163

Literatuurlijst 173

Schema SAPE

Vijf ingrediënten voor de aanpak van HIC

Informatie Gestuurde veiligheidszorg	Burgerparticipatie	Sturing door de driehoek	Gebruik maken van beschikbare kennis	Probleemgericht werken
--------------------------------------	--------------------	--------------------------	--------------------------------------	------------------------

Voorwoord

Dit Basisboek is geen pageturner voor een regenachtige namiddag, maar is bedoeld als een naslagwerk dat u er bij pakt als uw werkgever of docent vraagt om een Plan van Aanpak High Impact Crime (HIC) op te stellen.

Dit Basisboek is geschreven door DSP-groep en de nationale politie en maakt onderdeel uit van een groter Europees project: CCI project (www.cuttingcrimeimpact.eu). Een eerdere versie (Handreiking ProHIC 2020) was gemaakt door praktijk deskundigen van politie, gemeenten, veiligheidshuizen samen met onderzoekers/adviseurs van DSP-groep. Na diverse demonstraties en feedbackrondes is uit die 1.0 versie deze 2.0 versie geboren: een Basisboek. De essentie van dit Basisboek HIC is neergelegd in een Handleiding. Beiden te vinden op www.ProHIC.nl.

Kennisparels

Bij het schrijven van dit Basisboek is - naast de inzichten van de verschillende partners van het CCI project en Nederlandse gebruikers van de 1.0 versie - gebruik gemaakt van de vele onderzoeken over de effectiviteit van maatregelen tegen High Impact Crime. De kennis die uit die onderzoeken te halen valt, is voor een groot deel terug te vinden in de Kennisparels die op de website www.ProHIC.nl te vinden zijn. Deze Kennisparels zijn gemaakt door Jaap de Waard van het ministerie van Justitie en Veiligheid en ze gaan niet alleen over High Impact Crime, maar over een breed scala van criminaliteitsproblemen en bewezen effectieve maatregelen om die vormen van criminaliteit te bestrijden. Een ' Kennisparel ' bevat in de regel een samenvattend overzicht van kennis over werkzame preventieve en repressieve interventies en maatregelen. Het doel is om een systematisch overzicht te bieden van verschenen meta evaluaties en synthesesstudies van bewezen (in) effectieve maatregelen en interventies. Hiermee kan een beleid gevoerd worden dat is gebaseerd op betrouwbare feiten, gedegen analyses en aansprekende concepten en inzichten uit de wetenschap en praktijk.

De auteurs bedanken

niet alleen **Jaap de Waard** (onze nationale parelvisser), maar ook alle andere mensen die eerdere concepten van kritisch en deskundig commentaar hebben voorzien.

Jelle Brands
Universiteit Leiden

Hester van Dijk-de Waal
Gemeente Gouda

Paul van Egmond
DSP-groep

Ruud van Es
Nationale politie

Kaya Franke
DSP-groep

Max Gores
Gemeente Alkmaar

Evert Janssen
DSP-groep (stagiair)

Kees van der Kraan
Nationale politie

Bianca Bates-Kreuning
DSP-groep

Masja van Meeteren
Universiteit Leiden

Ilse Ras
Universiteit Leiden

René van Roode
Nationale politie

Cor Snijders
Hogeschool InHolland

Jos van der Stap
Nationale politie

Mirjam Uenk
Avans Hogeschool

Bart Venrooij
Gemeente 's-Hertogenbosch

Monique Verschuur
Gemeente Alkmaar

Peter Versteegh
Nationale politie

Harm Vlooswijk
Nationale politie

Jaap de Waard
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Arthur van der Welle
Amsterdam

Anton Wildoër
Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Holland-Noord

Dennis Zijlstra
Nationale politie

Bram van Dijk en Paul van Someren
DSP-groep

Amsterdam en
Alkmaar
JULI 2021

Armando Jongejan en Marian Krom
Nationale politie

1. Waarom High Impact Crime aanpakken?

High Impact Crime, afgekort als HIC, omvat delicten die een grote impact hebben op het slachtoffer en vaak ook op zijn of haar directe omgeving.

HIC zorgt niet alleen voor materiële schade en/of letsel bij het slachtoffer (objectief slachtofferschap). Ook angstgevoelens en angst voor herhaling (subjectief slachtofferschap) zijn vaak het gevolg. HIC is van invloed op het veiligheidsgevoel in de maatschappij, en daarmee op het vertrouwen van de burger in de maatschappij en overheid in het algemeen en het vertrouwen in politie en justitie in het bijzonder. Dat maakt dat de aanpak van HIC een duurzaam karakter moet hebben.

Bij HIC gaat het vooral om het volgende trio (Wetboek van Strafrecht):

WONINGINBRAAK

“diefstal of een poging daartoe, zonder (bedreiging met) geweld tegen personen, in combinatie met het wederrechtelijk betreden van een woning bijvoorbeeld door braak of insluiting”.

STRAATROOF

“het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen particuliere personen die zich op de openbare weg bevinden, of de poging daartoe”.

OVERVAL

“het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen in een afgeschermd ruimte of op een gepland of georganiseerd waarde transport, of de poging daartoe”.

Soms worden meer delicten onder HIC geschaard zoals woningoverval en andere vormen van ‘excessief geweld’ (waaronder uitgaansgeweld). Een andere of bredere definitie van HIC kan lokaal nuttig of nodig zijn, maar we zullen ons in dit Basisboek concentreren op de aanpak van de drie genoemde delicten: **woninginbraak**, **straatroof** en **overval**.

1.1 Omvang HIC

De door de politie geregistreerde aantallen voor 2019 geven een beeld van de omvang van de drie HIC-problemen:

DELICT	2019	2020
Woninginbraak	39.452	30.650 (-22,31%)
Straatroof	3.783	3.205 (-15,29%)
Overval	1.174	915 (-22,06%)
HIC totaal (2019)	44.409	34.770

Deze gegevens komen uit het voor iedereen vrij toegankelijke dataportaal* van de politie (zie ook hoofdstuk 3). De cijfers laten zien dat er sprake is van een aanzienlijke daling van de drie HIC delicten in 2020.

Door de Covid-19 maatregelen vanaf voorjaar 2020 tot 2021 bleven mensen veel vaker thuis en waren ze ook minder vaak op straat. De gelegenheid voor HIC nam daarmee enorm af. Zie hierover ook de 'Kennispapers' van Jaap de Waard, nummer 154* en nummer 223*. Alle Kennispapers zijn te vinden op www.ProHIC.nl.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Vergeleken met 20 jaar terug is het totaal aantal door de politie geregistreerde misdrijven enorm teruggelopen.

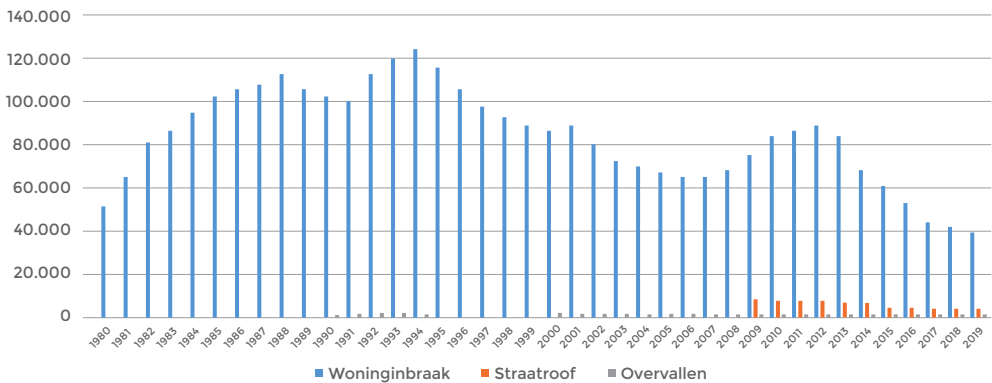
Door politie geregistreerde misdrijven 1948-2020

DE DALING

Een vergelijkbare daling zien we terug bij High Impact Crime, waarbij we overigens ook zien dat de woninginbraken landelijk de bulk van het HIC-probleem vormen.

HIC-Delicten sinds 1980

Een zelfde dalende tendens doet zich ook voor in de cijfers uit de nationale slachtofferenquête van het CBS, de Veiligheidsmonitor (**Bijlage 1**). In 2012 was het slachtofferpercentage voor inbraak onder de Nederlandse bevolking 1,8% en in 2019 was dit teruggelopen naar 1,0% (CBS, 2019).

Hoewel Nederland het in Europees perspectief niet slecht doet (we zijn een middenmoter), zijn er ook diverse landen die onder meer voor woninginbraak aanzienlijk beter presteren. Dit blijkt uit het Fundamental Rights Survey (2021) van European Union Agency for Fundamental Rights.

Maar we zijn in Nederland op de goede weg en daar hebben velen – waaronder bijvoorbeeld de taskforce HIC – aan bijgedragen. Zie terugblik op tien jaar succesvolle aanpak HIC*.

Overigens blijken hier ook andere aanpakken effectief, zoals opname van ‘inbraakwerendheid’ in de Nationale Bouwregelgeving (Van Ours & Volvaard, 2011), het Politiekeurmerk Veilig Wonen en het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Maar het is nodig het HIC-probleem te blijven monitoren en veranderingen te signaleren. Een daling wordt vaak weer gevolgd door een nieuwe stijging, of er kunnen veranderingen optreden die ook ongewenst zijn (minder woninginbraken, maar meer woningovervallen). De HIC-aanpak lokaal ‘duurzaam werkend krijgen’ vergt dus een continue aanpak, waarbij we de HIC-temperatuur lokaal meten en als HIC weer oplaait gelijk actie ondernemen.

Daarbij komt dat het probleem landelijk weliswaar afneemt, maar die afname zien we niet in het hele land. Er zijn nog steeds zorgwekkende concentraties (voorbeeld*). Alle reden dus om het probleem gericht aan te pakken. Dit Basisboek brengt de kennis en ervaringen op het gebied van HIC nationaal en internationaal bij elkaar, om de daling ook de komende jaren te helpen doorzetten en een duurzame afname van HIC te bewerkstelligen.

Wie meer wil weten over de verklaring die de Nederlandse topcriminoloog Prof Dr. Jan J. M. van Dijk heeft voor deze enorme daling van de criminaliteit – die zich in alle Westerse landen heeft voorgedaan – verwijzen we naar het college van de ‘Universiteit van Nederland’ dat in 2014 in de nachtclub IT gegeven werd.

In dezelfde serie is er ook nog een college* over hoe de overheid een land aantoonbaar veiliger kan maken.

Wie zijn kennis over deze daling (en de beste verklaringen daarvoor) wil testen, verwijzen we naar de ‘ Kenniscrimquiz ’ over trends en ontwikkelingen in de criminaliteit en rechtshandhaving, Kennisparel 109*.

Onderzoek hierover: Van Dijk et al. (2012), Farrell (2013), Farrell et al. (2011, 2014 en 2018).

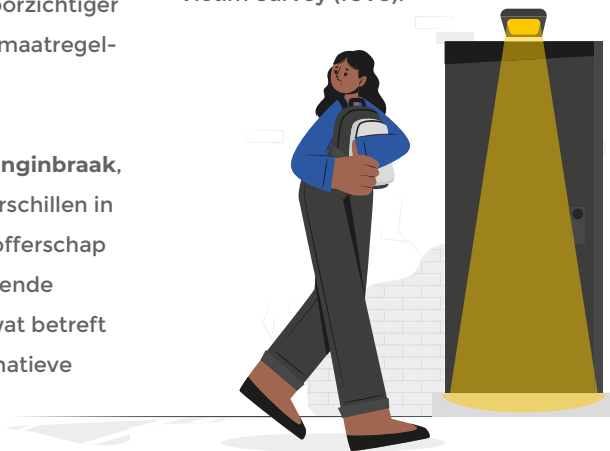
* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

1.2 Slachtofferschap en de gevolgen daarvan

Kennisparel 134* laat zien dat de veiligheidsbeleving van slachtoffers van veelvoorkomende criminaliteit vaker negatiever is dan die van personen die geen slachtoffer waren. De gevoelens van onveiligheid zijn groter, het oordeel over de stand van zaken en de ontwikkeling van de criminaliteit in de buurt is ongunstiger, en vooral de kans om opnieuw slachtoffer te worden van misdrijven wordt door slachtoffers hoger ingeschat. Ook vertonen slachtoffers meer vermijdingsgedrag, zowel thuis als in de woonomgeving. Als het gaat om preventie van inbraak en diefstal, gedragen slachtoffers van deze misdrijven zich voorzichtiger en treffen ze vaker beveiligingsmaatregelen in en rond hun woning.

Bij de High Impact Crimes **woninginbraak**, **straatroof** en **overval** zijn de verschillen in veiligheidsbeleving naar slachtofferschap nog groter dan bij veelvoorkomende criminaliteit als geheel, zowel wat betreft de affectieve, cognitieve als conatieve component.

Herhaling van slachtofferschap vergroot de onveiligheidsbeleving aanzienlijk en de gevolgen van slachtofferervaring op de veiligheidsbeleving houden lang aan. De veiligheidsbeleving van slachtoffers is het meest negatief onder vrouwen, jongeren en mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. Binnen deze groepen is de veiligheidsbeleving van slachtoffers negatiever dan die van degenen die geen slachtoffer waren. Het zelfde beeld komt overigens ook naar voren uit veel internationaal onderzoek. Zie voor Europa FRA 2014 en zie ook de uitkomsten van de International Crime Victim Survey (ICVS).

KORTOM

Niet alleen de omvang van HIC, maar zeker ook de gevolgen voor slachtoffers vormen meer dan voldoende reden om deze vormen van criminaliteit aan te pakken.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

1.3 Samenvatting

High Impact Crime, afgekort als HIC, zijn delicten die een grote impact hebben op het slachtoffer en vaak ook op zijn of haar directe omgeving. Bij HIC gaat het vooral om het volgende trio:

WONINGINBRAAK

STRAATROOF

OVERVAL

Dit Basisboek brengt de kennis en ervaringen op het gebied van HIC nationaal en internationaal bij elkaar, om de daling ook de komende jaren te helpen doorzetten en een duurzame afname van HIC te bewerkstelligen.

De veiligheidsbeleving van slachtoffers van veelvoorkomende criminaliteit is vaker negatief dan die van personen die geen slachtoffer waren. Niet alleen de omvang van HIC, maar zeker ook de gevolgen voor slachtoffers vormen reden om deze vormen van criminaliteit aan te pakken.

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Noord: berovingen van en door jongeren

■ Straatroven in Noord

In het noordelijk deel van een grote stad in het westen van het land¹ werden jongeren door andere jongeren beroofd. Zo werd bijvoorbeeld een 17-jarige slachtoffer najaar 2020 overvallen op de route naar Sportpark Noord. Zijn vader vertelt:

“ Hij zat op een scooter samen met een vriend en omdat het slecht weer was, besloten ze onder het viaduct te schuilen. Kort daarna kwamen er twee jonge gasten op de fiets en vroegen om de tijd. Mijn zoon wist meteen dat het niet goed zat. Op het moment dat hij besloot weg te rennen, kreeg hij een pistool op zijn borst. ”

En ander jong slachtoffer vertelt hoe hij 's avonds alleen langs de tennisbaan fietst als er een jongen op de fiets tegen hem aanbodt. Even later komt er een andere jongen aanfietsen. Hij haalt een pistool tevoorschijn.

“ Geef me je kankergeld, je kankertelefoon en je kankeroortjes ”

¹ De hier gepresenteerde casus is bewust geanonimiseerd. Plaatsen en namen zijn bij de auteurs van dit Basisboek bekend. De casusbeschrijving kwam tot stand op basis van artikelen uit de media, contacten met politie (landelijk en lokaal), gemeente en bewoners/ouders.

Hij weigert. Daarop ontstaat een vechtpartij. Het pistool valt op de grond. Nadat de jongen zich uit het gevecht heeft weten los te maken, krijgt hij hulp van mensen uit de omgeving. "Tsja dat had ook heel anders kunnen aflopen", zegt de vader terugblikkend.

Inderdaad logisch dat ouders bezorgd zijn, ook omdat ze zien hoe hun kind in de dagen na de beroving angstig is en dat daarna nog lange tijd blijft. Het verhaal wordt gedeeld op de appgroep van buurtbewoners. Al gauw blijkt dat er meer kinderen het slachtoffer zijn geweest van berovingen. Vaak worden ze op een van de fietspaden of bijvoorbeeld bij hangplekken op parkeerplaatsen beroofd. Het is najaar, vroeg donker en de fietspaden tussen de woonwijk en de sportvelden lopen langs een kanaal, door bosschages en onder diverse bruggen en viaducten door. De jeugdige rovers zijn veelal uit op geld en telefoons. Er worden messen gebruikt en in sommige gevallen wordt er bedreigd met vuurwapens.

■ Politie, bewoners en gemeente

Er wordt aangifte gedaan bij de politie en desgevraagd laat de politie weten dat er de afgelopen drie maanden, drie keer aangifte is gedaan van een gewapende beroving op de route naar Sportpark Noord. De wijkagent weet ervan en probeert het gebied in de gaten te houden. Maar de aantallen zijn volgens de politie niet hoog genoeg om meer extra maatregelen te rechtvaardigen. Bewoners willen graag meer en betere straatverlichting, eventueel camera's en beter zicht en meer controle op de stille fietspaden. De sportclubs op Sportpark Noord waarschuwen hun leden ook om niet alleen te fietsen. Voorzitter Mirjam Joos:

“ Alle sportclubs hier hebben de ouders gevraagd om de kinderen te brengen of te organiseren dat ze met meerdere kinderen onder begeleiding van en naar de sportclub fietsen. Dat is natuurlijk niet zoals het zou moeten gaan, maar het is anders gewoon te gevaarlijk. We zien dat de overvallen steeds gewelddadiger worden en er zelfs messen en pistolen gebruikt worden. ”

Ook de gemeente wordt ingeschakeld mede omdat een raadslid vragen stelt aan de burgemeester. Volgens de politie is het aantal berovingen in Noord niet hoger dan in voorgaande jaren. Ook lopen de cijfers niet uit de pas met de rest van de stad. Overigens spreken veel ouders en jongeren van overvallen, terwijl deze gevallen in de politiestructuren als straatroven wordt geregistreerd. De burgemeester zegt op de raadvragen toe om te gaan kijken of er een toename van vuurwapengebruik is in Noord. Ook wordt extra toezicht toegezegd en wordt nagegaan of cameratoezicht een optie is.

■ Ouders aan de slag

Maar de ouders gaan ook zelf voortvarend aan de slag en willen een beter beeld krijgen van de aard en omvang van de problematiek, want de meest wilde verhalen doen ondertussen de ronde. Een paar vaders komen op het idee om de website te bouwen.

“ De website laat zien waar de berovingen hebben plaatsgevonden en zo kunnen ouders en kinderen de veiligste fietsroutes kiezen. Mijn eigen kinderen fietsen ook niet meer alleen naar hockey toe. Ze fietsen met een groepje of gaan met de auto. ”

De website geeft op een kaart een overzicht van een deel van Noord. Elke bij de ouders bekende beroving (de website noemt het overvallen) staat er aanklikbaar op. Aanklikken leidt naar een korte tekst over wat er op die plek gebeurde (de modus operandi van de veelal jeugdige daders), wie het slachtoffer/de slachtoffers waren (vaak, maar niet altijd jongeren alleen of in een klein groepje). De website vermeldt:

“ Op deze kaart staan de gemelde overvallen in Noord. Zo kun je samen met je kinderen de veiligste fietsroute kiezen. Ben jij of je kind slachtoffer van een overval? Beschrijf kort maar precies wat er gebeurd is. Dat kan anderen helpen. ”

De informatie kan geüpload worden. Er wordt dan gevraagd naar datum, tijdstip, locatie en of er aangifte is gedaan bij de politie. Vervolgens de vraag wat er exact gebeurd is:

“ Meld zo zorgvuldig mogelijk wat er is gebeurd. Benoem in ieder geval in je omschrijving: - Omschrijving slachtoffer(s), - Omschrijving dader(s), - Wapen(s) gebruikt?, - Buit van de daders, - Hoe gingen ze te werk? ”

Verder worden naam, adres en mail van het slachtoffer gevraagd waarmee na een upload contact gezocht wordt en gecheckt wordt of alle info er is en of het om een reëel geval gaat.

Op de website zijn in totaal 17 straatroven aangegeven. Twee uit 2019 en 15 uit 2020. De laatste drie maanden van 2020 vermeldt de site zes straatroven.

Politie

Het Basisteam Noord van de politie is op de hoogte van de website en de problematiek. Samen met de gemeente (wijk Noord) is er contact geweest met de initiatiefnemers van de website. De politie is positief over het initiatief van de burgers, waarbij bewustwording goed is, maar onrust niet. Een aantal straatroven ligt op de route van of naar de hockeyvereniging/sportvelden.

De wijkagenten hebben onder andere contacten met ouders en kinderen van de hockeyvereniging over de onveiligheidsgevoelens en de straatroven. Er is gesproken over de routes, begeleiding van ouders en extra toezicht. Op basis van de gepleegde straatroven wordt bepaald hoe, waar en wanneer extra inzet nodig is. Hierbij wordt samengewerkt met verschillende ketenpartners: straatcoaches, de afdeling Openbare Orde en Veiligheid van de gemeente (OOV) en toezicht en handhaving van Noord. Dit versterkt de oren en ogen op straat en hier kan een preventieve werking van uit gaan. Extra aandacht is echter geen garantie dat er geen straatroven meer plaatsvinden.

Gemeente

De gemeente – met name Noord – gaat ook stevig aan de slag. We citeren uit een mail van de Projectleider Veiligheid Noord aan de actieve bewoners²:

- “De verlichting op de risico plekken en paden wordt met 30 % opgeschroefd. Dit is vorige maand uitgevoerd en de uitvoerende dienst is aan het onderzoeken in welke gedeeltes rond het sportpark de verlichting nog meer opgeschroefd kan worden. De verlichting bij het viaduct richting Koeienpad is ook aangepast en dit stuk zou nu beter verlicht moeten zijn.
- De opdracht tot het snoeien van de bosschages is al meerdere keren uitgezet en ik begreep vanochtend dat dit nog niet is uitgevoerd. Hier

² Ook hier weer hebben we namen en plekken geanonimiseerd.

baal ik zelf ook van en ik heb vandaag met klem verzocht om dit in orde te maken. De urgentie is zowel vanuit veiligheid als vanuit het gebied heel duidelijk gemaakt.

- Vanuit de gemeente zijn wij bezig met een campagne over straatroven. Zodra deze ook in Noord uitgerold wordt, kom ik bij jullie op de lijn. Jullie als sportvereniging die veel met dit fenomeen te maken hebben gehad, lijkt ons een goede partner om hier verder over te sparren.
- Vanuit politie is er gedurende de wintermaanden extra ingezet in het gebied rond het sportpark. Ook de andere veiligheidspartners hebben dit gebied de afgelopen winter veelvuldig bezocht. Met een daling van het aantal incidenten als gevolg.
- Wat betreft de vraag of er ook aanhoudingen hebben plaatsgevonden, kan ik uiteraard niet teveel in detail treden, omdat dit politie-informatie betreft. Wel kan ik aangeven dat er afgelopen winter aanhoudingen zijn geweest van verdachten als het gaat om straatroven. Zoals ik al eerder aangaf, zijn de geregistreerde straatroven de afgelopen 2/3 maanden structureel laag (vaak 0, soms 1).
- Het plaatsen van camera's is op dit moment niet mogelijk. Juist omdat de cijfers de laatste maanden zo laag zijn (en dus niet proportioneel) zal het verzoek tot een camera niet worden gehonoreerd. Bovendien is heel moeilijk aan te wijzen waar de camera's dan zouden moeten komen te staan aangezien er niet 1 hotspot aan te wijzen is.

Nog een vraag aan jullie als vereniging. Tijdens ons overleg hebben wij het ook gehad over een mogelijke voorlichtingsavond voor ouders van de club. Hoe staan jullie hier tegenover? Is dit iets wat we eventueel als de straatroofcampagne loopt, kunnen combineren met een voorlichtingsavond aan de ouders? De donkere dagen hebben we natuurlijk achter ons liggen, maar het zou een goede opmaat kunnen zijn voor komende herfst/winter om dit te organiseren met elkaar."

Als in het voorjaar van 2021 de dagen lengen en het langer licht blijft, mailt de gemeentelijke Projectleider Noord de bewoners:

“ Allereerst fijn om te horen dat er vanuit de verenigingen ook minder meldingen komen van overlast of (pogingen tot) straatroven. Ook een compliment aan de ouders die hun kinderen structureel naar de club brachten en ook weer ophaalden. Het lage aantal meldingen wat jullie binnen hebben gekregen, is in lijn met de cijfers vanuit gemeente en politie de afgelopen maanden. Het aantal geregistreeerde straatroven en pogingen hiertoe staan op een absoluut laagterecord. De Corona-maatregelen en de avondklok hebben hier natuurlijk ook een grote bijdrage aan geleverd², maar het blijft goed nieuws. ”

Opvallend is dat er daarna eigenlijk nog maar weinig gebeurt. In 2021 is er geen straatroof meer in het systeem gezet. Navraag bij de bewoner-beheerder leert dat niemand een melding deed. De politie verdween al in 2020 uit beeld van de bewoners. De politiemann die contactpersoon was, heeft de link naar bewoners bij de gemeente gelegd. Navraag bij bewoners leert dat ze zich daarvan niet bewust zijn. De gemeentelijke contact persoon blijkt voor ons – maar ook voor de bewoners – niet eenvoudig meer bereikbaar.

Een les is daarmee wel dat bij dit soort – meestal spontaan ontstane – samenwerkingsverbanden tussen bewoners, politie en gemeente continuïteit een probleem is. Die continuïteit is vaak niet of slecht geborgd en als er dan mensen van posities veranderen en het aanvankelijke probleem door de getroffen maatregelen enorm vermindert of zelfs verdwijnt, zakt een mooi project al snel in. Dat hoeft geen punt te zijn, maar als het probleem later toch weer de kop op steekt

In de laatste mail die we met een van de ouders wisselen, stelt hij;

“ Wij hebben geen noodzaak gezien om verder werk te maken van e.e.a. omdat er ons geen meldingen van overvallen bekend zijn. Het kan zijn omdat de overvallen gestopt zijn, daders gepakt zijn etc. Maar we weten het niet. ”

2. Vijf ingrediënten voor de aanpak van HIC

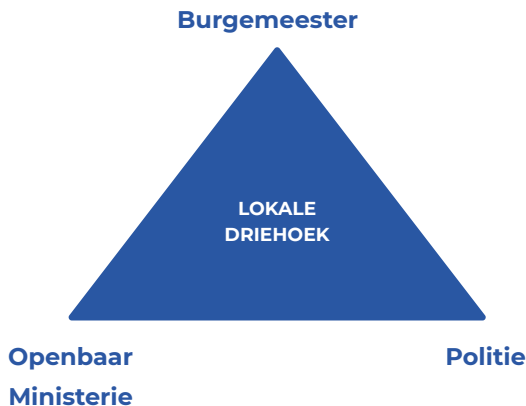
In de volgende hoofdstukken wordt duidelijk gemaakt hoe High Impact Crime bestreden kan worden. Daarbij wordt zowel inzicht gegeven in de beschikbare kennis die daarvoor aanwezig is als hoe daar in de praktijk gebruik van wordt gemaakt. De toepassing in de praktijk wordt met diverse praktijkvoorbeelden geïllustreerd. Deze voorbeelden zijn tussen de hoofdstukken van dit Basisboek te vinden.

Om tot een succesvolle aanpak van HIC te komen zijn vijf ingrediënten van belang:

1. Sturing door de driehoek.
2. Gebruik maken van beschikbare kennis.
3. Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV).
4. Burgerparticipatie.
5. Probleemgericht werken: SARA/SAPE.

2.1 Sturing door de driehoek

Bij de aanpak van HIC is de rol van de driehoek³ cruciaal.

Burgemeester (Bm)/gemeente

De politie staat onder dual gezag: voor de handhaving van de openbare orde en voor de hulpverlening ligt het gezag bij de burgemeester en voor de strafrechtelijke handhaving ligt het gezag bij de officier van justitie (zie bevoegdheden*). De burgemeester is meestal voorzitter van de driehoek en draagt daarmee zorg voor samenhang en synergie. Hoewel de taak om de openbare orde en veiligheid te handhaven dus in belangrijke mate bij de burgemeester ligt, zijn vaak ook wethouders van belang (wijkwethouder, wethouder jeugdzaken, wethouder wonen, etc.). De gemeenteraad kijkt vanuit haar controlerende taak als het hoofd van de gemeente altijd mee.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

³ Het driehoeksoverleg is gebaseerd op de twee artikelen uit de Politiewet van 2012. Artikel 13: De burgemeester en de officier van justitie overleggen regelmatig tezamen met het hoofd van het territoriale onderdeel van het regionale politiekorps, binnen welks grondgebied de gemeente geheel of ten dele valt, en, zo nodig, met de korpschef, over de taakuitvoering van de politie. En Artikel 41: De regioburgemeester en de hoofdofficier van justitie overleggen regelmatig met de politiechef van een regionale eenheid. Voor meer informatie:*

De meeste gemeenten hebben voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte BOA's in dienst. Vooral de buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA) in domein 1 (openbare ruimte) kunnen bij de aanpak van HIC een rol spelen. Landelijk zijn dat er ruim 24.000 (Abraham & Van Soomeren, 2020).

Gemeenten werken vanaf de jaren 90 volgens het Integraal Veiligheids Beleid (IVB) (**Bijlage 2**). In de loop der jaren is dit voor veel gemeenten regulier beleid geworden (Politieacademie, 2013). Kern van dit beleid dat er elke 4 jaar een Integraal VeiligheidsPlan (IVP) wordt opgesteld. Het IVP vormt ook het kader voor een HIC-aanpak. De VNG heeft voor het opstellen van een IVP een handleiding ontwikkeld, die in 2021 voor de zesde keer is geactualiseerd: Kernbeleid Veiligheid. Handreiking voor gemeenten 2021 (VNG, 2021). In deze methode zijn voor elke stap modeldocumenten en formats/tools beschikbaar. Verder zijn de belangrijkste veiligheidsthema's uitgewerkt. Bij elk veiligheidsthema worden onder meer de rol van de gemeente, partners in de aanpak en mogelijke maatregelen benoemd. Daarnaast zijn per thema verwijzingen opgenomen naar websites, modellen en goede voorbeelden.

Het IVP vormt ook input voor het Integraal Meerjarenbeleidsplan Veiligheid (IMV) dat eens per vier jaar door de burgemeesters en hoofdofficier van justitie wordt vastgesteld. Hierin zijn thema's opgenomen, waarop een integrale impuls of intensivering op het niveau van de eenheid noodzakelijk en mogelijk is. Dit met als doel een bijdrage te leveren aan de veiligheid van de inwoners van de gemeenten in de eenheid. Het idee is om de cyclus aan te laten sluiten bij de gemeenteraadsverkiezingen en het IMV op te stellen met de nieuwe raad.

Openbaar Ministerie/OM

Het OM heeft als hoofdtaken: **leiding geven aan de politie bij het opsporen van strafbare feiten, die feiten afdoen of vervolgen en verdachten voor de rechter brengen**. Het OM houdt zich dus vooral bezig met het strafrecht en is daarmee met name **dadergericht en reactief/repressief**. Het OM probeert wel steeds meer de samenhang met preventie te zoeken, bijvoorbeeld bij taakstraffen en andere vormen van alternatieve afhandeling.

Politie

De politie heeft - ondergeschikt aan het bevoegd gezag (Bm en OM) - als kerntaken het zorgen voor veiligheid (voor iedereen in Nederland), criminaliteit voorkomen en bestrijden, de openbare orde bewaken, strafbare feiten opsporen en hulp verlenen bij nood ('aan hen die dat behoeven'). Daarbij heeft de politie een signalerende en adviserende rol naar anderen toe waar het veiligheid betreft. De politie is een interventie-organisatie, waarbij de nadruk sterk ligt op 'doen' en vaak bij 'boeven vangen'. Daarbij is de gebiedsgebonden organisatie en de verbinding met de burgers heel belangrijk, onder meer door de inzet van basisteams en met name wijkagenten. In de jaren 90 is als leidend principe voor de politie de Informatie Gestuurde Politie (IGP) (**Bijlage 3**) geïntroduceerd. Hierin worden data, informatie, kennis en intelligence (intelligente gestuurde actie) onderscheiden (Politieacademie, 2013). Binnen IGP is een plek ingeruimd voor politiemethoden zoals de hot spotanalyses en de gebiedsscan die we later in dit Basisboek tegen zullen komen.

Samenwerking in de driehoek

De driehoek draait ook om samenwerking. Waar het gaat om de vraag hoe de vastgestelde doelen het beste kunnen worden gehaald, of de benoemde problemen moeten worden aangepakt, is de inbreng van ieders expertise vereist. Het kan daarbij gaan om het maken van afspraken over de wijze van inzet van de drie betrokken actoren: gemeente, Openbaar Ministerie en politie maar ook over de samenwerking met

andere handhavers zoals BOA's. De samenwerking tussen de drie organisaties krijgt vaak vorm in een van de Zorg en Veiligheidshuizen^{4*}.

Complex samenspel

Het gaat dus om drie organisaties die deels verschillende taken hebben en met elk een eigen DNA. In die organisaties werken ook weer verschillende 'typen' mensen: denkers, doeners, onderzoekers en uitvinders.

Er zijn **doeners** die de nadruk leggen op concrete ervaring opdoen, de **onderzoekers** die vooral reflexief observeren wat er gebeurt, de **concept-denkers** die tot (abstracte) aanpakken en theorieën komen en de **planners, uitvinders en experimentoren** die actief aan de slag gaan met innovatieve aanpakken. Het kan hierbij om mensen gaan, maar ook om de karaktereigenschappen (het DNA) van organisaties (Kolb, 1984 en Kolb & Fry, 1975). Een belangrijke gedachte van deze auteurs is dat dat er bij de aanpak geen goed of fout bestaat. Het is volgens hen prima om – zoals eigenlijk altijd in de leerboeken staat – eerst zorgvuldig te plannen, dan uitvoerend aan de slag te gaan (doen) en daarna te evalueren en leren wat anders/beter moet. Maar het is ook prima om te starten met het 'doen' als er daarna maar geëvalueerd en geleerd wordt en vervolgens tot een betere aanpak gekomen wordt.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

⁴ Een animatie over Zorg- en Veiligheidshuizen*. Een ander samenwerkingsverband van politie, gemeenten, OM en andere overheidsorganisaties zijn de 10 RIEC's (Regionaal Informatie-en Expertise Centrum) en het LIEC (Landelijk Informatie-en Expertise Centrum). Zij ondersteunen partners bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit (zie over RIEC en LIEC:*)

Die verschillen zijn de kracht van integraal werken, en tegelijkertijd, juist vanwege de verschillen, is dat soms best lastig. Deze drie organisaties doen hun werk uiteindelijk met en voor instellingen/bedrijven en burgers uit het maatschappelijk middenveld; van woningbouw- en wijkvereniging tot het welzijnswerk en lokale ondernemers. Die samenwerking in dit carré is niet altijd makkelijk, maar wel cruciaal (Chito, 2001).

2.2 Gebruik maken van beschikbare kennis de aanpak van HIC

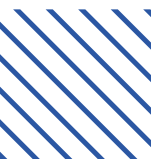
Er is in de afgelopen decennia veel kennis en ervaring opgedaan met de aanpak van criminaliteit en onveiligheid in het algemeen, en met HIC in het bijzonder.

Het aantal aanpakken van HIC is in Nederland nu al enorm en blijft groeien: van de **Top600-aanpak** tot de aanpak van berovingen van maaltijdbezorgers, en van bodycams tot 'boefproof'. Op de website van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) vinden we alleen al voor HIC rond de 300 preventieve maatregelen en projecten* die rijp en groen door elkaar staan. De aanpak kan vaak beter onderbouwd worden op grond van eerdere/andere ervaringen die degelijk geëvalueerd en onderzocht zijn. We weten namelijk uit, vaak buitenlandse, evaluaties vrij goed wat wel en wat niet werkt. Deze kennis is ook vastgelegd in de vorm van 'Kennisparels' die door Jaap de Waard (ministerie van Justitie en Veiligheid) vanaf begin 2020 verspreid worden.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

We hopen dat de uitkomsten van de verschenen meta-evaluaties, te vinden in de meer dan 250 Kennisparels op www.ProHIC.nl, zowel beleid en praktijk verder kunnen stimuleren. Relevant in dit verband is zeker Kennisparel 8* en de vele andere parels over 'what works (and what doesn't work)'.

Op basis van de uitkomsten uit honderden meta-evaluaties is er reden voor optimisme over wat werkt bij de preventieve en repressieve aanpak van criminaliteit. Een effectief criminaliteitsbeleid is een specifiek en geconcentreerd beleid: selectie en focus zijn de belangrijkste kenmerken. Er is de laatste decennia steeds meer inzicht verkregen in welke richting gezocht moet worden om criminaliteit succesvol tegen te gaan. De belangrijkste les is dat een effectieve aanpak vooral een gerichte aanpak is.

Gerichtheid ten eerste wat betreft het probleem dat aangepakt dient te worden. Een beleid dat een algemene en ongerichte aanpak van de criminaliteit voorstaat is bij voorbaat tot mislukken gedoemd. Van een algemene aanpak (bijvoorbeeld: meer politie in de wijk) kunnen geen effecten verwacht worden. Gerichtheid kan betekenen dat soms met maar beperkte repressieve maatregelen een specifiek criminaliteitsprobleem wordt aangepakt zoals bij 'hotspot policing'. Gerichtheid kan ook inhouden dat juist een scala aan preventieve en repressieve instrumenten wordt ingezet zoals bij een probleemgerichte aanpak. Bij een probleemgerichte aanpak is meestal niet één partij verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen, maar is er sprake van samenwerking met andere relevante veiligheidspartners.

2.3 Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV) en samenwerking de aanpak van HIC

Gemeenten werken bij het bepalen van hun beleid veel met IVB: Integraal Veiligheids Beleid (**Bijlage 2**) en de politie gebruikt het model IGP: Informatie Gestuurde Politie (**Bijlage 3**). Het is belangrijk is dat politie en gemeente hun beleid op elkaar afstemmen. Daarom gaan we hier uit van een samenwerkingsmodel dat Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (**Bijlage 4**) wordt genoemd. Zie ook: Versteegh (2005) Informatie Gestuurde Veiligheidszorg, Stichting SMVP, Dordrecht. En ook: Welten (2005) Politie in ontwikkeling: visie op de politiefunctie (p. 93).

Integraal werken

Integraal werken is een belangrijk uitgangspunt van Informatie Gestuurde Veiligheidszorg. Zo hebben bijvoorbeeld gemeenten vaak onderzoeksafdelingen, of besteden ze onderzoek uit op het gebied van veiligheid. Gemeenten zijn ook betrokken bij maatregelen om HIC aan te pakken, denk bijvoorbeeld aan domeinen als jeugd, wonen en openbare ruimte. BOA's kunnen worden ingezet bij het signaleren van situaties die gelegenheid bieden tot het plegen van criminaliteit. De afgelopen decennia heeft zich een verschuiving voorgedaan waarbij veiligheidszorg in de openbare ruimte niet langer het exclusieve domein is van de politie. Het gaat ondertussen om **meer dan 24.000 BOA's** (Abraham en Van Soomeren, 2020). Ook het door de gemeente gefinancierde jongerenwerk en de jeugdzorg kunnen er toe bijdragen dat risicjongeren op het rechte pad blijven (onderwijs, werk en vrije tijdsbesteding). Als het gaat om preventieve maatregelen die woninginbraak tegengaan, spelen bijvoorbeeld

woningbouwcorporaties een belangrijke rol, en niet te vergeten de bewoners zelf. In het geval van overvallen op bedrijven/instellingen speelt het lokale bedrijfsleven natuurlijk een belangrijke rol, al zou het alleen maar zijn omdat bedrijven weer heel andere middelen kunnen inzetten.

Zo werken in de particuliere veiligheidssector

tegenwoordig ongeveer

30.000 mensen

(Kennisparel 44*).

Dat 'samen aan de slag gaan' klinkt logisch en simpel, maar blijkt zoals we al zagen een complex samenspel dat in de praktijk vaak nog niet zo eenvoudig is. Het gaat immers om verschillende stakeholders die deels andere belangen en interesses hebben en die een andere bedrijfscultuur en organisatiestructuur kennen. Het zijn verschillen die in de weg kunnen zitten. De kwaliteitsaspecten voor een goede samenwerking hebben we in het volgende ideaaltypische schema samengevat.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Het samenwerkingsverband

- De relevante stakeholders werken samen om de doelen te bereiken.
- Er zijn goede samenwerkingsrelaties met de andere betrokken partners.

Samenwerkingsafspraken

- Er is overeenstemming over de doelen, de doelgroep, de beoogde resultaten (output) en te bereiken effecten (outcome) met de samenwerking.
- Er zijn heldere afspraken gemaakt over taken, budgetten (geld en tijd), verantwoordelijkheden, bevoegdheden en overlegstructuur binnen de samenwerking.

Samenwerkingscultuur

- Samenwerkingspartners vinden het urgent en belangrijk.
- Samenwerkingspartners investeren duurzaam in de samenwerkingsrelatie.
- Samenwerkingspartners hebben vertrouwen in elkaar.

Regie en continuïteit

- De sturing en coördinatie van de samenwerking is belegd en bekrachtigd door de driehoek.
- De sturing en coördinatie zijn gericht op het faciliteren en versterken van de samenwerking.

Informatie-uitwisseling

- De informatie-uitwisseling tussen de samenwerkingspartner is praktisch geregeld en niet in strijd met privacywetgeving.
- Bij het inrichten van de werkprocessen is expliciet aandacht besteed aan het beperken van administratieve last en vergadertijd van professionals.

2.4 Burgerparticipatie

Burgerparticipatie wordt op allerlei gebieden steeds belangrijker. Er zijn dan ook over dit onderwerp verschillende handleidingen (Bijlage 5) verschenen. In deze paragraaf richten we ons op de rol die burgers kunnen spelen bij de bestrijding van criminaliteit.

- Twee derde van de burgers voelt zich medeverantwoordelijk voor de veiligheid en wil meedenken over welke problemen met voorrang worden aangepakt (CBS veiligheidsmonitors, 2013, 2014, 2015).
- De helft van de burgers wil betrokken worden bij het bedenken van oplossingen.
- Ruim een derde van de burgers wil een actieve bijdrage leveren aan de veiligheid.

Deze bevindingen maken duidelijk dat het betrekken van burgers de kans op een succesvolle aanpak van HIC zal vergroten, zelfs als rekening wordt gehouden met de reële mogelijkheid dat een deel van de respondenten een sociaal wenselijk antwoord heeft gegeven: zeggen dat je een actieve bijdrage wilt leveren is immers nog iets anders dan het ook daadwerkelijk doen.

Het is opvallend dat bij veel van de beschreven vormen van burgerparticipatie⁵ op het gebied van veiligheid het initiatief en de besluitvorming over de aanpak bij gemeente of/en politie ligt. En dus niet bij de burgers. Vreemd, want bij sociaal en fysiek stedelijk beheer is dit de normaalste zaak van de wereld geworden.

Bij stedelijk beheer bestaat zelfs de mogelijkheid dat burgers werk van de overheid overnemen nadat ze die overheid daartoe uitgedaagd hebben. Burgers hebben tegenwoordig een 'uitdaagrecht' (www.righttochallenge.nl).

⁵ Ongeveer 10 jaar geleden zijn uitgebreide studies gedaan die een overzicht geven van de mogelijkheden voor de politie om gebruik te maken van burgerparticipatie. Zie bijvoorbeeld Beunders et al. 2011 en Jeurissen en Vriesde 2012.

Burgerparticipatie bij bestrijding criminaliteit

- *Bij Signalering van veiligheidsproblemen* spelen burgers in Nederland een beperkte rol. Er worden weliswaar in de Veiligheidsmonitor vragen gesteld over de veiligheidsproblemen, maar dat gebeurt met een steekproefomvang op basis waarvan op wijkniveau vaak geen uitspraken kunnen worden gedaan. Enkele (grote) gemeenten hebben een eigen veiligheidsmonitor op basis waarvan jaarlijks inzicht wordt gegeven in de veiligheidsproblematiek die burgers in hun wijk belangrijk vinden. In verreweg de meeste andere gemeenten zijn burgers aangewezen op eigen initiatief om hun problemen op het gebied van veiligheid bij politie of gemeente kenbaar te maken.
- *Betrekken van burgers bij de prioritering van de veiligheidsproblemen die met voorrang aangepakt moeten worden, is een vorm die in Nederland ook niet vaak voorkomt.* Waar het wel gebeurt – bijvoorbeeld in Rotterdam/Buurt bestuurt (**Bijlage 6**) – is de gemeente meestal de initiatiefnemer. Vanzelfsprekend wordt dan nauw samengewerkt met de politie en andere organisaties die een rol spelen bij het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in de buurt.
- *Bij de analyse van de problematiek* worden burgers vaak wel betrokken. Dat kan gebeuren door wijkagenten of wijkregisseurs van de gemeente bilaterale gesprekken te laten voeren met bijvoorbeeld schoolhoofden, winkeliers, actieve buurtvaders/moeders, jongeren, jeugd- en jongerenwerkers, dak- en thuislozen, etc. In die gesprekken vragen zij naar de achterliggende oorzaken van de problemen en wat er naar de mening van de burger moet gebeuren om de problemen aan te pakken. Een specifieke variant die zich vooral richt op de onveilige plekken en situaties in de buurt is de gezamenlijke buurtschouw van politie of gemeente met buurtbewoners. Het instrument ‘schouw’ komen we verderop ook nog tegen (**Bijlage 16**).

• *Bij de uitvoering van maatregelen spelen burgers op drie verschillende manieren een belangrijke rol.*

In de eerste plaats bij het treffen van preventieve maatregelen om de kans op (herhaald) slachtofferschap te verkleinen (Lopez, 2007, Kunst et al., 2008 en Van Reemst et al., 2013). Politie en gemeente vervullen dan een adviserende of stimulerende rol. Dat kan zonder extra inspanning door na een (poging tot) woninginbraak de slachtoffers, en hun burens, informatie te geven over preventie en inbraakwerende maatregelen. Dat kan de politie doen (rechercheur of forensische assistent), maar dat zou ook de gemeente kunnen doen of kunnen laten doen. Denk daarbij aan **Slachtofferhulp Nederland (SHN)* (Bijlage 7)**.

Soms biedt de gemeente subsidiemogelijkheden aan die burgers stimuleren om die preventieve maatregelen daadwerkelijk te treffen. Vergelijkbaar geldt dat in sommige gemeenten ook voor bedrijven. Bijvoorbeeld subsidie om 'goede' - dat wil zeggen 'doorzichtgevende' - rolluiken aan te brengen of het wonen boven winkels te stimuleren (goed voor de sociale controle). **Zie wonen boven winkels***.

Een en ander past dan meestal ook binnen het bredere kader van een lokaal **Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO)***.

In de tweede plaats kunnen burgers een belangrijke bijdrage leveren aan de opsporing van daders. Het onderzoek 'Meer heterdaadkracht; Aanhoudend in de buurt' (Van Baardewijk e.a., 2007) toont het belang van burgerinformatie overtuigend aan. Zo'n 80 tot 90% van alle verdachten wordt op heterdaad aangehouden. **Gemiddeld komt zo'n 70% van de heterdaad-aanhoudingen op initiatief van burgers tot stand**. Vergroten van de alertheid en meldingsbereidheid is dus belangrijk bij de aanpak van HIC. Omdat burgers soms bang zijn om bekend te worden als melder, is Meld Misdaad Anoniem ontstaan (**Bijlage 8**).

Buurtpreventie werd in 1987 in Nederland geïntroduceerd naar het voorbeeld van Capitel Neighbourhood Watch in de VS en het VK. Het is een van de aanpakken die met dit doel worden ingezet. Buurtpreventie heeft als hoofddoel misdrijven te voorkomen, maar kan ook bijdragen aan opsporing van daders (**Bijlage 8**). Sinds de jaren 90 zijn verschillende vormen van digitale ondersteuning van buurtpreventie ontstaan. Een eerste vorm was Burgernet en daarna heeft de ontwikkeling niet stil gestaan.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Van den Oord en Kokkeler (2020) laten in het artikel 'Digitale coproductie van preventie en opsporing met burgers' vier voorbeelden zien waarin sprake is van digitale coproductie van gemeente, politie en burgers. Een van die voorbeelden is het Praktijkvoorbeeld **Borne Waakt**. Aandacht voor continuïteit en dus goede borging is hier wel een aandachtspunt. Praktijkvoorbeeld Noord laat dat duidelijk zien.

Een derde vorm richt zich op het vergroten van de sociale cohesie in de buurt. Dit type maatregelen wordt in gang gezet vanuit de gemeente. De rol van de politie is meestal beperkt tot samenwerking met de wijkagent. Er is mogelijk op lange termijn een positief effect te verwachten op de veiligheid in de wijk.

2.5 Probleemgericht werken: SARA wordt SAPE

Bij het ontwikkelen van een probleemgerichte aanpak van criminaliteitsproblemen wordt vaak gebruik gemaakt van het in Engeland ontwikkelde **SARA** model (*Eck & Spelman, 1987*).

SARA is verreweg het meest gebruikte model ter wereld voor de probleemgerichte aanpak van onveiligheid. Door het verdelen van het totale project in afzonderlijke fasen - waarin het sturingsproces van strategisch via tactisch naar operationeel te herkennen is - zorgt **SARA** ervoor dat de noodzakelijke stappen in de juiste volgorde worden gezet. Dit is een nuttig

vangnet voor de natuurlijke neiging om direct actie te ondernemen, terwijl het probleem nog slechts vluchtig is gedefinieerd en geanalyseerd, en men nog niet is toegekomen aan de beoordeling wat de effecten daarvan op het probleem zijn. Voor meer informatie zie: Probleemgericht werken en de rol van criminaliteitsanalyse in 60 kleine stappen (stap 7, p. 26)*. Dit boek (*Clarke & Eck, 2010*) is in meer dan twintig talen vertaald* van het Chinees en Portugees tot het Ests en Nederlands (*Eysink Smeets et al., 2010*). Of lees Home Office (2020) Safer Streets Fund*.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

SARA is niet het enige model dat bedoeld is om criminaliteit te reduceren, maar wel het meest populair onder criminaliteitsanalisten.

Andere modellen zijn onder andere

- PROblem, Cause, Tactic or Treatment, Output, and Result (**PROCTOR**);
- Clients, Acquire information, Partners, Response, Assessment (**CAPRA**);
- Intelligence, Intervention, Implementation, Involvement, Impact (**5Is**);
- Scan, Prioritise, Analysis, Task, Intervene, Assess, Learn (**SPATIAL**).

In Nederland werd een dergelijke gestructureerde - op leren gerichte - aanpak overigens als in 1981 benoemd als '**de Stappenmethode**' (Oriënteringsnota **VM** 1981). De weg die criminaliteitspreventie daarna in Nederland volgde was hobbelig (Van Dijk et al., 2017). Wereldwijd is de internationale **ISO** norm over **Risk Management** (ISO 31000) leidend. Die gaat uit van de 'Deeming' Plan-Do-Check-Act cirkel (**PDCA**).

Bij de SARA-aanpak wordt (1) breed gekeken naar signalen: wat speelt er op het terrein van criminaliteit (waaronder HIC) en onveiligheid (scanning). Na prioritering volgt een (2) diepte-analyse om oorzaken en achtergronden beter te begrijpen (analysis). Daarna (3) kan samen met andere betrokkenen/stakeholders gezocht worden naar oplossingen en maatregelen: er wordt een plan van aanpak gemaakt en dat wordt uitgevoerd (response). Tot slot (4) wordt bekeken wat er gedaan is en of, en in hoeverre, de genomen maatregelen succesvol zijn geweest (assessment).

In dit Basisboek volgen we hetzelfde model maar dan gebruiken we Nederlandse begrippen voor de vier onderdelen en zo komen we tot SAPE:

- Signaleren
- Analyseren
- Plan van aanpak maken en uitvoeren
- Evalueren

In de volgende 4 hoofdstukken komen deze vier hoofdonderdelen van probleemgericht werken stap voor stap aan bod.

2.6 Samenvatting

Sturing dient te gebeuren door de driehoek, bestaande uit de burgemeester, het OM en de politie. De driehoek werkt daarbij – afhankelijk van het type probleem – samen met organisaties, bedrijven en burgers. Het gaat dus om organisaties met deels verschillende taken, maar die verschillen zijn de kracht van integraal werken.

Door het totale project te verdelen in afzonderlijke fasen zorg je ervoor dat de noodzakelijke stappen in de juiste volgorde worden gezet.

Denk SAPE:

- Signaleren
- Analyseren
- Plan van aanpak maken en uitvoeren
- Evalueren

Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV) gaat uit van integraal werken. Het gaat

dan om stakeholders met deels andere belangen en interesses. Het zijn verschillen die in de weg kunnen zitten. Het is daarom nuttig te kijken naar kwaliteitsaspecten voor een goede samenwerking.

Het betrekken van burgers, bedrijven en organisaties vergroot de kans op een succesvolle aanpak van HIC. Dit kan op verschillende manieren of momenten waaronder:

- Signalering
- Besluitvorming
- Analyse van de problematiek
- Uitvoering

In de afgelopen decennia is veel kennis en ervaring opgedaan met de aanpak van criminaliteit en onveiligheid in het algemeen, en met HIC in het bijzonder. Deze kennis is ook vastgelegd in de vorm van 'Kennisparels' die te vinden zijn op www.ProHIC.nl

→ PRAKTIJKVOORBEELD

BorneWaakt

Ontwaken

Borne is een kleine gemeente van ca. 25.000 inwoners. Al in 2015 is een groep burgers in Borne gestart met het systematisch organiseren van buurtpreventieactiviteiten. Aanleiding was een gevoel van onveiligheid bij veel burgers en daadwerkelijke inbraken bij betrokken initiatie nemende burgers. De beleefde onveiligheid heeft er met name mee te maken, dat Borne als hechte en rustige gemeenschap sinds een aantal jaren ingeklemd ligt tussen twee snelwegen, de A1 en de A35. Beide wegen bieden snelle vluchtroutes voor inbrekers en andere criminelen richting Randstad en Duitsland. De initiatiefnemers hebben bij de start en verdere ontwikkeling van de app-communities goed gekeken naar ervaringen elders.

Samen

Van meet af aan is samenwerking gezocht en gevonden met de politie en de lokale pers, en met succes. De steun van de politie en de positieve pers leverden veel positieve reacties van wijkbewoners op. Er werd een website opgetuigd* waar bewoners zich konden aanmelden, waarna een korte verificatie volgt en een bewoner wordt toegelaten tot de community. BorneWaakt! bestaat sinds enige tijd uit zeventien appgroepen van elk circa honderdvijftig mensen die in tien wijken actief zijn. De beheerders van die groepen zijn de linking pins in een gezamenlijke app-groep en een gemeentebreed overleg dat regelmatig plaatsvindt. De beheerders zien erop toe dat de communicatie zo veel mogelijk doelgericht blijft, niet verwatert

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

richting ditjes en datjes van alledag. Men realiseert zich dat het gebruik van WhatsApp dat wel in de hand werkt. Er wordt dan ook gezocht naar alternatieven die aan dezelfde principes voldoen van lage kosten en eenvoud in gebruik. Men heeft daarom de verwachting voorlopig nog wel even in dit technologieregime van sociale media te blijven werken. Temeer omdat er geen professionals aan de groepen deelnemen. De groepen zijn van en voor burgers, waarbij enkele politieagenten wel als privépersoon betrokken zijn.

Afstemming

De communicatie en afstemming met de politie en gemeente vinden plaats in een regelmatig informeel overleg tussen enkele groepsbeheerders, wijkagenten en experts van de afdeling OOV van de gemeente. In dit overleg ontstaat gaandeweg een nieuwe beleidspraktijk waarvoor de beschikbaarheid van digitale data een stuwende werking heeft. Het gebruik van onderlinge meldingen via app-groepen richt zich volledig op preventie. Op het moment dat groepsbeheerders vinden dat er een aanleiding tot melding van een criminele zaak is, zet men de betrokken burger ertoe aan zelf rechtstreeks melding te doen bij de politie. Soms is de grens tussen preventie en opsporing lastig te trekken, realiseert men zich. Enkele jaren geleden was er sprake van dubieuze colporteurs en aanbieders van allerlei diensten die in busjes met buitenlandse kentekens regelmatig in diverse wijken van Borne opdoken. De meldingen daarover gingen als een lopend vuurtje door de app-groepen. Maar ja, daarbij ging het niet alleen om tekstuele beschrijvingen, er werden ook foto's van de busjes en kentekenplaten gedeeld. Een ander voorbeeld was de opsporing van een vermist kind dat men sneller wist te vinden dan de politie. Op dat moment ontplofte het aantal berichten via de app-groepen, waarbij voor zover de beheerders weten geen foto's zijn verspreid.

Uitbreiding?

Uitbreiding van de app-groepen met nieuwe dataverzamelingstechnologie zoals camera's is nog niet aan de orde. Tegelijkertijd is het de beheerders onbekend hoeveel camera's, digitale deurbellen en dashcams al door bewoners worden ingezet. De datastroom in de app-groepen wordt wel verrijkt doordat wijkagenten in het regieoverleg, of via de gezamenlijke app van beheerders, data aanreiken die dan door de beheerders via de groepen gericht worden verspreid. In uitzonderlijke situaties gaat het daarbij om

gerichte opsporingsinformatie, zoals de recente campagne om een aantal criminelen in specifieke buitenlandse auto's op te sporen (zie hier ook **Bijlage 8** Buurtpreventie en Meld Misdaad Anoniem). De beheerders hechten eraan dat de communities en gebruikte software en data eigendom blijven van de bewoners. Men heeft nadrukkelijk meegekeken in een naburige grotere Twentse gemeente; daar bracht de politie een app-platform aan, waarin burgers konden deelnemen. Dat flopte, in de beleving van de beheerders, omdat het tot versnippering leidde, niet tot samenwerking tussen burgers leidde en omdat er geen gevoel van eigenaarschap was. Men voelt zich door de gemeente vooral bestuurlijk gesteund en er is enige support qua expertise op het gebied van preventie. In praktische zin is het vooral de politie die de communities hierin actief bijstaat, onder meer in de vorm van een recente training over in welke situaties en hoe te melden die in diverse wijken werd aangeboden.

3. Signalering en prioritering

- Bepaal of er in uw gemeente (grote) problemen met HIC zijn en wat daar de gevolgen van zijn. Gebruik als input:
 - Politiegegevens (portal, scan, early warning).
 - Afweging van de ernst.
 - Maak eventueel een bredere afweging van het totale plaatje van de lokale criminaliteit in de gemeente (op basis gesprekken met sleutelpersonen of een periodieke enquête onder bewoners).
 - Kijk daarbij vooral naar concentraties: Hot times - Hot places / Hot spots - Hot shots - Hot victims (bevolking en organisaties).
 - Geef globaal aan wat ten aanzien van deze probleem bereikt zou moeten worden door burgers/instellingen/bedrijven, gemeente, politie en OM.
 - Kies samen een of meer van de genoemde problemen (prioritering) en analyseer die in de een volgende stap (analyse) nader.
-

3.1 HIC blijvend aandacht geven

Dat de aanpak van High Impact Crime (HIC) prioriteit kreeg, werd al in 2009 bepaald (Grapperhaus, 2019) en sindsdien is er veel bereikt.

Toch zijn de aantallen woninginbraken, overvallen en straatroven nog aanzienlijk en de gevolgen blijven ernstig. Daarnaast zien we nog steeds zorgwekkende concentraties in bepaalde buurten, op hot spots, bij (groepen) daders (veelplegers) en bij sommige slachtoffergroepen (herhaald slachtofferschap). Daarbij weten we dat vooral criminele jeugdgroepen bij deze

delicten een belangrijke rol spelen. Zie ook de Praktijkvoorbeelden Analyse en aanpak jeugdnetwerk en Aanpak hot shots (ook Beke et al., 2013 en Braga et al., 2019). HIC is vaak een tussenstation van beginnende jeugdige daders die daarna doorgroeien naar het zware criminele circuit. Tot wat voor drugs en liquidatie ellende dat leidt, zien we de laatste jaren steeds duidelijker. Ook hier geldt de uitspraak van Benjamin Franklin dat “an ounce of prevention is worth a pound of cure” (al sprak hij indertijd over brandveiligheid).

Reden genoeg om lokaal constant de signalen in de gaten te houden en soms even gas bij te geven. Wanneer geef je extra aandacht aan HIC?

Dat bepaal je op basis van:

- politiegegevens over de omvang: hoe vaak gebeurt het;
- de ernst van de feiten;
- de onrust die de HIC-feiten geven.

Kijk daarbij vooral naar

concentraties: Hot times - Hot places / Hot spots - Hot shots - Hot victims.

3.2 Focus op concentraties

Criminaliteit is niet netjes evenredig gespreid. Op de ene plek (hot spots) doet zich veel meer criminaliteit voor dan op de andere plek. Ook in tijd (hot times: uren van de dag, dagen van de week, maanden van het jaar, seizoenen) zijn er duidelijke concentraties: meer inbraken als het donker is. Een vergelijkbare concentratie

geldt ook voor daders en slachtoffers. Er bestaan veelplegers en er is sprake van herhaald slachtofferschap: na een inbraak is de kans op herhaling – ook bij de burens – hoger dan gemiddeld. We spreken hier over clustering of de wet van de criminaliteitsconcentratie. Zie ook Kennisparel 229*.

Ook in Nederland is sprake van een scheve verdeling van de ‘criminaliteitslasten’.

- Zo vindt bijna 45% van het geweld plaats bij slechts 10% van de slachtoffers met een publieke taak. Ook binnen het bedrijfsleven treffen we deze concentratie van slachtofferschap aan. Zo neemt drie procent van het totaal aantal vestigingen binnen de detailhandel meer dan 50% van het geschatte totale slachtofferschap voor haar rekening.
- Aan daderkant blijkt vijf procent van de bekende daders verantwoordelijk te zijn voor 40 procent van bepaalde delicten.
- Ook geografisch is de criminaliteit niet evenredig verdeeld, er is sprake van zogenaamde ‘hot places’ of ‘hot spots’. Plekken, buurten, locaties waar criminaliteit zich bovengemiddeld voordoet. En denk ook aan bijvoorbeeld bedrijventerreinen waar (georganiseerde) criminaliteit welig tiert. Er is sprake van geconcentreerde ‘criminele brandhaarden’.

Kortom

de criminaliteit is scheef verdeeld. Voor misdaadanalisten biedt dat prima mogelijkheden om op basis van die scheve verdeling analyses te vervaardigen waar verschillende typen van criminaliteit zich gaan voordoen.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Juist bij dit soort concentraties moeten alarmbellen gaan rinkelen. **De alarmbel die afgaat, heeft alles te maken met de '80/20-regel' of het Pareto-principe.** De Italiaans wiskundige en econoom **Vilfredo Pareto** constateerde in 1906 dat 80% van de Italiaanse economie wordt beheerst door 20% van de bevolking. Vervolgens bleek deze regel op veel meer onderwerpen van toepassing: 80% van de uitkomsten of gevolgen wordt veroorzaakt door 20% van de oorzaken. Of: 80% van de output of het resultaat, komt voort uit slechts 20% van de input.

80/20

Ook criminaliteit en onveiligheid zijn **nóóit** evenredig verdeeld, niet geografisch, niet in de tijd en ook niet binnen groepen van daders en slachtoffers.

Die concentraties vinden, en vervolgens aanpakken, blijkt de belangrijkste gouden wet van de veiligheidskunde (crime science) te zijn. Juist op hot spots/hot times moet ingezet worden. Maar ook hot shots/hot groups (de veelplegers) en de mensen, huishoudens of bedrijven die bij herhaling slachtoffer worden (hot victims), verdienen aandacht.

3.3 De driehoek beslist

Het antwoord op de vraag ‘wat pakken we aan?’ wordt uiteindelijk door de lokale driehoek gegeven op basis van integrale informatieanalyse. Hierbij is gekeken naar de aard, omvang en ernst van de lokale criminaliteit, en HIC in het bijzonder. Zie de paragrafen over politiegegevens (3.5), ernst (3.6) en een bredere afweging (3.7).

De afweging in de driehoek wordt bij voorkeur gemaakt op basis van een notitie van de basisteamchef politie en het gemeentelijke hoofd Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Zij zullen hierbij meestal een analist, operationeel specialist en gemeentelijk onderzoeker betrekken. In de notitie staat een oordeel over de HIC-situatie in de gemeente, omvang⁶, plaats (wijken) en tijd (jaren/trends) en met een voorstel of advies – te accorderen door de driehoek – over wat prioriteit krijgt: welk van de

drie HIC-problemen krijgt prioriteit en in welke wijken. Tevens kunnen eerste ideeën over oplossingsrichtingen worden meegenomen.

Aansluitend moet de vraag beantwoordt worden wie hierbij betrokken wordt en welke eerste ideeën er bestaan over oplossingsrichtingen. Daarbij verdienen zaken als het te bereiken doel, de te investeren middelen (tijd/geld) en deadline al een eerste toets.

Handig om daarbij ook een voorstel te doen wie de projectleider (en plaatsvervanger) wordt, wie deel uit gaan maken van een kleine projectgroep en hoe vaak er aan de driehoek wordt gerapporteerd over de voortgang. Vaak ligt dit al in de IVB/IGP-aanpak vast en kan daarvan gebruik worden gemaakt.

Ook bekijkt de driehoek of zij akkoord is met de eerste ideeën over oplossingsrichtingen. De driehoek beslist over hoofdlijnen, beleidskeuzes en strategie, maar niet over concrete maatregelen. Dat laat de driehoek over aan de professionals en de partners. Het gaat overigens om prioriteiten, dat betekent niet dat niet-geprioriteerde delicten, wijken of groepen geen aandacht meer krijgen.

⁶ Bij omvang gaat het niet alleen om de absolute aantallen, maar als men bijvoorbeeld de omvang in verschillende gemeenten met elkaar wil vergelijken (“scoren we nu beter/slechter dan de burens?”) dan is het van belang om het absolute aantal te relateren aan de kans dat een delict zich voordoet. Het aantal woninginbraken kan het best gerelateerd worden aan het aantal woningen.

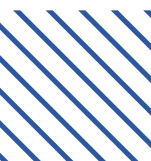

3.4 Projectgroep

De driehoek – als opdrachtgever – bepaalt wie de projectleider wordt en wie er deelneemt aan de projectgroep. Een lid van de driehoek is het aanspreekpunt en verantwoordelijk voor periodieke rapportage in de driehoek.

De samenstelling van deze projectgroep luistert nauw. De keuze voor slimme interventies wordt gemaakt op grond van goede informatie en logisch nadenken. Het liefst door mensen die daarbij ook een beetje buiten de gebaande paden durven te gaan en goed kunnen samenwerken.

Tenslotte zijn goede contacten met, en kennis van, ‘boven’ (driehoek) en ‘beneden’ (uitvoering) van belang. In de bestuurskunde wordt dit aangeduid als een ‘vitale coalitie’.

Voor een vitale coalitie zijn vijf voorwaarden nodig, stelt Dominic Schrijer (wethouder Rotterdam, burgemeester Zwijndrecht en commissaris bij woningcorporaties): urgentie om het probleem aan te pakken, een gedeelde visie over de toekomst, ruimte voor pioniers én mensen die verbinden, bestuurders die rugdekking geven aan de pioniers en, tot slot, voldoende geld en menskracht (*Schrijer, 2019*).

3.5 Politiegegevens

Dataportal

Voor HIC zijn politiegegevens een vrij correcte afspiegeling van de werkelijkheid. Gegevens over het aantal woninginbraken, overvallen en berovingen vinden we in het voor iedereen vrij toegankelijke dataportaal van de politie.

Hier zijn de gegevens per delict, per gemeente (en zelfs per wijk) en per jaar/maand te vinden. Een analyse over een aantal jaren per gemeente is dus relatief eenvoudig te maken. Het portaal gaat terug tot 2012.

Het dataportaal van de politie

<https://data.politie.nl/#/Politie/nl/> is het dataportaal van de politie en bevat cijfers over geregistreerde criminaliteit, overlast, politiestatistiek en de bedrijfsvoering van de politie. Hier kan iedereen zelf tabellen en grafieken samenstellen. De informatie is gemakkelijk te downloaden. De website presenteert statistische cijfers. Om te zien hoe de cijfers zijn opgebouwd, staat bij elke tabel een toelichting. Daarnaast is een uitgebreide lijst van definities van de gerapporteerde delicten beschikbaar: www.politie.nl/algemeen/dataportaal/dataportaal-definitie.html

Aanvullende informatie die meer op burgers gericht is: <https://inbraakbarometer.nl/resultaat#2807> (verzekeraar Interpolis). Website betreft alleen woninginbraak.

Gebiedsscan

Veel politieteams realiseren periodiek een gebiedsscan (Bijlage 10), waarin de lokale veiligheid wordt beschreven en die mede dient als basis voor het lokale veiligheidsplan van de gemeente (Beke et al., 2008). Overigens is het goed als gemeente en OM, ter voorbereiding op de besluitvorming door de driehoek, aansluiten bij de bijeenkomst over de gebiedsscan en daar hun kennis en informatie inbrengen.

In de gebiedsscan worden op basis van systeem- en praktijkkennis de hot spots, hot shots, hot groups, hot victims en hot times benoemd. Ook wordt aandacht besteed aan criminele jeugdgroepen. Op basis daarvan kan de driehoek beslissen wat met voorrang probleemgericht moet worden aangepakt.

Naast de gebiedsscan kan ook het Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS) bruikbaar zijn en dan in het bijzonder de CAS-kaarten (Bijlage 11). CAS is een instrument voor predictive policing. De meeste predictive policing systemen zijn locatiegericht en passen de zogenaamde near-repeat-approach toe. Deze theorie is gebaseerd op criminologische inzichten die suggereren dat de kans groot is dat een misdrijf opnieuw in dezelfde straat of buurt gaat plaatsvinden. Het CAS is een instrument dat in elk basisteam van de politie beschikbaar is. Overigens worden bij het gebruik van predictive policing instrumenten, met name die niet op locatie maar op individuen gericht zijn (daders, slachtoffers) nogal wat kritische kanttekeningen geplaatst (Gonzalez Fuster, 2020, Gstrein & Zwitter, 2020 en www.cuttingcrimeimpact.eu).

Early Warning

De nationale politie realiseert elke week en elke maand een Early Warning met daarin de criminaliteitscijfers van de afgelopen week, maand, jaar, vanaf 1 januari voor elke gemeente en elk basisteam. In deze Early Warning wordt ook vergeleken met dezelfde periode in het voorgaande jaar.

Alarmbellen

Bij deze bronnen en instrumenten, gaat het in essentie steeds om vier alarmbel-vragen:

1.

Neemt een delict in de tijd toe?

2.

Scoort de gemeente (of wijk) hoger dan andere vergelijkbare gemeenten/wijken (of: de regio/het hele land)?

3.

Lijkt het om een of enkele daders/dadergroepen of type slachtoffers te gaan?

4.

Is er een concentratie van delicten, daders, slachtoffers en/of buit?

Bij gebruik van politiedata gelden strikte regels die wettelijk zijn vastgelegd in de Algemene verordening gegevensbescherming/Wet bescherming persoonsgegevens (AVG/Wpg) (**Bijlage 12**).

3.6 Ernst meewegen?

Een woninginbraak heeft op bewoners een 'high impact', bijvoorbeeld omdat er vreemden in hun kasten hebben zitten te rommelen en er emotioneel waardevolle spullen verdwenen of kapot zijn. Maar kan je die ernst meten? Bestaat er een 'maat voor het kwaad'? De keuze om de ernst mee te wegen (**Bijlage 13**) is aan u. Wie zoiets wil doen kan de kosten/schade meewegen en/of uitgaan van de strafmaat.

Naast het gebruik maken van 'kosten' en 'strafmaat' als indicaties voor 'ernst' is het een optie om in gesprek te gaan met experts. Denk aan het inventariseren van de indrukken van politiemensen, medewerkers van de gemeente (OOV) en burgers, instellingen en bedrijven.

Per delict kan het om andere 'experts' gaan:
woningbeheerders weten bijvoorbeeld meer over inbraken, en bedrijven meer over overvallen.

Een goede link met deze 'HIC-specialisten' is dus van groot belang. Men kan lokaal gesprekken voeren met deze HIC-specialisten en ook de rekenkundige exercitie doen, of het 'gerekend' voorleggen aan andere specialisten. In essentie gaat het erom dat de HIC-problematiek zowel kwantitatief als kwalitatief bekeken wordt.

3.7 HIC passend binnen bredere prioriteitstelling

Bijna altijd is in het kader van het lokale integrale veiligheidsbeleid een bredere afweging noodzakelijk, die vaak in het kader van het meerjarige lokale IVB al gemaakt is. In een gemeente vinden immers veel meer strafbare feiten plaats dan alleen woninginbraken, overvallen en straatroven. Uiteindelijk gaat het erom van welke vormen van criminaliteit en onveiligheid de burgers en instellingen het meeste last hebben. Dat kan overigens per wijk of buurt behoorlijk verschillen. We moeten daarom ook kijken naar (ander) geweld, van huiselijk geweld tot uitgaansgeweld, diefstal (fiets, auto, scooter/brommer, winkeldiefstal), zakkenrollerij, vandalisme/vernieling, bedrijfsinbraken, cyber crime en brandstichtingen. Daarbij krijgen tegenwoordig ook de lokale aanpak van ondermijning en mensenhandel vaak prioriteit. Lastig is echter dat politie en justitie veel minder exact weten hoe het met de omvang van andere delicten zit. Dat heeft alles te maken met het 'Trechter effect' (**Bijlage 14**) waarbij politie en justitie over het algemeen maar een topje van de criminaliteitsijsberg zien. Hier spreekt men ook wel over het 'dark number'.

Door niet alleen naar politiecijfers te kijken, maar ook via andere wegen informatie binnen te halen, wordt het bredere plaatje van de lokale criminaliteit scherper en duidelijker. Dat is een vorm van 'triangulatie' (**Bijlage 15**). Een omvangrijke andere gegevensbron bestaat uit de CBS VeiligheidsMonitor (VM) (**Bijlage 1**):

een representatieve standaard enquête onder een steekproef van de Nederlandse bevolking (65.000 per jaar) waarin gevraagd wordt naar slachtofferschap, maar ook naar bijvoorbeeld onveiligheidsgevoelens en tevredenheid over de politie. Op basis van deze jaarlijkse steekproef kan de VM representatieve uitspraken doen over heel

Nederland en over de grotere gemeenten (>70.000 inwoners). Wie ook in een kleinere gemeente of op wijkniveau representatieve uitspraken wil doen, moet als het ware 'met de VM meedoen'. Dat moet apart geregeld en betaald worden⁷. Internationaal bestaan er ook slachtofferenquêtes. Hierdoor zie je de Nederlandse situatie in een internationaal perspectief en zie je beter in welke opzichten Nederland er beter of slechter voorstaat. Bekend is de International Crime Victim Survey (ICVS) waarvoor de Nederlandse uitvinder Prof Jan J. M. van Dijk ooit de 'Nobelprijs' voor criminologie kreeg (2012)*. Voor Europa zijn dat de onderzoeken van de European Union Agency for Fundamental Rights (FRA 2014 en 2021).

Soms is er lokaal nog veel meer informatie beschikbaar over het lokale plaatje van de criminaliteit in de vorm van lokale slachtofferonderzoeken (personen, huishoudens, bedrijven/instellingen) en/of extra informatie van het CBS, omdat een gemeente meedoet aan de VM en kiest voor een extra grote steekproef in die gemeente.

Johan Cruijff zei het al: "Je gaat het pas zien als je het door hebt", en dat geldt dus ook voor criminaliteitsgegevens. Naast politiecijfers zijn er veel meer bronnen. Veiligheidsproblemen op het terrein van ondermijning of cybercrime zijn bijvoorbeeld buitengewoon lastig in beeld te brengen op basis van louter politiecijfers. Dat geldt ook voor veel andere delicten. Soms worden er over andere delicten (of voor sommige politie-eenheden) lokaal ook aanvullende vragen gesteld in de CBS VeiligheidsMonitor. We wijzen hier ook nadrukkelijk naar de ideeën uit de Cambridge Harm Index Consensus (ernst meewegen **Bijlage 13**).

Maar zoals gezegd: voor de drie belangrijkste vormen van HIC (woninginbraak, straatroof en overval) zijn de gegevens uit de Veiligheidsmonitor hoogstens als algemene achtergrond nuttig. Voor HIC beschikt de politie over veel en goede informatie; nationaal en lokaal.

⁷ De lokale deelnemer kan zelf bepalen of er een steekproef wordt aangevraagd op gemeentenniveau of dat er verder ingezoomd moet worden op wijken of buurten binnen de gemeente. Indien verder inzoomen op wijken of buurten gewenst is, wordt aanbevolen om de indeling te baseren op de wijk- en buurtindeling die het CBS hanteert. Deze indeling is samen met de VNG en de gemeenten bepaald en wordt periodiek geactualiseerd. De lokale deelnemer bepaalt vervolgens, veelal in nauw overleg met CBS of het VM-onderzoeksbureau, welk netto aantal respondenten gewenst is per (deel)gebied. Vervolgens dient er een schatting te worden gemaakt van het bruto aantal te trekken personen uit de steekproefkaders van het CBS. Zie ook: *

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Tenslotte is het goed te beseffen dat veiligheid ook – en misschien wel vooral – een subjectief gegeven is.⁸ Of zoals men in de VS vaak zegt:

Perception is Reality.

⁸ Guillén-Lasierra, 2021; zie ook de CCI-tool 'Perception matters': www.cuttingcrimeimpact.eu/imagen/Perception%20Matters.pdf

3.8 Samenvatting

Wanneer je extra aandacht aan HIC geeft, bepaal je dat op basis van:

- Hoe vaak gebeurt het? • Wat is de ernst? • Wat is de onrust?

Criminaliteit is niet evenredig gespreid in tijd/plaats/persoon. Neem in je **signalering en prioritering** mee of en in welke mate er sprake is van

- Hot times • Hot places/Hot spots • Hot shots/Hot groups • Hot victims

Op basis van de gemaakte integrale informatieanalyse wordt uiteindelijk door de lokale driehoek bepaald wat er aangepakt wordt. De driehoek beslist over hoofdlijnen, beleidskeuzes en strategie, maar niet over concrete maatregelen. Hiervoor stellen zij een projectgroep aan die een 'vitale coalitie' moeten gaan vormen.

Er zijn verschillende politiegegevens die kunnen helpen bij het signaleren en prioriteren:

- Dataportaal (iedereen) • Gebiedsscan & CAS (politie) • Early Warning (politie)

Deze instrumenten helpen bij het beantwoorden van vragen over

- Toename in tijd • Vergelijkbare gemeenten/wijken • Type dader(s)/ Slachtoffer(s) • Concentratie delicten/dader(s)/Slachtoffers(s)/Buit

Let op! Bij gebruik van politiedata gelden strikte regels die wettelijk zijn vastgelegd in de AVG/Wpg

Wie ernst van een delict mee wil wegen, kan de kosten/schade meewegen en/of de strafmaat.

In essentie gaat het erom dat de HIC-problematiek zowel kwantitatief als kwalitatief bekeken wordt.

In het kader van het lokale integrale veiligheidsbeleid is een bredere afweging noodzakelijk. Door niet alleen naar politiecijfers te kijken, wordt het plaatje van de lokale criminaliteit scherper en duidelijker. Dat is een vorm van 'triangulatie'. Denk dan bijvoorbeeld aan:

- CBS VeiligheidsMonitor • Lokale (slachtoffer)onderzoeken

Ga na/ Vul in

60

Voor u verder gaat, ga eerst na...

1. Over welke driehoek hebben we het? Wie?

2. Is er een HIC-projectgroep en zo ja wie nemen daar aan deel?

Ja Nee

3. Is er door de driehoek en projectgroep (of door anderen) een meerjarig beleid ten aanzien van HIC vastgesteld? Bijvoorbeeld in het kader van een bredere afweging van het totale plaatje van de lokale criminaliteit in de gemeente

Ja Nee

4. Zijn er in uw gemeente (grote) problemen met HIC vastgesteld?
Zo ja welke? Kort in trefwoorden omschrijven:

Ja Nee

5. Wat zijn daarvan de gevolgen? Kort in trefwoorden omschrijven:

6. Is bij deze vaststelling gebruik gemaakt van

- politiegegevens;
- scan;
- data portal gegevens;
- early warning.

Ja Nee

7. Is er een afweging gemaakt over de ernst van de HIC delicten?

Zo ja gaarne kort in trefwoorden omschrijven:

Ja Nee

8. Is er globaal aangegeven wat ten aanzien van deze probleem bereikt zou moeten worden?

Zo ja gaarne kort in globale doel formuleringen omschrijven:

Ja Nee

9. Is er samen met genoemde partijen op basis van degelijke en betrouwbare gegevens een prioriteit aangegeven (wat pakken we samen aan)? Ja Nee Welke prioriteiten?**10. Is een en ander - inclusief de instelling van een projectgroep - helder gecommuniceerd aan alle betrokkenen en de inwoners en organisaties in uw gemeente (of de desbetreffende wijk/gebied)?**

Ja Nee

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Aanpak overvallen

■ Ontstaansgeschiedenis

In 2009 werd door minister van justitie Ernst Hirsch Ballin de Taskforce Overvallen in het leven geroepen. De Taskforce werd aangesteld, omdat er een zorgwekkende toename was in de hoeveelheid overvallen in Nederland. Sinds 2009 is er een daling ingezet in de hoeveelheid overvallen. Waar in 2009 nog 3.065 overvallen plaatsvonden is dit in 2019 gedaald tot 1.180. Dat is een afname van bijna 62%.

■ Werkwijze Taskforce Overvallen

De Taskforce Overvallen richt zich vandaag de dag niet meer alleen op overvallen maar ook op andere High Impact Crime, zoals straatroof en plof- en ramkraken. Het is een landelijk platform waarin OM, politie, ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeenten en bedrijfsleven zijn vertegenwoordigd. De leden van de Taskforce Overvallen vertegenwoordigen ieder een organisatie en een achterban die gebaat is bij een integrale aanpak van HIC. Recentelijk is de Nederlandse Vereniging van Banken op aanbeveling van het ministerie van Justitie en Veiligheid toegetreden tot de Taskforce. De Taskforce laat onderzoek uitvoeren dat problematiek rond bepaalde thema's in kaart brengt en op basis hiervan aanbevelingen doet over te nemen maatregelen. Zo werd in 2010 door de Taskforce opdracht gegeven de problematiek achter de stijging in overvallen in kaart te brengen en de mogelijkheden deze aan te pakken (*Rovers et al., 2010*). Op basis van dit onderzoek kwam de Taskforce in 2011 met een actieprogramma om het aantal overvallen terug te dringen.

De Taskforce verzamelt ook best practices en bedenkt en implementeert zelf ook innovatieve maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn de implementatie van de inmiddels erkende gedragsinterventie «Alleen jij bepaalt wie je bent»⁹ of de ontwikkeling van het Keurmerk Veilig Ondernemen,¹⁰ waar de Taskforce Overvallen een belangrijke rol in speelde. Een laatste, maar zeer belangrijke taak van de Taskforce is om urgentie en commitment te bewerkstelligen bij verschillende betrokken partijen. Alleen als de urgentie serieus wordt genomen en er commitment bestaat problemen tegen te gaan, kan aanpak van problematiek worden verwezenlijkt.

Onderzoek en aanbevelingen

In 2016 werd door de Taskforce opdracht gegeven aan Cyrille Fijnaut en Ben Rovers om onderzoek te doen naar de aanpak van overvallen en vooruit te kijken naar de toekomst (*Fijnaut & Rovers, 2016*). Welke successen zijn er behaald met welke maatregelen? Ook werd de wens uitgesproken door de Taskforce om te kijken naar de verduurzaming van getroffen maatregelen zodat deze na aanvankelijke successen niet verloren gaan door verslapping in de aandacht. Dit onderzoek wees onder meer uit dat blijvende aandacht en investeren in goede samenwerking van betrokken partijen loont, en het reactief instellen van tijdelijke Taskforces of projectgroepen niet tot effectieve resultaten leidt in de meeste gevallen. Voorts bleek dat daders van overvallen vaak nog te beïnvloeden zijn in hun gedrag.

Deze daders worden wel *The Sad* genoemd, omdat een overval een manier voor hen is onder andere problematiek die zij ervaren uit te komen. De aanpak van deze achtergrondproblematiek werkt voor deze groep goed. *The Bad* is een groep die uit is op buit, maar waar andere problemen geen rol spelen.

Hier is bevonden dat het strenger straffen van deze groep tot goede resultaten leidt. Ook het stimuleren van preventiemaatregelen in het bedrijfsleven lijkt een maatregel die loont. Ook kan een focus bij de politie en het OM (het instellen van een team bijvoorbeeld) in de opsporingspraktijk veel voordelen met zich meebrengen. Dit onderzoek vormt een uitstekend voorbeeld van de manier waarop de Taskforce Overvallen goed onderbouwde aanbevelingen kan doen op landelijk en lokaal niveau aan zeer verschillende sectoren binnen de samenleving (gemeenten, bedrijfsleven, politie, etc.).

⁹ www.alleenjijbepaalt.nl/over-ajb

¹⁰ hetccv.nl/keurmerken/expert/keurmerk-veilig-ondernemen/

■ ■ ■ Recente ontwikkelingen

In 2018 is (wederom) een stijging te zien in het aantal overvallen. De Taskforce wijst hier met name op een flinke stijging in het aantal overvallen op maaltijdbezorgers. Ook heeft er een stijging van het aantal overvallen op winkeliers plaatsgevonden. Het is onduidelijk of het hier dan gaat om een trendbreuk, maar laat wel zien dat aandacht moet blijven bestaan voor dit onderwerp onder partners. Het aantal overvallen op woningen neemt licht af, net als het aantal plof- en ramkraken.

■ ■ ■ Lokale aanpak Rotterdam

In 2013 bracht de gemeente Rotterdam het Programma Veiligheid 2014-2018 uit onder het project #veilig010. In dit programma worden de plannen ten aanzien van het verbeteren van de veiligheid en veiligheidsgevoelens voor de aankomende vier jaar gepresenteerd. Hierin zien we dat veel van de aanbevelingen die door de Taskforce Overvallen zijn voorgesteld zijn overgenomen. Een belangrijke aanbeveling van de Taskforce is het aan de voorkant komen van criminaliteit. In het Programma Veiligheid speelt dit een zeer belangrijke rol. Zo worden veelplegers streng in de gaten gehouden. Ook wordt aandacht besteed aan het aanpakken van achtergrondproblematiek die criminelen mogelijk tot een delict hebben gedreven. Het helpen van broertjes en zusjes wordt in het programma genoemd. Een uitstekend voorbeeld van criminaliteit voorkomen in plaats van straffen. Ook andere preventieve methodes die door de Taskforce zijn aangeraden komen in het programma naar voren. Zo wordt sterk ingezet op het plaatsen van camera's bij ondernemingen waar de politie mee kan kijken. Dit is een directe aanbeveling vanuit de Taskforce. Ook worden verschillende partners die deel zijn van de Taskforce meegenomen in de aanpak van HIC in Rotterdam. Woningcorporaties worden bijvoorbeeld betrokken bij inbraakpreventie van woningen.

In 2018 presenteerde de gemeente Rotterdam het nieuwe Programma veiligheid 2018-2023. Hier werd ook een schema bij gemaakt van behaalde successen. Hierin zien we dat het aantal overvallen sinds 2012 met 43% is afgenomen. Ook andere HIC als straatroven en woninginbraken zijn flink gedaald. Het is duidelijk dat de gemeente Rotterdam goed kijkt naar de aanbevelingen vanuit de Taskforce Overvallen en daarmee mooie successen boekt.

Foto door Alex Blokstra

4. Analyse

Wat weten we precies van het aan te pakken probleem (plaats/tijd/daders/slachtoffers, aard/omvang/ontwikkeling) en wie zijn er bij betrokken? Wie doen er nu al iets aan en wat doen ze?

Hoe/waardoor ontstaat het probleem (oorzaak/gevolg): wat veroorzaakt wat?

4.1 Problemen nader in kaart brengen

Door de driehoek is in de voorgaande stap de keuze gemaakt om één, twee of alle drie de HIC-problemen aan te pakken en er is door de driehoek ook prioriteit gegeven aan specifieke plekken of wijken en/of dader- of slachtoffergroepen. De volgende stap is een zorgvuldige analyse over wat precies het HIC-probleem is, wie dit (waar en wanneer) veroorzaken, wie er (waar en wanneer) slachtoffer van worden en welke instellingen (van gemeente, politie, OM tot andere aanpakkers/stakeholders) er al iets aan doen en/of iets tegen zouden kunnen doen. De politie en gemeente kunnen (liefst gezamenlijk) zo'n analyse uitvoeren en daar ook bewoners en andere lokale stakeholders bij betrekken. Uitbesteden aan externen, zoals onderzoeksbureaus of universiteiten, is soms aan te bevelen als meer (wetenschappelijke) deskundigheid en ervaring nodig is, of als er gewoon geen onderzoekers of analisten beschikbaar zijn. De projectgroep kan bij een extern uitgevoerde analyse als begeleidingscommissie fungeren.

Het is ook bij de nadere analyse aan te raden gebruik te maken van triangulatie (**Bijlage 15**): meerdere informatiebronnen en methoden om een beeld te krijgen van de achterliggende oorzaken van de problematiek.

Om structuur aan te brengen in de analyse zijn verschillende methoden toepasbaar.

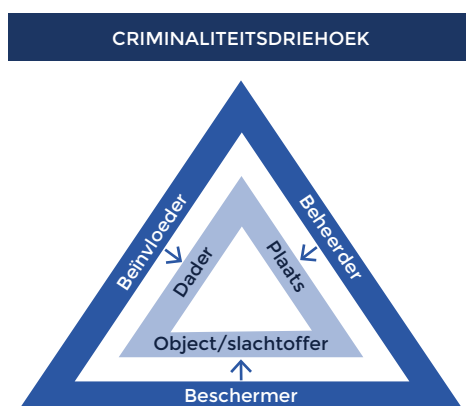
We behandelen er twee:

- de criminaliteitsdriehoek;
 - de zeven Gouden W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee, en op welke wijze).
-

4.2 Criminaliteitsdriehoek

De criminaliteitsdriehoek (ook bekend als de misdaaddriehoek of veiligheidsdriehoek) blijkt in de dagelijkse praktijk goed bruikbaar als start om samen met partners en burgers het probleem integraal en gericht aan te pakken.

In de driehoek¹¹ zijn de drie belangrijkste factoren voor criminaliteit benoemd: er moet sprake zijn van een of meer gemotiveerde daders, een of meer kwetsbare slachtoffers en die komen op één moment op een plek/plaats en tijd met weinig of geen toezicht (crime scene/situatie) bij elkaar.

De driehoek bestaat eigenlijk uit twee driehoeken. In de binnenste driehoek ligt de nadruk op analyse: wat is er rond dit concrete delict precies aan de hand? Waar speelt het zich af en wie zijn dader(s) en slachtoffers(s)? De buitenste driehoek richt zich meer op de vraag wie iets zou kunnen betekenen bij de aanpak. Daarmee leg je een link naar de maatregelen, de aanpak: wie kan iets doen?

¹¹ Bron figuur in Engels: <https://popcenter.asu.edu/content/problem-analysis-triangle-0>. Zie ook in het Nederlands p. 28 van: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf.

VOORBEELD DIEFSTAL beroving parkeergarage

We gaan uit van de volgende set aan gegevens die uit een schouw in de gemeente naar voren kwamen (Bijlage 16).

De plek/situatie betreft een openbare parkeergarage (naam/adres en exacte gegevens verder bekend), waar buitenstaanders eenvoudig toegang hebben. Het betreft een vrij oude parkeergarage behorende bij een groot flatgebouw. Drugsverslaafden en zwervers gebruiken donkere hoeken van de garage om te schuilen, te gebruiken of dealen en te slapen. Zij deponeren gebruikte naalden en ander drugstoebehoren in de parkeergarage en zij lijken ook verantwoordelijk voor veel van de diefstallen uit motorvoertuigen. Maar er vinden, met name in de avonduren, ook berovingen plaats.

Er is geen toegangscontrole tot de parkeergarage en de garage is voor wat betreft toegankelijkheid wel omschreven als een 'gatenkaas'.

Dus: Diefstal vanuit auto's en beroving:

1ste / binnenste driehoek

Daders	Drugsgebruikers
Plaats/Situatie	Openbare parkeergarage
Object/Slachtoffer	Auto's van parkeerders en parkeerders

Vanzelfsprekend wordt ook gekeken naar meer gedetailleerde informatie, zoals de aantallen diefstallen en berovingen (inclusief modus operandi, tijden, exacte plekken, buit) en informatie over de vermoedelijke daders (aantallen, bekend bij politie/anderen).

Voor de mogelijke maatregelen kijken we nu eerst naar de tweede/buitenste driehoek:

Diefstal vanuit auto's en beroving:

1ste / binnenste driehoek en **2de /buitenste driehoek**

Daders	Drugsgebruikers	Beïnvloeder	Bewoners
Plaats/Situatie	Openbare parkeergarage	Beheerder	Woningcorporatie XX
Object/Slachtoffer	Auto's van parkeerders en parkeerders	Beschermmer	Parkeerder zelf (buit uit auto), verdere bescherming door verlichting, toegangscontrole, CCTV en onmiddellijk ingrijpen bij onraad

Aanbevelingen/aanpak

Wat gelijk opvalt, is dat er eigenlijk niks tot weinig bekend is over de daders. Wie of wat zou hen kunnen bewegen tot een gedragsverandering? Dat uitzoeken vergt gesprekken met de gebruikers en met hulpverleners (GGD, hulpverleners, lokale drugs deskundigen).

We kennen de beheerder en kunnen ook globaal wel aangeven wat deze beheerder als beschermmer zou kunnen doen: de parkeergarage vereist toegangscontrole bediend door gebruik van parkeerkaarten, een flinke opknapbeurt, betere verlichting, toezicht, camera's. En ook de parkeerders zelf kunnen iets doen: zorgen dat er geen buit in de auto blijft liggen. De beste aanpak lijkt er uit te bestaan om tegelijkertijd diverse maatregelen te nemen waarbij ook de daders betrokken worden door een goede alternatieve opvang voor en met hen te regelen.

Tips

- Vergelijkbare casus (uit 2009): www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/18kkalkgar_Advies_sociale_veiligheid_parkeergarage_Karperton.pdf
- En nog een: www.vexpan.nl/wp-content/uploads/2015/11/Vexpansie3-veiligh.-in-P-garages.pdf
- Buitenlandse informatie <https://popcenter.asu.edu/content/thefts-and-cars-parking-facilities-references>

Ga na/ Vul in voor 'uw probleem'

Daders	//invullen//	Beïnvloeder	//invullen//
Plaats/Situatie/Tijd	„	Beheerder	„
Object/Slachtoffer	„	Beschermer	„

4.3 Gouden W's

Deze aanpak is vergelijkbaar met de criminaliteitsdriehoek, maar soms bevat de driehoek beter en soms de Gouden W's. Dit eenvoudige analyse-instrument wordt al decennia lang door journalisten en politiemensen gebruikt. In de journalistiek noemt men het de vijf W's + H: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe? In de politiekunde spreekt men over de **zeven Gouden W's**: **wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee en op welke wijze.**

Wie zijn er bij betrokken: daders, slachtoffers en (mogelijk) getuigen? Individueel, of groepen? Meer hieronder in Kennisparel 37*, Kennisparels 16*, Kennisparel 18*, Kennisparel 19* en Kennisparel 230* (allemaal – en nog veel meer – te vinden op www.ProHIC.nl).

Wat gebeurt er: over welk delict hebben we het en hoe voltrekt het zich? Denk aan voorbereiding, planning en selectie van een doel, risico-inschatting, de inbraak/overval/beroving, afvoer/aftocht/vlucht, verkoop/afzet van de buit. Denk bij inbraak en overval aan de PIVA-theorie.

PIVA staat voor de fasen waaruit een inbraak of overval bestaat:

- Planning (doel selectie, observaties vooraf, buit en risico inschatten)
- Inbraak of Overval zelf
- Verzamelen van de buit
- Afvoer/aftocht

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Zo wil een woninginbreker liefst beschikken over twee vluchtroutes (dus na inbraak via de keukendeur achter loopt hij naar de voordeur en zet die op een kier) en blijft hij liever niet te lang (maximaal tien minuten) buit verzamelen. De PIVA/POVA-stappen kennen een tijdsverloop en daar moet de ALRE - de alarmering en reactie - goed mee sporen. Zie voor inbraak ook Kennisparel 227*.

Waar gebeurt het? Grens het gebied af waar HIC voorkomt. Dat kan op specifieke plekken in de hele gemeente zijn, maar het kan ook gaan om een wijk of buurt. Een kaart is hierbij vaak heel handig (zie ook de hot spot-analyse van de politie; **Bijlage 10**). Meer informatie in Kennisparel 39*, Kennisparel 15* en Kennisparel 229*.

Wanneer gebeurt het? Jaren, jaar, maanden, maand, weken, week, dagen, dag, uren. Besef dat veel gegevens niet heel exact zijn. De tijd van een woninginbraak is vaak vaag ('het is ergens in het weekend gebeurd').

Waarom handelen de daders zo? De essentie van het 'waarom' is dat de plek/buit bij de dader(s) bekend is en dat het vervolgens gaat om 'veel buit' en 'weinig risico': 'Reward & Risk' zoals de Engelsen zeggen.

Waarmee wordt het delict gepleegd? Een wapen? Een grote schroevendraaier (nog steeds veelgebruikt bij woninginbraak)?

op Welke wijze opereren daders: de modus operandi (MO).

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Een voorbeeld van de toepassing van de **W's**

We zagen al eerder dat er vele honderden maatregelen en projecten bestaan om HIC aan te pakken. Maar beseft dat een aanpak lokaal vaak heel evident oppopt uit een goede analyse. Stel dat we lokaal zien dat woninginbraken vooral plaatsvinden in de Vogelbuurt, een jaren 60 eengezinswoningen met brandgangen (zoals op de foto's hiernaast) en dat de zeven Gouden W's door de politie en gemeente als volgt beantwoord worden.

Wie volgens de politie wonen er in de naastgelegen Bloemenbuurt nogal wat veelplegers en in de Vogelbuurt lijkt vooral een specifieke jeugdgroep van belang (Bad Birds).

Wat Kleine buit per keer, makkelijk verkoopbaar klein spul.¹²

Waar in Vogelbuurt, vooral achterzijde woningen, in eengezinswoningen van woningcorporatie Eigen Huis.

Wanneer vooral na het invallen van de duisternis.

Waarom veel gelegenheid vanwege kwetsbare woningen. Eenvoudig te verkrijgen buit.

¹² Ronald Clarke (1999) spreekt hier over 'hot products' en die zijn CRAVED (begeerlijk): Concealable, Removable, Available, Valuable, Enjoyable, and Disposable (te verbergen, weg te nemen, alom aanwezig, waardevol, lekker en 'in', verkoopbaar en afzetbaar)

op Welke wijze

modus operandi = met breekinstrument openkrikken bovenraam achter bij keuken. Naar binnen kruipen (moet een magere atleet zijn), achter keukendeur openen en spullen uit huis (alleen begane grond) meenemen.

In zo'n geval ligt de aanpak voor de hand, al is de aanpak afhankelijk van de mogelijkheden. Als de politie tijd en energie heeft en het OM het pakken/straffen van deze daders prioriteit geeft, dan kan gepoogd worden de daders op heterdaad te betrappen (*Van Dijk et al., 2013*). Maar er kan ook meer naar de potentiële slachtoffers worden gekeken: laat licht branden, houd het huis van de burens in de gaten als die weg zijn (even melden via de in de Vogelbuurt bestaande buurtapp), bel bij verdachte situatie het nummer van de politie: 112 en buurtpreventiegroep.

En tot slot kan er ook situationeel ingezet worden: laat de woningcorporatie zorgen voor een betere inbraakwerendheid van de achterzijde van deze woningen, breng licht aan, sluit de brandgang af, etc. (zie de verschillende eisen uit het Politiekeurmerk Veilig @Wonen).

Op basis van een goeie maar snelle Gouden W's-analyse is de stap naar toegespitste effectieve actie vaak niet zo groot. We zien dat de aanpak in belangrijke mate - als het ware 'los' van de analyse - gestuurd wordt door de haalbaarheid van de actie: wie kan wat doen. Als de politie een capaciteitsgebrek heeft, is het belangrijk minder 'dadergericht' te werken, maar eerder in te zetten op 'slachtoffer gerichte' en 'situationele' maatregelen. De politie heeft een signalerende rol ('hier is iets aan de hand en dit zijn de zeven gouden W's).

4.4 Informatiebronnen

De informatie om de Criminaliteitsdriehoek en Gouden W-vragen te kunnen beantwoorden, is divers, komt uit verschillende bronnen en wordt met verschillende methoden en technieken verzameld. Vaak is veel informatie al beschikbaar uit de fase van de signalering en prioritering (hoofdstuk 3). Hierna volgen enkele voorbeelden van bronnen.

4.4.1 Cijfermatig/kwantitatief

- Gebiedsscan (**Bijlage 10**) en CAS-kaarten (**Bijlage 11**). Vraag naar een goede en recente hot spotkaart van de politie voor HIC (en de wijk) waar men zich op richt.
- Politie gegevens. Naast de al genoemde hot spotanalyses beschikt de politie vaak over probleemgerichte dadergroepanalyses, of tactische dadergroepanalyses waarmee de daders beter in beeld kunnen worden gebracht. Een dergelijke analyse van het bureau Beresteinlaan in Den Haag staat in **Bijlage 17**. Zie ook Ferwerda en Van Ham, 2015 en Wegwijzer jeugd en veiligheid.
- Op basis van politie-informatie of informatie van andere instellingen (denk aan woningcorporaties bij inbraken) is misschien ook de werkwijze van de daders (de Modus Operandi ¹³) na te gaan. Hoe is de dader precies te werk gegaan. Daaruit blijken vaak handige patronen. plaatje van de lokale criminaliteit in de gemeente (op basis gesprekken met sleutelpersonen of een periodieke enquête onder bewoners.
- Lokale onderzoeken: bestaat er lokaal toevallig nog meer onderzoek over woninginbraken, straatroof en overval? Ja/nee. Zo ja wat

¹³ Zie bijvoorbeeld landelijk MO onderzoek woninginbraak: Van den Handel et al, 2009; <https://hetccv.nl/onderwerpen/woninginbraak/documenten/hoe-doen-ze-het-toch-modus-operandi-woninginbraak/>.

Belangrijke tips

- **KIS.** Keep It Simple. Sommige van deze analyses kunnen maanden onderzoekswerk betekenen en dat is niet de bedoeling.
- De omvang lijkt simpel te bepalen: het aantal aangiften bij de politie, maar beseft dat dit bij vergelijkingen altijd gerelateerd moet worden aan de kans dat een delict zich voordoet. Het aantal woninginbraken in Amsterdam is vanzelfsprekend veel groter dan in Bronckhorst. Maar het gaat om het inbraakrisico. Het aantal woninginbraken als percentage (of promillage) van het aantal woningen (of als proxy het aantal huishoudens) in een gemeente. Of het aantal plofkraken als percentage van het aantal geldautomaten in de gemeente (of als dat onbekend is een proxy als 'aantal inwoners').
- Een waarschuwing bij het gebruik van data: pas op, want naar personen herleidbare data mogen niet of zelden gedeeld worden (AVG/Wpg). Vaak is dat ook helemaal niet nodig, maak er niet naar personen herleidbare informatie van en deel die informatie met anderen (zie [Bijlage 12](#)).

4.4.2 Kwalitatief

- **Gesprekken:** kijk ook eens rond wie er, naast experts bij politie en gemeente, kennis hebben van het HIC-probleem (of de problemen) waar nu de focus op ligt. Een woningbouwvereniging, bewoners/wijkvereniging of lokale verzekeringsagent voor woninginbraak? Een voorzitter van een ondernemersvereniging voor overvallen? Info van BOA's? Een jongerenwerker die meer weet van criminele groepen? Van deze informatie leren we ook wie op HIC-terrein iets doen, wát ze doen en wat ze weten. Een paar gesprekken leveren vaak al veel nuttige informatie op die kan helpen de Criminaliteitsdriehoek of de Gouden W's nader in te kleuren.
- **Schouwen:** ga aan de wandel en schouw
In Nederland kennen we het gezamenlijk schouwen van een gebied al heel lang (Luten, 2008). Het gaat er daarbij om te kijken wat aan de hand is,

wat goed is en wat wel of niet aangepakt moet worden. Veelal gebeurt dit schouwen door een groep buurtbewoners al dan niet samen met mensen van de gemeente (van wethouder tot de verlichtingsexpert). Op het gebied van sociale veiligheid gebeurt dat schouwen overdag, maar ook in het donker en bij nacht en ontij. Er bestaan talloze vormen van schouwen, maar de essentie is dat een groep rondloopt en met een heel specifieke focus rondkijkt.

Voor HIC is het goed om ook eens rond te kijken alsof (!) je een inbreker, overvaller of straatrover bent. Welke kansen zie je dan? Kijken vanuit het perspectief van de dader. Zie ook Kennisparel 29*. Meer ideeën over schouwen in [Bijlage 16](#).

- **Vergeeten groepen:** er bestaan ook groepen waar niet snel aan wordt gedacht. Zo weten kinderen/jongeren vaak meer dan je zou denken. Bijvoorbeeld over wapenbezit, verdachte plekken, geweld en minder bekende slachtoffers.

Kinderen vergen wel een heel andere benadering. Via tekeningen of verhalen bijvoorbeeld. Er bestaan hele goede voorbeelden uit Midden en Zuid Amerika – waar geweld hardnekkig is. Hier een voorbeeld uit Mexico: →

Maar er zijn meer ‘verborgen’ groepen. Denk ook aan vluchtelingen waar vaak naar gewezen wordt als potentiële daders van HIC, maar die waarschijnlijk ook disproportioneel slachtoffer zijn van HIC (Peeck et al., 2018).

- **Crime scripts:** voor elk delict valt een crime script te maken. Het gaat dan om het in kaart brengen van de verschillende fasen of scenes. Deze fasen beschrijven wat er moet gebeuren om uiteindelijk het delict te plegen. Denk voor woninginbraak bijvoorbeeld aan het bepalen van de beste buurt, de in te breken woning, het binnenkomen van de woning (welke

‘Bienvenidos a la escuela de armas’ uit Rau en Neri 2019 en Rau 2021

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

zijde en welke gevel opening), het bepalen van (waardevolle) spullen, het weggemen uit de woning, het (door)verkoppen van de gestolen waren. Zie ook de PIVA theorie uit 4.3. Per fase heb je een of meer personen nodig die bepaalde rollen vullen. Het nader onderzoeken van de verschillende componenten in deze fasen kan inzicht geven in het probleem en wellicht mogelijkheden bieden voor een oplossing(srichting).

4.4.3 Overige handige methoden en technieken voor onderzoek

In het kader van het EU-project Cutting Crime Impact (CCI) is ook een tiental eenvoudige onderzoeksmethoden en technieken in het Engels op losse kleine kaartjes samengevat (bijvoorbeeld: observation, interview, process-mapping, focus group journaling, stakeholder mapping) (zie www.ProHIC.nl).

4.4.4 Tot Slot

Tot slot nog enkele zaken die bij de zoektocht naar informatie van belang zijn:

- Wat weten we al van het aan te pakken probleem (plaats/tijd/daders/slachtoffers, aard/omvang/ontwikkeling) en wie zijn er bij betrokken? Denk aan instrumenten als de criminaliteitsdriehoek en Gouden W's.
- Wie doen er nu al iets aan en wat doen ze? Ga bij hen te rade voor informatie.
- Informatie is bijna altijd in overvloed beschikbaar. Maak keuzes op grond van de volgende criteria.

De informatie moet:

- bruikbaar zijn voor het nader bepalen welke maatregelen genomen gaan worden;
- betrouwbaar, valide en actueel zijn;
- bij voorkeur makkelijk en goedkoop beschikbaar zijn;
- de informatie mag niet herleidbaar zijn naar individuele personen (AVG/Wpg, [Bijlage 12](#)).

- Denk aan de les van de triangulatie: meerdere bronnen, verschillende gegevens en verschillende analisten. Werk dus als politie en gemeente met anderen samen. Maar ook hier geldt, houdt het overzichtelijk, te veel informatie en te veel betrokkenen komt de effectiviteit en efficiency niet ten goede. Beperk het tot maximaal vijf informatiebronnen en 'anderen'. KIS. Keep It Simple.

4.5 Samenvatting

Met meerdere bronnen (triangulatie) maken politie en gemeente, het liefste gezamenlijk met burgers, bedrijven en organisaties, een zorgvuldige analyse. Twee methodes worden uitgelicht:

De (dubbele) criminaliteitsdriehoek

- Slachtoffer <-> Beschermer
 - Dader <-> Beïnvloeder
 - Plaats <-> Beheerder
- Wie • Wat • Waar • Wanneer • Waarom • Waarmee • op Welke wijze

Om deze methoden te kunnen vullen, kun je gebruik maken van de informatie die al verzameld is bij signalering en prioritering en dit verder aanvullen met zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie. Bijvoorbeeld:

- Politiegegevens • Schouwen • Gesprekken • Crime scripting

Andere nuttige onderzoeksmethodes zijn beschikbaar via het CCI-project. Verder is het van belang uit te zoeken:

- Wat weten we al • Wie doen er al iets • Welke informatie • Triangulatie

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Keurmerk veilig wonen Alkmaar

■ ■ ■ Ontstaansgeschiedenis

De kabinetsnota Samenleving en Criminaliteit (SeC, 1985) baseerde zich sterk op het kort daarvoor gepresenteerde interim-rapport van de commissie kleine criminaliteit waarvan Hein Roethof voorzitter was. De nota vroeg meer aandacht voor inrichting van de gebouwde omgeving als preventiemaatregel voor criminaliteit:

“ *de bebouwde omgeving dient qua planologische en bouwtechnische kenmerken zodanig te zijn ingericht dat hierdoor enerzijds de uitoefening van toezicht op vooral jongeren niet onnodig wordt bemoeilijkt en anderzijds het plegen van diefstallen en dergelijke niet onnodig gemakkelijk wordt gemaakt.* ”

(SeC, 1985).

Hier werd opeens de ruimtelijke ordening, planologie, architectuur als dé manier gepresenteerd om woninginbraken tegen te gaan. Dat heet Crime Prevention through Environmental Design in het buitenland (www.CPTED.net) en in Nederland werd dit vertaald naar de term Veilig Ontwerp en Beheer (www.SVOB.nl en Luten, 2008). Sommige politiemensen waren indertijd al betrokken bij het adviseren van projectontwikkelaars, gemeenten en woningcorporaties op het gebied van Veilig Ontwerp en Beheer,¹⁴ maar

¹⁴ <https://www.politiekeurmerk.nl/2020/06/22/25-jaar-politiekeurmerk-veilig-wonen/#:~:text=Het%20ontstaan%20van%20het%20Politiekeurmerk,zijn%20op%20criminaliteit%20zoals%20woninginbraken.>

hun adviezen werden vaak gezien als vrijblijvend en werden soms gewoon niet opgevolgd. Met het uitrollen van *Secured by Design* door de Britse politie kwam er ook in Nederland meer aandacht voor de manieren waarop woningen, gebouwen en buurten veiliger kunnen worden gemaakt door de inzet van slimme ruimtelijke ordening (*Korthals Alles et al, 1993*). In 1994 vond een pilot plaats voor het **Nederlandse Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW)** voor de ontwikkeling van nieuwe gebouwen en wijken. In 1995 werd dit uitgebreid door ook te werken aan al bestaande gebieden. Nog een jaar later, in 1996, werd het project landelijk uitgerold.

■ Integrale aanpak

Een belangrijk aspect van het PKVW is dat het gaat om een integrale aanpak. Dit betekent dat niet alleen wordt gekeken naar een bepaalde woning en hoe deze beschermd kan worden tegen inbraak, maar juist naar de gehele wijk en het gebouw waarin de woning zich bevindt. Verschillende partners in het ontwerp- en bouwproces, zoals stedenbouwkundigen, (landschaps) architecten, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, leveranciers van gevelementen, verlichtingsindustrie, aannemers, bouwbedrijven, etc. werken bij nieuwbouwprojecten intensief samen met gemeenten om de kans op een geslaagde woninginbraak te verkleinen en de sociale veiligheid te vergroten. Hierbij wordt van het macro- naar het microniveau gewerkt om wijken, gebouwen en woningen veiliger te maken tegen inbraak.

Zo wordt voor een nieuwbouwwijk bijvoorbeeld eerst gekeken naar de stadsplanning en het ontwerp van de wijk, daarna naar de openbare ruimte, dan de indeling van de wijk, vervolgens het gebouw (bijvoorbeeld appartementengebouw/bouwblok) en tot slot wordt gekeken naar de inbraakwerendheid van de gevelementen (ramen/deuren) van de woning zelf.

Op ieder van deze niveaus wordt aandacht besteed aan de manier waarop ontwerp kan bijdragen aan de veiligheid van het gebied. Voor ieder niveau bestaat een checklist waar zowel eisen als aanbevelingen in zijn opgenomen ten aanzien van de manier waarop het ontwerp kan bijdragen aan veiligheid. Deze vorm van integraal werken loont, wat zichtbaar is in de enorme afname van de kans op woninginbraak in Nederland (*Nauta, 2004 en Van Ours en Vollaard, 2011*).

Casus Vroornermeer

In Nederland worden tal van nieuwbouwprojecten volgens de eisen van PKVW ontwikkeld. Een voorbeeld hiervan is de wijk Vroornermeer-Zuid in Alkmaar. Deze wijk is van 2000 tot 2005 ontwikkeld, met een totaal van 1.230 woningen. Driekwart zijn koopwoningen en het overige kwart huurwoning en op elk van de eerder beschreven niveaus is aandacht besteed aan de veilige inrichting. Zo is bij het ontwerp van de wijk rekening gehouden met de toegangspunten tot de wijk, de locatie van openbare ruimte en bepaalde woningtypes.

In de openbare ruimte is verlichting een belangrijk punt van aandacht geweest. Uit onderzoeken is gebleken dat verbeterde verlichting tot een 20% afname van criminele activiteiten kan leiden (Farrington & Welsh, 2002).

Ook zijn faciliteiten voor jonge bewoners, zoals speeltuinen, strategisch geplaatst zodat zij zichtbaar zijn vanuit de omliggende woningen. Dit kan leiden tot verhoogde sociale controle en daarmee een beperking van de kans op criminele activiteiten of overlast. Ook de indeling van de achterpaden waarmee mensen - en de brandweer - toegang kunnen krijgen tot achtertuinen zijn slim preventief ontworpen zodat zij de sociale veiligheid verbeteren en er niet aanlokkelijk uitzien voor potentiële criminelen. Bij de woningen in de wijk is sprake van een strategische plaatsing van ramen zodat er sprake kan zijn van een verhoging van de sociale controle door buurtbewoners, en zijn ook insluipbeperkende maatregelen ingebouwd. Ook zijn de woningen voorzien van inbraakwerende ramen en deuren (gevelelementen) die voldoen aan NEN 5096 weerstandsklasse 2.¹⁵

Resultaten

Algeheel heeft het PKVW bijgedragen aan een flinke afname in het aantal succesvolle woninginbraken (Jongejan & Woldendorp, 2013).

Tot op heden zijn meer dan 1.000 bouwprojecten ontwikkeld volgens de adviezen en eisen van PKVW en zijn 702.289 PKVW-certificaten uitgereikt aan woningen door heel Nederland (Jongejan, 2020).

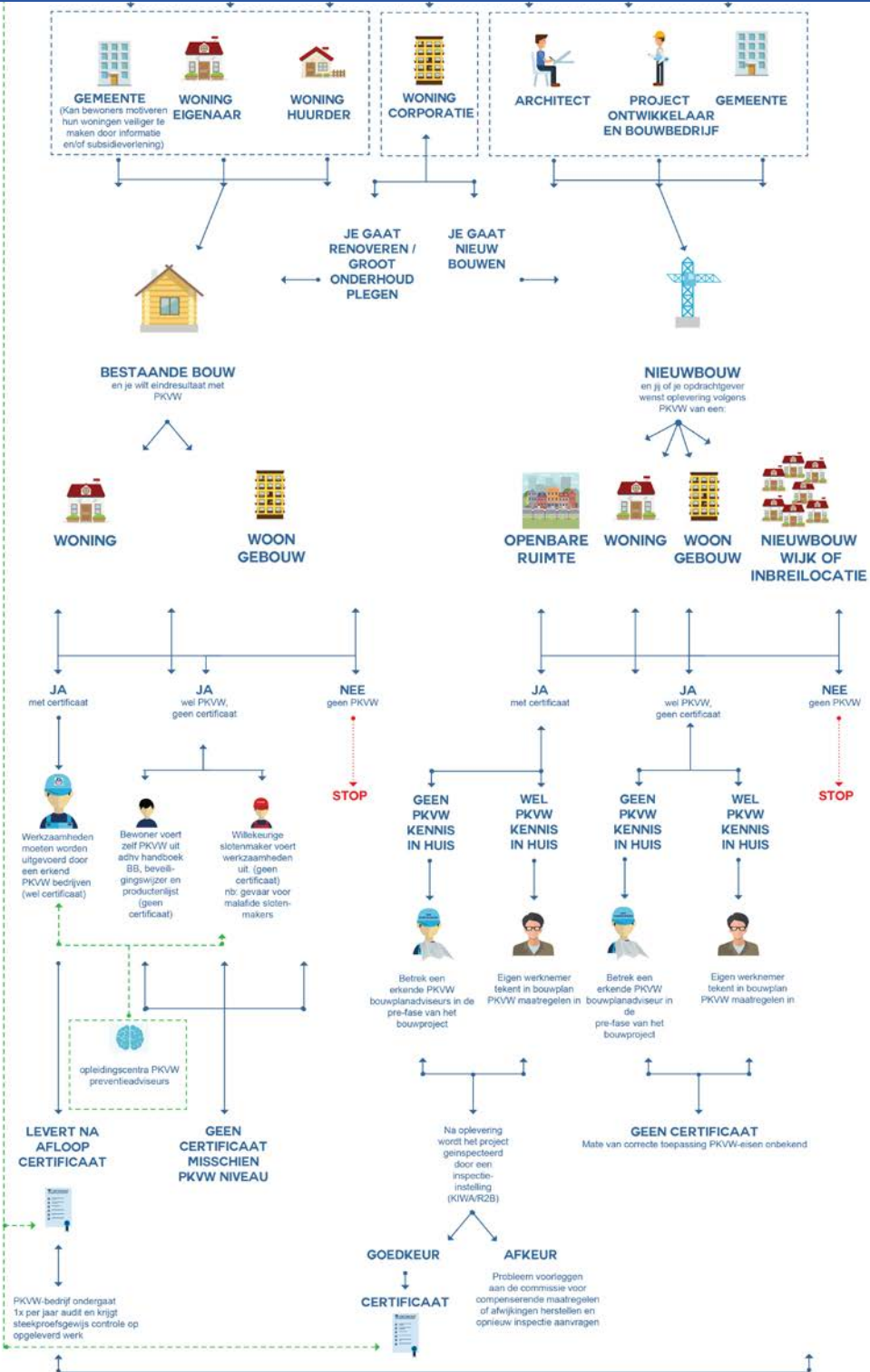
¹⁵ Zie ook: <https://rijksverheid.bouwbesluit.com/Inhoud/docs/norm/nen5096-2012/4>.

Voor woningen die het **PKVW-certificaat in de bestaande bouw** hebben ontvangen, ligt het inbraakrisico **80%** lager en voor woningen die zijn ontwikkeld volgens de eisen en adviezen van PKVW-nieuwbouw ligt dit zelfs **95%** lager.

In de wijk Vroonermeer-Zuid is dit ook duidelijk zichtbaar. Zo werd er in 2011 in geen enkele woning in Vroonermeer-Zuid ingebroken en liggen de cijfers voor vernieling, mishandeling en diefstal vanuit een voertuig ook beduidend lager dan zowel het gemiddelde in Nederland als het gemiddelde in Alkmaar (*Lopez et al., 2013*). Het PKVW gaat niet alleen over het verlagen van het inbraakrisico in woningen, maar over de gehele beveiliging van wijk en woning, waaronder brandveiligheid en verlichting in en om de woning. Een laatste voordeel van het keurmerk is dat het mogelijk is bij verschillende verzekeraars een korting op de inboedelverzekering te krijgen.

POLITIEKEURMERK VEILIG WONEN ZO WERKT HET

5. Plan van aanpak

- Formuleer samen met alle betrokkenen wat je ten aanzien van het probleem wilt bereiken, welke maatregelen daarbij mogelijk zijn om het probleem op te lossen/ te verminderen en kies de best haalbare set aan maatregelen.
 - Waarom en hoe zou (elk van de) maatregelen kunnen werken? Geef daarbij steeds een korte omschrijving en onderbouwing van de veronderstelde werking. Bekijk daarbij ook wat anderen (binnen/buitenland) al gedaan/geprobeerd hebben.
 - Maak samen een plan van aanpak met daarin de probleembeschrijving, afbakening en aanpak (doelen/maatregelen/planning/betrokkenen/middelen) en het evaluatieplan.
-

5.1 Doelen bepalen

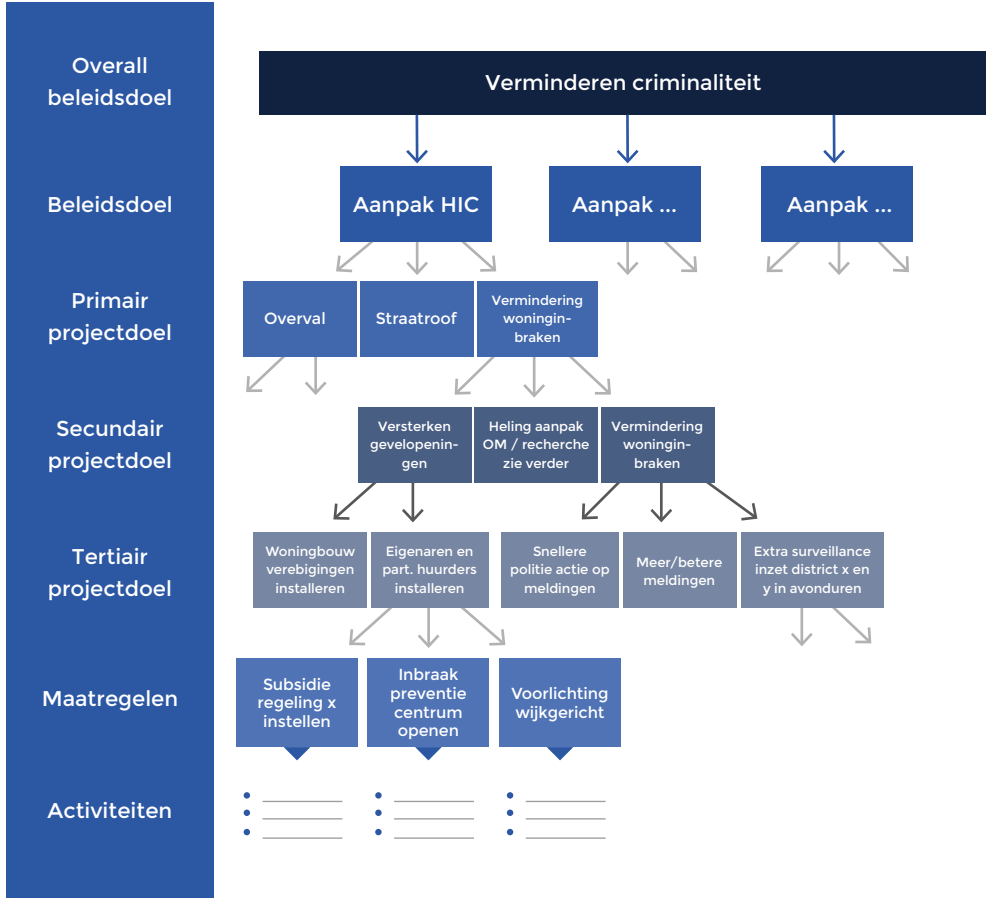
De te stellen doelen kunnen we nu als gemeente, politie en OM, het liefst in overleg met burgers en instellingen/bedrijven, heel concreet bepalen. We willen dat de HIC-problemen, die binnen de prioriteiten vallen, minder worden. Minder in aantal, maar misschien ook minder in aangerichte schade en/of minder in andere maatschappelijke impact (denk bijvoorbeeld aan onveiligheidsgevoelens en tevredenheid van burgers). Ga op basis van de in kaart gebrachte problematiek samen om de tafel en bepaal wat er binnen een nader te stellen tijdsperiode bereikt moet worden. Probeer dat zoveel mogelijk te concretiseren: we willen van tien overvallen per jaar naar maximaal vijf per jaar (of zoveel minder als mogelijk is) met een schade van maximaal € xxx,-.

5.1.1 Doel-middelenketen

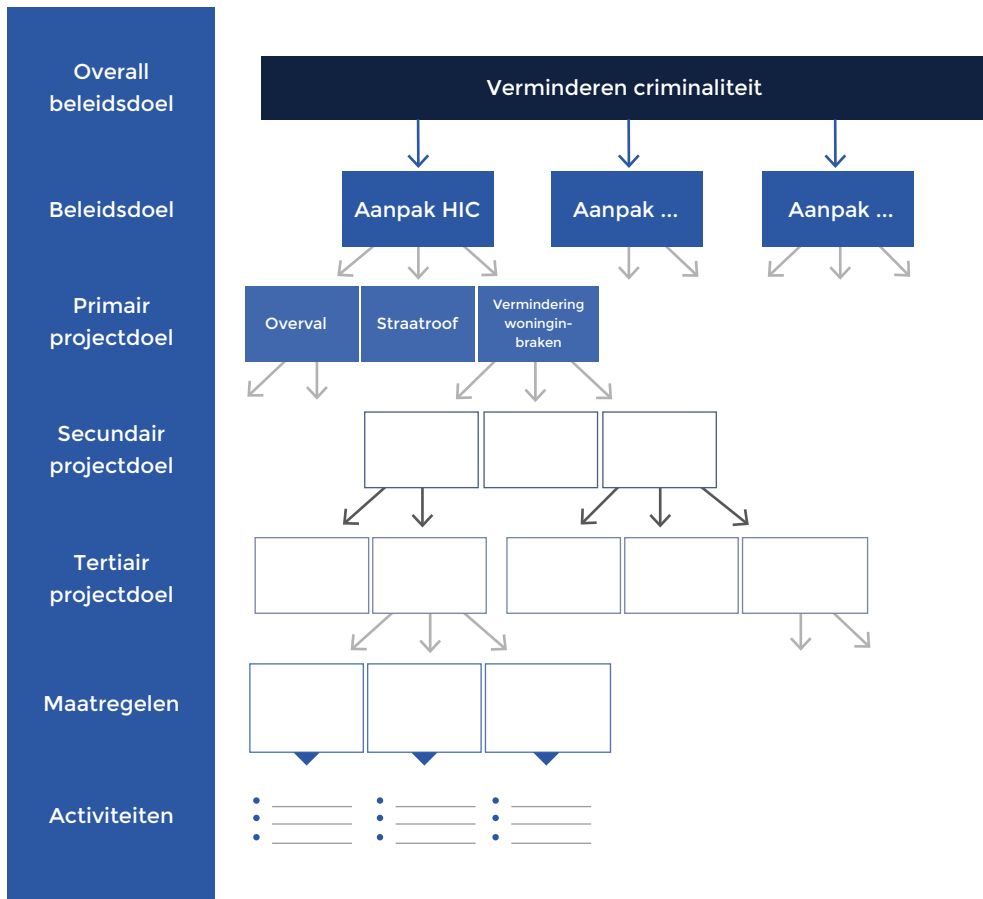
Idealiter presenteert men een doel-middelenketen. Daarbij staat er een, desnoods iets algemener geformuleerd, hoofddoel bovenaan en daaronder staan dan meerdere subdoelen. Per subdoel worden de maatregelen/middelen genoemd. Een voorbeeld van een doel-middelenketen – ook wel een doelboom – is hierna opgenomen. Net als bij een echte boom zijn er eindeloos veel vertakkingen mogelijk. In dit voorbeeld ligt de focus op woninginbraak waarbij de meer fysieke beveiliging (zie ook Praktijkvoorbeeld Politiekeurmerk Veilig Wonen) en de pakkans als doelen zijn uitgewerkt.

Voorbeeld doelboom

Ga na/vul in: maak je eigen doel-middelenketen voor 'jouw probleem':

Na dit voorbeeld kan het handig zijn om nu ook voor de eigen situatie eens een dergelijke doel-middelenketen te maken. Er bestaat programmatuur/software voor, maar vaak is het nog veel handiger om (samen!) met geeltjes op de muur van de projectgroep-ruimte aan de slag te gaan.

5.1.2 Hoe SMART wil je het hebben (en hoe SMART kan je het krijgen)?

In de boeken en artikelen over het formuleren en vaststellen van doelen, gebruikt men veel de term SMART: een doel moet specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden zijn (Benders, 2020). Dat is vooral nuttig om samen een heldere koers uit te zetten en te volgen en om later het proces en de effecten goed te kunnen evalueren. SMART lijkt simpel en probeer het vooral, maar in de praktijk valt dit soms moeilijker te realiseren dan gedacht. Zeker als er meerdere betrokkenen zijn.

Als er geen doel is kun je ook niet scoren (of missen):

“ Zo is een standaarduitkomst van praktisch elke beleidsevaluatie, en elk rapport van de Algemene Rekenkamer, dat het lastig is beleid te beoordelen omdat de doelstellingen van het beleid niet zijn geëxpliciteerd. En als er geen doel is, kun je ook niet scoren (of missen). En kun je ook je beleid niet verbeteren op een weldoordachte manier. Wordt het formuleren van doelen soms vergeten? Is het ambtelijke onkunde? Nee hoor, het is beleid. Het is beleid om geen doelstellingen te expliciteren. De reden is zelfbescherming. Een minister kan in (politieke) problemen komen als blijkt dat doelstellingen niet zijn gehaald. Daarom liever helemaal niet, of uitsluitend zo abstract opgeschreven dat het geen kwaad kan.”

(Kalshoven, 2021).

Wim Deetman – gepokt en gemazeld politicus (Tweede Kamer, minister, Burgemeester Den Haag, Raad van State):

“ De door de politici gehanteerde doelen zijn veelal vaag en niet-operationeel. Uit deze doelen kan men niet eenduidige wegen afleiden om ze te bereiken.

De door de politici geaccepteerde doelen zijn soms niet de 'echte' bedoelingen; het probleem van de 'verborgen agenda'. Geheel andere, verborgen doelen kunnen de werkelijke drijfveren achter politiek gedrag zijn.

Er spelen meer verschillende en veelal tegenstrijdige doelen een rol. Een duidelijk gemeenschappelijk doel ontbreekt. Er bestaan niet alleen meer wegen naar Rome, maar ook meer reisdoelen.

Doelen veranderen in de tijd. Tegen de tijd dat een probleem is opgelost, is de probleemstelling veranderd en kan men het volgende probleem oplossen. Met het oplossen van dat ene probleem ontslaat het andere.”

(Deetman, 1988, p. 30)

Dat er in de afgelopen dertig jaar nog niet zo heel veel veranderd is, laat een recente evaluatie van innovatieteams op het terrein van opsporing en vervolging bij de politie zien: de Q-teams.

“ De kernvraag van dit onderzoek is of Q een succes te noemen is of niet. Om te beginnen is deze vraag alleen per team en dus op eenheidsniveau te beantwoorden. Zoals gezegd zijn er grote verschillen tussen de teams, ook in de doelen die ze voor zichzelf stellen. Deze doelen zijn vaak weinig concreet en daardoor moeilijk meetbaar. Ook verschilt de context sterk per Q-team. Dit maakt het moeilijk, zo niet onmogelijk, om een eenduidige uitspraak te doen over of Q een succes is.”

(Van Egmond et al., 2020, p. 113)

In dezelfde evaluatie blijkt ook dat gestelde doelen soms tijdens de rit worden bijgesteld.

Kortom: probeer de doelen vooral SMART te formuleren en dat ook vast te leggen, maar kijk niet raar op als iemand opeens wat vervagend water in de klare evaluatiewijn blijkt te gooien, of als de strak en SMART geformuleerde doelen tijdens de rit opeens blijken te veranderen, omdat dat echt beter en effectiever/efficiënter is, of omdat zo iets politiek beter uitkomt.

Maar soms zijn er ook wel positieve uitzonderingen.

In Gouda was het doel om het inbraakrisico van twintig inbraken per 1.000 woningen (2016) terug te brengen naar het gemiddelde van de eenheid van acht inbraken per 1.000 woningen (2019). Dit was een tamelijk ambitieuze doelstelling die uiteindelijk wél is gehaald, in 2019 was het inbraakrisico inderdaad 8/1.000. Met dit resultaat waren politie en gemeente dan ook zeer tevreden. De teamchef stuurde een mail met de volgende tekst:

“ Best een beetje trots dat team Gouda met name genoemd wordt in het jaarverslag van de eenheid Den Haag als HET voorbeeld van de aanpak van woninginbraken. Dat was wel eens anders vroeger... We hebben deze focus-aanpak in de wijk Coverwelle laten onderzoeken door een onderzoeksbureau en dat rapport willen we over een paar maanden eens voor het voetlicht brengen bij het bestuur. ”

Waarop de burgemeester reageerde:

“Top! Ga zo door 😊”

5.2 Maatregelen bepalen

Bij het bepalen van de maatregelen staat de vraag centraal met welke maatregelen de gestelde doelen gehaald kunnen worden. Beantwoord dus vooraf de vraag: 'waarom en hoe zou deze maatregel kunnen werken?' (= kunnen bijdragen aan het bereiken van het doel). De doel-middelenketen (zie 5.1.1) kan hierbij een handig instrument zijn.

5.2.1 Evidence based

Daarbij ligt het voor de hand te zoeken naar maatregelen die in de praktijk hun nut bewezen hebben, vaak krijgen die maatregelen dan het predikaat evidence based of evidence informed.

Van de website van Movisie: *'Over www.movisie.nl/artikel/evidence-based-werken-geen-keurslijf werken bestaan hardnekkige misverstanden', zegt Renske van der Zwet, onderzoeker bij kennisinstituut Movisie. Het grootste misverstand is dat het gaat om bewezen effectieve interventies', volgens Van der Zwet. 'Evidence based practice is niet het werken met effectieve interventies, maar een afwegingsproces van de professional. Je kijkt naar de behoefte van de cliënt, je raadpleegt je eigen expertise bij de hulpvraag en vervolgens zoek je naar wetenschappelijke kennis over het probleem.'* Men gebruikt mede om deze reden vaak ook de iets relativerender term 'evidence informed' in plaats van 'evidence based'.

Die laatste stap, de zoektocht naar onderzoek en wetenschappelijke kennis, wordt eigenlijk niet vaak gezet en om die reden is het evidence based werken niet wijdverbreid onder professionals.

Van der Zwet is in november 2018 gepromoveerd op onderzoek hiernaar: *'Implementing evidence-based practice in social work: a shared responsibility'*. Zoals de titel van het proefschrift aangeeft: niet alleen de professional heeft een verantwoordelijkheid om in zijn werk de wetenschappelijke kennis te gebruiken. *'Het is ook de verantwoordelijkheid van staf en management om hun sociale professionals te ondersteunen om wetenschappelijke kennis te gebruiken.'*

Dit soort 'bewijzen' van wat werkt, wat niet werkt en wat veelbelovend is vereist dat een aanpak ook vastgelegd en geëvalueerd wordt. Vandaar ook de nadruk die we leggen op het uitvoeren van een goede evaluatie. Dat gebeurt nog steeds heel weinig en vandaar bijvoorbeeld dat het CCV wel 300 aanpakken van HIC op de website heeft staan – er gebeurt dus heel veel – maar het is slechts sporadisch bekend of een aanpak nou ook echt werkt (of juist niet). De Kennisparels op www.ProHIC.nl geven hier antwoorden en zie ook het invloedrijke rapport Preventing crime: **What Works, What Doesn't, What's Promising** (Sherman et al., 1998).

Toch past ook hier weer een waarschuwing. Bewezen effectief is bijna altijd tijd- en plaatsgebonden. Wat in de Verenigde Staten effectief is, hoeft dat in een Nederlandse gemeente niet te zijn. **Context matters!** Kijk daarom altijd eerst naar de eigen lokale situatie: **wat is hier bij ons precies aan de hand en wat kan daarbij de beste aanpak zijn.** Als die aanpak zich ook elders bewezen heeft is dat natuurlijk wel een pre.

5.2.2 Bronnen en voorbeelden

Bij het zoeken naar maatregelen kan het zeker geen kwaad eerst eens te praten met deskundigen die ervaring hebben met de aanpak van High Impact Crime en ook de praktijkvoorbeelden te lezen die in dit Basisboek zijn opgenomen. Daarnaast bestaan natuurlijk ook verschillende binnen- en buitenlandse databanken waarin gegrastuind kan worden te beginnen met onze eigen ProHIC-schatkist vol Kennisparels.

De ProHIC kennisparels van Justitie en Veiligheid (JenV)

Allereerst kan gezocht worden in het overzicht van de 'Kennisparels' van Jaap de Waard van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze Kennisparels zijn op de website www.ProHIC.nl te vinden en met de zoekfunctie van de website kan de schatkist eenvoudig doorzocht worden. Het betreft voornamelijk synthesesstudies of systematische reviews, maar ook andere studies zoals bijvoorbeeld overheidspublicaties of kritische commentaren op beleid en praktijk. Een 'Kennisparel' bevat in de regel een samenvattend overzicht van kennis over werkzame preventieve en repressieve interventies en maatregelen. Het doel is om een systematisch overzicht te bieden van bewezen (in)effectieve maatregelen en interventies. Hiermee kan beleid gevoerd worden dat is gebaseerd op betrouwbare feiten, gedegen analyses en aansprekende concepten en inzichten uit de wetenschap en praktijk. Dat gebeurt volgens parelvisser Jaap de Waard nog te weinig:

“ De mate waarin beschikbare wetenschappelijke kennis wordt gebruikt in de beleidsvoorbereiding, kan aanmerkelijk

verbeterd worden. Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen waarom er sprake is van onderbenutting. De heersende cultuur is er één van het op korte termijn pragmatisch tegemoet treden van politieke incidenten. Er is sprake van een spanningsveld tussen ‘policy based evidence’ en ‘evidence based policy’ (beleidsdirecties als ‘politiek secretariaat’ versus op evidentie gebaseerde beleidsadvisering). In de beleidsvoorbereiding is sprake van een beperkt collectief geheugen over ‘wat werkte en wat werkte niet’ in voorgaande jaren. ”

Jaap de Waard
(*Kennisparel 200*)

Andere binnenlandse kennisbanken

■ Databanken (effectieve) interventies

Lokaal zal het bijna altijd gaan om specifieke maatwerkmaatregelen. Maar het is goed om te weten dat er landelijk diverse kennisdomeinen zijn die beschikken over uitgebreide databanken en zorgvuldige procedures zoals de erkenningsprocedure voor effectieve jeugdinterventies (Bijlage 18) Voor de aanpak van HIC zijn de databanken voor effectieve jeugd interventies en justitiële interventies relevant.

■ Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)

In de HIC-preventiewijzer staan maatregelen die door gemeenten, politie en OM worden uitgevoerd. De gebruiker kan in de database allereerst een selectie maken op basis van HIC-thema: woninginbraak, overvallen, straatroof, geweld. Het voordeel van deze website is dat het veelal Nederlandse voorbeelden betreft door mensen die je makkelijk even kunt bellen/mailen om te bevragen. Het nadeel is dat rijp en groen door elkaar staan en dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is uit evaluaties of een aanpak wel of niet werkt.

Zie voor meer informatie: <https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/> en ook <https://hetccv.nl/onderwerpen/aanpak-overvallen/>

Popcenter

Internationaal bestaat er een database over maatregelen en aanpakken die aantoonbaar goed kunnen werken: popcenter, het centrum voor probleem gerichte politiewerk (problem oriented policing, POP <https://popcenter.asu.edu/content/about-us>). Deze website beschikt over een kleine 100 POP-guides. Praktische documenten die een concreet criminaliteitsprobleem bespreken en ideeën geven over de aanpak. Alle guides zijn te vinden op: <https://popcenter.asu.edu/pop-guides> maar voor HIC zijn de volgende guides het meest relevant:¹⁶

- ‘assaults’ (nummer 1, straatroof);
- robbery (nummers 48, 49, 73 en 34, overval);
- streetrobbery (nummer 59, straatroof);
- burglary (nummer 18, inbraak);
- home invasion (nummer 76, woningoverval).

Besef dat het in deze guides bijna altijd gaat om materiaal uit de Verenigde Staten, Australië of Groot Brittannië en dat ze bovendien lang niet altijd actueel zijn (> 10 jaar oud). Een bijkomend bezwaar is dat in de guides wel veel aandacht is voor de inhoudelijke aanpak en het effect van die aanpak (‘werkte het?’), maar dat er vaak nauwelijks op het uitvoeringsproces en de randvoorwaarden (budget, inzet mensen) wordt ingegaan. Een en ander moet dus altijd weer naar het hier en nu, en naar de specifieke lokale context en haalbaarheid, ‘vertaald’ worden. Er is een Nederlandse vertaling beschikbaar van de POP-aanpak.¹⁷

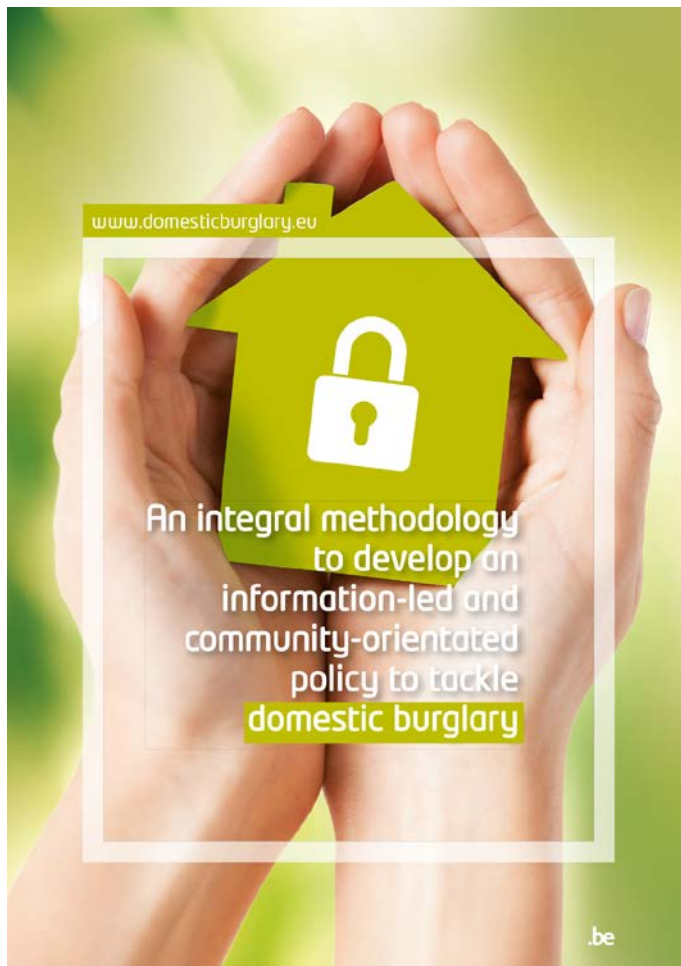
EUPCN en EFUS

Specifiek voor Europa zit iets dichterbij huis in Brussel veel kennis bij het European Crime Prevention Network (EUCPN

¹⁶ Naast deze delict gerichte handleidingen (guides) zijn er ook diverse handleidingen voor analysetools. Bijvoorbeeld gericht op veelplegers en op herhaald slachtofferschap: <https://popcenter.asu.edu/content/analyzing-and-responding-repeat-offending> en <https://popcenter.asu.edu/content/analyzing-repeat-victimization>. Zie onder ‘tool guides’.

¹⁷ <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen>

www.eucpn.org). Een officieel Europees (EU) netwerk dat het lokale, nationale en Europese niveau verbindt en sinds de oprichting in 2001 de kennis en praktijken inzake criminaliteitspreventie in alle EU-lidstaten bevordert.¹⁸ Zo verscheen in 2021 een uitgebreide publicatie met de resultaten van het 'EU-project Domestic Burglary' <https://eucpn.org/document/eu-project-domestic-burglary>. Ook het European Forum for Urban Security (EFUS) www.efus.eu beschikt over veel kennis.

Domestic burglary brochure cover

¹⁸ Zie ook https://www.youtube.com/watch?v=OEhDJEv5DR8&feature=emb_rel_end (filmpje).

5.3 Maatregelen ordenen

Een handig instrument om de aanpakken en maatregelen te ordenen is een indeling in drie kolommen: **dader**, **slachtoffer** en **situatie**.

- Wat kan er dadergericht gedaan worden aan het probleem.
 - Wat kunnen slachtoffers doen, of kan er richting slachtoffers gedaan worden.
 - Wat kan er in de omgeving gedaan worden om het delict moeilijker of minder aantrekkelijk te maken?
-

Hiermee kan men de eerste ideeën kwijt over aanpakken/maatregelen. Wat dan vaak gelijk opvalt, is dat men in een beperkt aantal kolommen 'mogelijke oplossingen' invult en een andere kolom bijna helemaal leeg blijft. Dit terwijl de clou nu vaak zit in een echte integrale aanpak. Maar door een lege kolom weet je dan in ieder geval waar je nog eens extra moet gaan zoeken/shoppen naar mogelijke maatregelen. Kolommen die nog wit zijn gebleven, vragen om vulling!

Een nadere verfijning wordt soms nog toegepast door een onderscheid te maken tussen de verschillende typen van preventie (primair, secundair en tertiair). Zie hiervoor [Bijlage 19](#).

Voorbeeld schema: Overvallen: maatregelen gericht op daders, slachtoffers en situatie

Maatregelen	
Daders	<ul style="list-style-type: none"> • Repressie: opsporing en vervolging daders (door politie en OM, vaste officier van justitie voor overvallen en ram/plofkraken) • Gegevensverzameling politie • Analyse op dader(groep) door politie • Afpakken crimineel verkregen vermogen, financieel rechercheren ook ten behoeve van slachtofferbeslag • Verbeteren kwaliteit en plaatsing van (mobiel) camera toezicht • Verspreiden digitale deurbel in een hele wijk • Aansluiten (meer) camera's in de buurt op Camera in Beeld zie www.politie.nl/onderwerpen/camera-in-beeld.html • Overvalpakket • Dadergerichte communicatie; fysieke ruimte en via (sociale) media • Structurele, geïntegreerde preventieve aanpak 'problematische jongeren' (potentiële daders)
Slachtoffers	<ul style="list-style-type: none"> • Slachtofferopvang voor ondernemers, personeel en klanten • Een gps-volgsysteem (zoals Track en Trace) op kostbare producten

- Een vordering tot schadevergoeding in stellen na een overval
- Contactpersoon overvalcriminaliteit bij politie en brancheorganisatie tbv voorlichting en dienstverlening
- Locatie- en/of branchegerichte communicatie over overvallen
 - > Overvaltraining speciaal voor vestigingsmanagers, zodat deze de kennis kunnen overbrengen op hun personeel
- Preventie slachtofferschap bedrijven
 - > Organisatie
 - Opstellen van procedures en instructies
 - Spreek af dat afwijkingen van de normale gang van zaken worden gemeld
 - Training personeel
 - Aanwezigheid van twee of meer personeelsleden
 - Aanwezigheid medewerker beveiligingsdienst
 - > (Bouw)technische maatregelen/
omstandigheden
 - Bescherming toegangen
 - Overzichtelijke indeling bedrijf
 - Controleerbare in- en uitgangen
 - Goede zichtbaarheid buitenzijde
 - In nabijheid ander open bedrijf
 - Beveiligde ruimte voor kassa/geldopslag
 - Gebruik geen sleutels die na te maken zijn zonder de code te weten
 - Gebruik een winkelbel, zodat u weet wanneer er iemand in de zaak is)
 - Kies sloten met SKG-logo
 - Zet paaltjes voor de winkel tegen ramkraken
 - Bevestig de kluis aan de vloer
 - > Technische voorzieningen
 - Bescherming en afscherming van geld en waardepapieren
 - Beperk de hoeveelheid direct beschikbaar geld (stel een limiet)

Slachtoffers

- Gebruik een kluis met tijdsvertraging om overtollig geld af te romen
- Gebruik daarvoor bij voorkeur een kluis met inwerpleuf bij de kassa
- Room zichtbaar voor de klant af
- Zet direct de naam van uw bedrijf op cheques, deze is dan onbruikbaar voor overvallers
- Stop de dagopbrengst in een kluis met tijdsvertraging
- Verhogen van pingebriik bij kwetsbare branches
- Conditionele kluisopening; kluisdetectie
- Overval- en inbraakalarmering (waaronder overvalknop)
- Burenhulpsysteem
- Camera-installatie + aansluiting op Live View zie www.politie.nl/informatie/zo-werkt-live-view.html
- (Professioneel) geldtransport

Situatie

- Inrichting (winkel)gebied zodanig dat risico-bedrijven gesitueerd worden op locaties waar veel persoonsverkeer en geen open vluchtwegen zijn
- Aandacht voor overvalrisico bij stadsvernieuwingsplannen en APV
- Toezicht/surveillance (politie, bewakingsdienst) op hoog-risico-tijden (dagen, maanden)

Ga na/ Vul in voor 'uw probleem'

Voor het probleem dat u in uw gemeente met de projectgroep onder handen heeft, kan nu op een vergelijkbare manier de onderstaande lege matrix ingevuld worden.

Maatregelen	
Daders	
Slachtoffers Situatie/Tijdstip	
Situatie	

5.4 Randvoorwaarden bepalen

Randvoorwaarden zijn zaken als geld, tijd, inzet, mensen en kennis. Per maatregel moet gekeken worden naar vragen als:

- de vereiste omvang van het budget
- de bron(nen) voor financiering
- hoeveel en welke mensen moeten worden ingezet (personeel, planning en uren)?
- is er nieuw personeel nodig?
- is de kennis en motivatie om te handelen bij iedereen aanwezig?
- is er nog (bij)scholing nodig?
- zijn er extra faciliteiten, gebouwen of ruimtes nodig? Zo ja, welke?

Dit soort praktische en zeer essentiële vragen moet beantwoord zijn voor de start van de aanpak. Het kan eenvoudig door de geordende set aan maatregelen die er genomen gaan worden (zie 5.3.) te voorzien van een aantal vragen/kolommen.

Ga na/ Vul in voor 'uw probleem'

	Maatregelen	Kosten	Budget	Tijds- investering	Wie	Anders	Anders	Anders
Daders								
Slachtoffers								
Situatie								

5.5 Voorstel voor evaluatie

Evalueren doe je toch nadat je maatregelen uitgevoerd hebt? Dat denkt (bijna) iedereen, maar het is de meest gemaakte fout. Na uitvoering van de maatregelen blijkt dan dat de situatie vooraf toch niet helemaal goed is beschreven, dat cijfers/gegevens niet meer beschikbaar zijn, dat niet goed vastgelegd is wat er nu precies door wie gedaan is. Een goede evaluatie vereist dat er vooraf (!), nu dus, al goed over nagedacht wordt. Er ook een plan voor gemaakt wordt met als eerste vraag 'gaan we dit eigenlijk wel evalueren?' Zie hier verder hoofdstuk 6, maar beantwoord dus voor de start van de aanpak al de prangende vragen over evaluatie (effect- en/of procesevaluatie) en vul bijvoorbeeld ook **Bijlage 20** in waarmee je een concreet beeld krijgt van de mogelijke vragen die je moet of wil beantwoorden.

5.6 Gaat dit werken?

Als we het hele maatregelenpakket dat nu in de steigers staat tegen het licht houden, dan moet de vraag worden gesteld: gaat dit werken? Onder het motto 'beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald' zijn de volgende checks op het plan van aanpak belangrijk:

1 Is er sprake van **focus**? De aanpak dient zich te richten op de oorzaken van HIC, of die nu bij de dader(s), slachtoffer(s), of in de situatie (locatie, plaats, wijk, tijd) liggen.

die genomen worden niet leiden tot stigmatisering. Wie specifieke buurten of groepen veel aandacht geeft, zet die buurten en groepen daarmee ook apart.

2 Is er sprake van een **evenwichtig maatregelenpakket**? Het gaat vaak om een slimme combinatie van verschillende – zowel preventieve als repressieve – maatregelen die van verschillende kanten (en dus goed gesynchroniseerd door verschillende actoren) worden uitgevoerd. Kunnen de betrokkenen de maatregelen ook echt uitvoeren? Hebben zij er tijd, geld en toestemming voor (zie 5.4 Randvoorwaarden en neem daarbij ook de evaluatie mee: als die nodig is wat vergt dat dan: zie 5.5. en hoofdstuk 6).

4 En ... is de **evaluatie** vooraf al goed geregeld?

5 En ... last, maar zeker niet least: wordt er goed gestuurd op de aanpak? Zonder **goede sturing** vanuit de driehoek en projectgroep gaat het niet lukken. Wie is binnen de driehoek en projectgroep eerste aanspreekpunt en verantwoordelijke?

3 Hebben de geplande maatregelen samen als pakket het **gewenste effect** en is er geen sprake van mogelijke negatieve neveneffecten? Zo moet men bijvoorbeeld uitkijken dat de maatregelen

Zie ook de B3W-matrix, naar een meer effectieve aanpak van woninginbraken www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/89054.pdf (Versteegh & Hesseling, 2013).

5.7 Resultaat: een gezamenlijk Plan van Aanpak

Met al het werk dat in het voorgaande geschetst is, kan nu eenvoudig een gezamenlijk Plan van Aanpak (PvA) gemaakt worden. Een PvA voor de lokale driehoek opgesteld door de teamchef politie en het gemeentelijke hoofd OOV ¹⁹. Het bevat een summiere weergave van de analyse van het eerder geprioriteerde HIC-probleem, de te bereiken doelen en in te zetten maatregelen en een opzet voor een eventuele evaluatie van proces en effect.

Het is raadzaam nu nogmaals te kijken naar de samenstelling van de projectgroep (**hebben we alle organisaties die aan de slag gaan aan boord?**) en ook te bepalen hoe vaak er aan de driehoek wordt gerapporteerd over de voortgang. In dit stadium is het goed als dit geformaliseerd en vastgelegd wordt. Deze projectgroep is vanaf nu verantwoordelijk voor de uitvoering van het project: de maatregelen en de evaluatie.

Mogelijke inhoudsopgave Plan van Aanpak:

Inleiding

1. Eerder bepaalde prioriteiten HIC (voortkomend uit het regionale of lokale beleidsplan en/of veiligheidsplan).
2. Definities HIC.

¹⁹ Zij kunnen hierbij de analist, operationeel specialisten en gemeentelijk onderzoeker betrekken).

3. Uitkomsten van de probleemanalyse of probleemanalyses HIC naar plaats, tijd, daders/dadergroepen, slachtoffers. Wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee en op welke wijze.

4. Voorgestelde aanpak:

- Doelen: welke concrete resultaten wil men ten aanzien van elke W (zie 3) bereiken? En: gaan we met een effectevaluatie voor/tijdens/na bekijken of en in hoeverre die doelen gehaald worden? Zo ja: hoe?
- Maatregelen: wie gaat daartoe wanneer wat doen? Wat gaat elke maatregel ongeveer kosten (in geld en liefst ook globaal in inzet/tijd) en wie betaalt dat?
- Leggen we het uitvoeringsproces vast ten behoeve van een procesevaluatie? Zo ja: hoe? Hoe ziet de opzet en het plan voor de evaluatie (effect/proces) er in zijn totaliteit uit?
- Hoe is de communicatie geregeld, zowel intern als extern?
- Hoeveel gaat het kosten in tijd (en tijd van wie)?
- Doorlooptijd.
- Risicoparagraaf.

5. Informatie over rol en bemensing van de projectgroep.

Een voorbeeld uit de praktijk. <https://rsiv.nl/kennisbank/highimpactcrimes/woninginbraken/>.

5.8 Driehoek keurt PVA goed

EEr ligt nu een plan van aanpak waar door de driehoek een definitieve beslissing over genomen moet worden. Vaak zal er nog wel wat aangepast moeten worden alvorens de driehoek akkoord gaat.

5.9 Samenvatting

Formuleer concrete doelen via de SMART methode

- Specifiek • Meetbaar • Acceptabel • Realistisch • Tijdsgebonden

Bepaal je maatregelen door te beschrijven waarom en hoe deze bijdraagt aan het bereiken van het doel. Er zijn veel bewezen effectieve maatregelen te vinden bij o.a:

- ProHIC kennisparels • Databanken • CCV • Popcenter • EUPCN en EFUS

Het ordenen van maatregelen kun je doen door ze in een schema te zetten op basis van de criminaliteitsdriehoek: dader, slachtoffer en situatie.

Check je plan van aanpak (PvA):

1. Is er sprake van focus?
2. Is er sprake van een evenwichtig maatregelenpakket? Kunnen de betrokkenen de maatregelen ook echt uitvoeren? Hebben zij er tijd, geld en toestemming voor?
3. Hebben de geplande maatregelen samen als pakket het gewenste effect en is er geen sprake van mogelijke negatieve neveneffecten?
4. Is de evaluatie vooraf al goed geregeld?
5. Wordt er goed op de aanpak gestuurd? Wie is binnen de driehoek eerste aanspreekpunt en verantwoordelijke?

Resultaat: Een PvA voor de lokale driehoek van de teamchef politie en het gemeentelijke hoofd OOV met een summiere weergave van de analyse van het eerder geprioriteerde HIC-probleem, de te bereiken doelen en in te zetten maatregelen en een opzet voor een eventuele evaluatie van proces en effect.

→ PRAKTIJKVOORBEELD

De aanpak van hot shots

■ Een Top aanpak voor hot shots

Een naar verhouding gering aantal daders pleegt onevenredig veel criminaliteit. Deze veelplegers, draaideur criminelen of stelselmatige daders worden ook wel aangeduid met de term hot shots. Een logische aanpak die zich vooral richt op de daders van HIC bestaat er uit om deze daders in beeld te krijgen en daarop een speciale aanpak los te laten.

■ Dordrecht 1990 Top aanpak

In Dordrecht had men in 1990 een TOP-lijst gemaakt van Stelselmatige Daders en die gingen – met stok achter de deur – deels een IBA-traject in (Intensieve Begeleidings Aanpak, ook wel SDA Stelselmatige Dader Aanpak). Begeleiding vond plaats door de sociale dienst (werk/uitkering), woningbedrijf/woningcorporatie (wonen), reclassering, politie, OM, rechters en gemeente (overall regie in kader buurtbeheer aanpak). Deze meervoudige aanpak bleek indertijd aantoonbaar effectief (*Bruinink & Lagendijk, 1994*). Sterk punt was dat de aanpak onderdeel was van een veel bredere buurtgerichte aanpak buurtbeheer en criminaliteitspreventie (*Bruinink et al., 1994*); een aanpak die voortvloeide uit de Rijksnota Strafrecht met Beleid. De Dordtse aanpak werd geëxporteerd naar Engeland (*Chenery & Pease, 2000*) en maakte ook daar furore en bleek ook daar bewezen effectief.²⁰

²⁰ Zie Kennispapier 12*. Ook: Braga et al., 2019 en voor de UK: Dawson & Cuppleditch, 2007.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Amsterdam 2010 Top600

Een delegatie van de gemeente Amsterdam pikte de in hun ogen nieuwe spectaculaire buitenlandse aanpak in Engeland op, want in Amsterdam speelde het probleem van veel HIC waaronder veel gewelddadige overvallen. In 2010 werd besloten een aanpak te realiseren gericht op het tegengaan van woninginbraak, overvallen, straatroof, zware mishandeling, openlijke geweldpleging en moord/ doodslag: de Dordtse TOP-aanpak werd 20 jaar later in Amsterdam de Top600-aanpak.

Analyse

De aanpak werd gericht op 600 criminele veelplegers die verantwoordelijk waren voor ruim 15.000 HIC delicten (volgens de bovenstaande brede definitie). Verdere analyses wezen ook in Amsterdam uit dat de problematiek van deze criminelen vaak meervoudig is. Zo spelen moeilijkheden rond 'inkomen, schulden, huisvesting en zorg, en een omgeving met veel risicofactoren (zoals vrienden die 'bekenden' zijn van de politie)' vaak een rol (Van Grinsven & Verwest, 2017).

Maatregelen

Het doel van de aanpak Top600 is het verminderen van de recidive van HIC, het verbeteren van het toekomstperspectief van Top600-personen en het verminderen van de instroom van nieuwe daders. Op basis van de analyse van de problematiek in de gemeente Amsterdam werd besloten deze criminaliteit te bestrijden met een drietal maatregelen (Verwest, 2016):

1. Lik-op-stuk: snel, consequent en streng optreden

Dit betekent een versnelling in de strafrechtketen - van OM naar rechtbank tot en met gevangenis. De rechterlijke macht heeft bijvoorbeeld speciaal voor de Top600 een 'fast-lane' voor hoger beroepszaken ingericht waardoor deze binnen drie maanden ter zitting staan.

2. Zorg: verplicht screenen en zorg als vast onderdeel naast de straf

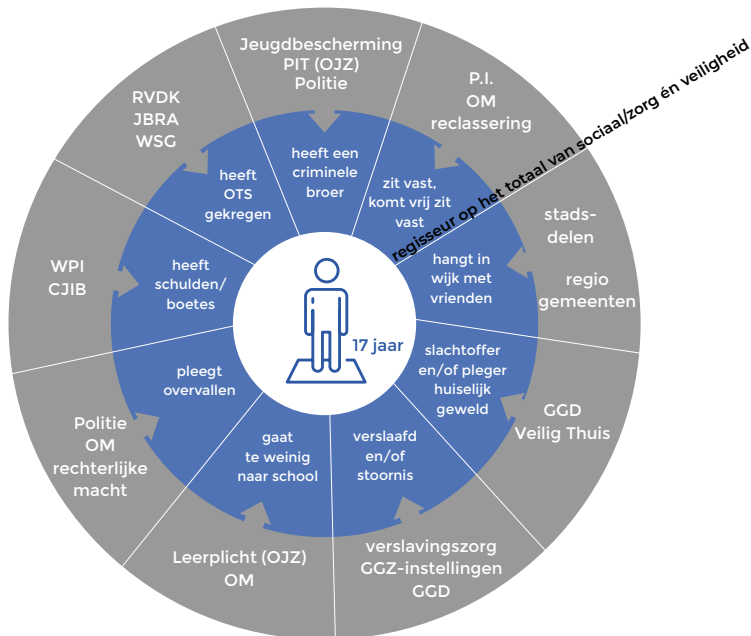
Het screenen geeft inzicht in de psychische gesteldheid en het verstandelijk vermogen van de delict pleger. Daarnaast gaat het om het verkrijgen van inzicht in woonbehoefte, dagbesteding, leefpatroon en de behoefte aan leer-/werktrajecten. Hiermee kan de Top600-persoon ook in een passend zorgtraject worden geplaatst.

3. Instroombeperking: gezinsaanpak in het belang van de broers en zussen

Door interventies in het gezin, door screening van de broers en zussen en door te zorgen dat zij naar school gaan en een startkwalificatie halen, is er aandacht voor het gezin en de totale leefomgeving van de Top600-persoon.

Integraal werken

Een groot aantal personen op de Top600-lijst had al contact met verschillende (hulp)organisaties, van reclassering tot schuldhulpverlening, van het Openbaar Ministerie tot jeugdzorg. Geen van deze organisaties was er echter verantwoordelijk voor de situatie als geheel van de persoon in kwestie te overzien. Zij hadden als het ware allemaal een stukje van de puzzel, maar geen van hen had de taak de puzzel in elkaar te leggen. Met de aanpak Top600 werd hier verandering in gebracht. Onder regie van de gemeente Amsterdam werken ruim 40 verschillende partner-organisaties mee aan de Top600-aanpak. Dit zijn organisaties uit domeinen zoals veiligheid, zorg en sociale diensten.

Illustratie van de verschillende organisaties die een rol kunnen spelen bij de Top600-aanpak (Van Grinsven & Verwest, 2017)

Regisseur

De aanpak houdt in dat aan ieder persoon op de Top600-lijst een regisseur krijgt. De regisseur werkt als verbinder tussen de verschillende organisaties waar de persoon op de lijst mee te maken heeft. Zo maakt de regisseur samen met deze organisaties en de Top600-persoon een plan van aanpak gericht op de specifieke situatie van de persoon in kwestie.

Resultaten

Sinds de start van de aanpak stonden 1.391 personen op de lijst Top600. Eind 2018 bestaat de lijst uit 469 personen. 922 personen voldoen dus niet meer aan de eisen om op de lijst geplaatst te worden en zijn uitgestroomd. In 2018 werd duidelijk dat vanaf het moment dat de aanpak werd geïmplementeerd de recidive afnam met 41%. Voor HIC was dit zelfs 50% (*Van Grinsven & Verwest, 2017*). Voor 'de uitstromers' ligt de recidive op HIC nog lager, de afname bedraagt 82%. Naast een vermindering van de kans op recidive wordt ook op andere gebieden vooruitgang voor de Top600-personen geboekt, zoals verbetering van zelfredzaamheid, zorg, werk, inkomen en een succesvolle terugkeer in de samenleving na detentie. De Top600-aanpak wordt – vaak met verwijzing naar deze resultaten – gezien als een zeer succesvolle aanpak. Hier zijn wel kritische vragen bij gesteld. Zo loopt de criminaliteit door heel Nederland, ook ten aanzien van HIC terug, deze daling is echter juist minder (!) in Amsterdam dan in de drie andere grootste gemeenten. Ook kan leeftijd een rol spelen in de daling van de recidive van personen op de lijst Top600. Het hoogtepunt van de mate van delinquentie ligt gemiddeld op achttien jaar oud, waarna deze afneemt met 5 procent per jaar (*Berghuis, 2018*). De gemiddelde leeftijd van personen op de lijst is met de jaren langzaam gestegen, wat de daling in de recidive van personen mede verklaart (*Beijersbergen et al., 2018*).

We concluderen dat nog niet overtuigend is bewezen dat de Top600 aanpak in Amsterdam effectief is. Ander (buitenlands) onderzoek (onder andere Braga et al. 2019) toont aan dat vergelijkbare aanpakken met een focus op veelplegers wel degelijk effectief (kunnen) zijn.

Andere steden

De Amsterdamse 'Top600-aanpak' werd spraakmakend in Nederland. De Top-aanpak wordt tegenwoordig in meer gemeenten (bijvoorbeeld Utrecht en Gouda) toegepast. Het is een goed voorbeeld van een focus-

aanpak die de (stelselmatige) dader of veelpleger centraal stelt, waarbij men nadrukkelijk zijn hele omgeving (wonen, werken, familie, gezondheid/verslaving, educatie, vrienden) in het vizier houdt. Een aanpak met zorg en aandacht voor de dader, maar wel met een stok achter de deur. Preventie met een bite. Opvallend is wel dat een uitvinding in 1990 in Dordrecht vervolgens in Nederland vergeten wordt en pas 20 jaar later weer – via het buitenland – terug komt. Bij deze Top600-aanpak is het overigens wel de vraag of men niet al eerder aandacht kan besteden aan stelselmatige daders? Kan voorkomen worden dat problematische jongeren doorgroeien – via HIC – naar zware georganiseerde criminaliteit: van beginner, ‘rising star’ of aanstormend talent naar harde kern. Een interessante vraag als we kijken naar de vele moorden, liquidaties en enorm ingewikkelde/dure rechtszaken die nu in Nederland spelen.

Van aanstormend talent tot harde kern

In Nederlands onderzoek (Ferwerda et al., 2017, Ferwerda & Van Wijk, 2010 & Beke et al., 2013) naar de kenmerken en ontwikkelingen van problematische jeugdgroepen werd geconstateerd dat ‘jeugdgroepen die zich schuldig maken aan hinderlijk gedrag vooral wijkgebonden zijn. Groepen die overlast veroorzaken, zijn in hun gedrag wijkoverstijgend, terwijl criminele jeugdgroepen de grootste actieradius hebben en ook regionaal en landelijk opereren. Naarmate de actieradius toeneemt, trekken de groepen zich terug uit het publieke domein, maken zij zich minder schuldig aan zichtbare overlast en gaan ze zich meer toeleggen op criminaliteit. Criminele jeugdgroepen verdwijnen in dit ontwikkelingsstadium langzaam maar zeker uit het straatbeeld en ontwikkelen zich tot bovenlokale criminele netwerken. Politie, justitie en andere veiligheidspartners verliezen het zicht op deze groepen, omdat het politieel toezicht vooral wijkgericht georganiseerd is. Regelmatig wordt dan ten onrechte gesuggereerd dat ‘het probleem is opgelost’, waarop de aandacht wordt verlegd naar een nieuwe jeugdgroep die (wel) in beeld is.

Het onderzoek naar ‘rekrutering’ en ‘doorgroeien’ in een steeds zwaardere criminele carrière staat nog in de kinderschoenen. Zeker is wel dat georganiseerde criminaliteit een ander type criminaliteit is in vergelijking met de ‘veel voorkomende adolescenten-wijkoverlast/criminaliteit’. Bij georganiseerde criminaliteit spelen bijvoorbeeld de betrouwbare sociale relaties een heel belangrijke rol (Kleemans & Van Koppen, 2014). Opvallend

is daarnaast dat de rekrutering voor georganiseerde criminaliteit en die voor terrorisme heel vergelijkbare paden blijken te volgen (Weisburd et al., 2020).²¹

Dit type ‘doorgroei-onderzoek’ bevat een belangrijke waarschuwing: kijk niet uitsluitend lokaal.

“*Veiligheidsbeleid is vooral lokaal georiënteerd en georganiseerd. Hierdoor is er betrekkelijk weinig zicht op de zogenoemde bovenlokale criminaliteit en op de eventuele relatie daarvan met de lokale criminaliteit.*”
(Ferberda et al., 2017)

Uit Nederlands onderzoek (Ferberda et al., 2013) blijkt dat

“*bovenlokale netwerkvorming een directe bedreiging zou kunnen zijn voor de lokale veiligheid en dat sprake is van lokaal besmettingsgevaar. De succesvolle harde kern fungeert regelmatig als lichtend voorbeeld dat criminaliteit loont en is in die zin vooral voor de rising stars een negatief rolmodel. Soms pikt de harde kern doelbewust de criminele talenten uit de lokale netwerken (rekruteren). Als zodanig voedt deze groep – op de achtergrond – op meerdere manieren de lokale criminaliteit c.q. is sprake van onzichtbare invloed op de wijk. Het feit dat er families zijn die de criminaliteit faciliteren en ervan meeprofiteren, is in dit kader illustratief. (...). Allereerst is er een taak op lokaal (gemeentelijk) niveau als het gaat om de jonge aanwas die anders dan de gemiddelde overlast gevende jongeren nu al onderdeel is van een crimineel netwerk. Voor gemeenten, maar ook voor andere veiligheidspartners (waaronder het RIEC) is het in het kader van een eventuele integrale aanpak van belang om te weten wie facilitators zijn en welke criminele families in de gemeente actief zijn. Tot slot zouden politie (recherche) en justitie zich kunnen richten op de kleine aantallen criminele kopstukken in de netwerken. Hen aanpakken zou – in combinatie met de aanpak van de andere groepen – ontwrichtend kunnen werken voor het totale netwerk.*”

Zie Kennisparel 79*

²¹ Sowieso is er sprake is van een significante relatie tussen terroristen en ‘gewone criminelen’ voor wat betreft gedragingen, motivaties, demografische kenmerken en beschermende- en risico factoren. Zie ook Kennisparel 90* en Wolfowicz et al., 2019.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

6. Evaluatie

- Het evaluatieplan zoals vooraf gemaakt (zie Plan van Aanpak) is uitgevoerd. Wat zijn de resultaten?
- Zet die resultaten op een rijtje en rapporteer daar over (indien dat vereist is). Leg minimaal voor uzelf en de betrokkenen de resultaten vast en communiceer een en ander.
- Wat kan er uit de evaluatie geleerd worden voor wat betreft het proces (wat ging goed en wat ging minder goed) en het effect (output, outcome en impact). Wat werkte wel, wat werkte niet en wat is veelbelovend?

Het kan niet genoeg herhaald worden: het is van belang dat er al vóór de echte start van de uitvoering van het PvA ook een plan ligt voor de evaluatie. Daarbij is de eerste vraag: willen (of moeten) we eigenlijk wat we gaan doen wel evalueren? Als de aanpak al eerder is toegepast en als er niet

om een evaluatie gevraagd wordt (bijvoorbeeld door subsidieverstrekkers, rekenkamer/raad of hogere leidinggevendenden²²), waarom zou je dan evalueren? Politici en chefs zijn lang niet altijd fan van evaluaties, omdat het risico bestaat dat de doelen niet (helemaal) bereikt worden, dat er nogal wat misging bij het uitvoeren van de maatregelen, dat het allemaal toch langer duurde en kostbaarder uitpakte dan gedacht. Daarbij komt dat evalueren tijd en soms geld kost en dat het geen eenvoudige opgave is.²³

Maar, wie iets wil leren, ontkomt er niet aan om te evalueren. Minimaal kan men halverwege of na afloop van een project met alle betrokkenen eens om de tafel gaan zitten om te bespreken wat er goed ging en wat er beter kan. Leg de belangrijkste resultaten van dit gesprek vast op een A4-tje (**Bijlage 20**). Soms is er echter meer vereist. Wie zich moet verantwoorden ontkomt vaak niet aan een iets meer formele evaluatie, al is dan vaak een eenvoudige procesevaluatie voldoende.

Als het besluit valt dat er geëvalueerd gaat worden dan betekent dat gewoon werk: er moeten zaken vooraf en tijdens de rit goed vastgelegd en gedocumenteerd worden, er moet tijd en geld beschikbaar zijn om te evalueren en soms moeten daar externen voor ingeschakeld worden.²⁴ Soms is het goed om te werken met (gestandaardiseerde) zelfevaluatie-instrumenten (*Versteegh et al., 2015; Van Dijk et al., 2015*).

²² Tip: als er 'hogere krachten' zijn die een evaluatie vragen of zelfs eisen, vraag dan vooraf wat degene voor wie de evaluatie gemaakt moet worden van de evaluatie verwacht. Moet het bijvoorbeeld een effectevaluatie zijn en/of een procesevaluatie? Vaak betreft het 'alleen maar' de vraag naar een (boekhoudkundige) verantwoording. Vooraf helderheid scheppen geeft duidelijkheid en voorkomt te veel werk!

²³ Als vuistregel wordt er wel van uitgegaan dat een degelijke evaluatie bij nieuw en belangrijk beleid een opslag van 10-15% van de project/beleidsimplementatiekosten vergt in uren/kosten.

²⁴ Tip: besteed een evaluatie alleen uit als de aanpak helemaal nieuw is, de belangen groot zijn, of er heel veel inzet/geld mee is gemoeid.

Bij een evaluatie kan er naar veel zaken gekeken worden:

→ Effect (output, outcome en impact)

- **Output:** de prestaties die met deze activiteiten worden geleverd.
- **Outcome:** de directe effecten van deze prestaties.
- **Impact:** de uiteindelijk bereikte veranderingen in de maatschappij.

We hanteren als hoofdindeling die tussen effectevaluatie – waarbij naar output, maar toch vooral outcome en impact gekeken wordt – en procesevaluatie waarbij input en activiteiten centraal staan (wat is er gedaan en hoe is dat gegaan).²⁵

→ Proces (input en throughput)

- **Input:** mensen en middelen die worden ingezet.
- **Maatregelen/activiteiten:** de interventies, instrumenten die met deze middelen worden uitgevoerd (soms spreekt men hier van throughput).

²⁵ Zie voor meer informatie ook: www.rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties/evaluaties-en-beleidsdoorlichtingen/handreiking-beleidsdoorlichtingen/het-meten-van-doeltreffendheid. Ook internationaal bestaat er informatie over evalueren. Zie bijvoorbeeld stap 46 en 47 uit 60 stappen: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf of een handleiding van de EUCPN: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/20140310_toolboxmanual_translational_0.pdf.

6.1 Effectevaluatie

In de effectevaluatie wordt gekeken of, en in hoeverre, de gestelde doelen (en eventuele subdoelen) zijn gehaald en wat de impact daarvan is. Vragen bij effectevaluatie:

- Is het hoofddoel gehaald? In hoeverre?
- Zijn de onderscheiden subdoelen gehaald? In hoeverre? Welke wel/niet?
- Heeft het halen van de subdoelen geleid tot het halen van het hoofddoel?
- Soms volgt hierop nog de vraag naar de bredere (maatschappelijke) impact: de uiteindelijk bereikte veranderingen in de maatschappij

De eerste twee vragen zijn puur toetsend; er is een bepaald criterium (streefgetal) gesteld en er wordt gekeken of dit criterium gehaald is. De derde en vierde vraag zijn verklarend; u probeert aan te tonen dat het realiseren van subdoelen heeft geleid tot het realiseren van het hoofddoel en dat dit vervolgens ook bredere maatschappelijke impact heeft gehad. Oftewel: het realiseren van maatregel x, bijvoorbeeld het aanbrengen van inbraakwerend hang- en sluitwerk aan alle woningen in buurt A, heeft geleid tot een aantoonbare vermindering van probleem Y met Z%

(bijvoorbeeld 40% minder woninginbraak in buurt A).

De daarop volgende mogelijke impactvragen zijn nog weer breder: is de buurt A nu 'beter' geworden dan daarvoor, gaat het in buurt A beter dan in buurten B en C, voelen de mensen zich veiliger en/of is voor de buitenstaanders het imago van de buurt verbeterd?

Vanaf de derde vraag wordt het om twee redenen lastig: het hagelschot probleem en het verplaatsingsprobleem.

■ Het hagelshotprobleem

Er worden veel maatregelen genomen in de hoop dat daarmee samen het gewenste effect wordt bereikt. Bijvoorbeeld: 'Het aantal inbraken in deze gemeente gaat terug van 135 in 2019 naar 50 in 2020'. Dus er wordt aan inbraakpreventie gedaan (Politiekeurmerk), maar ook de jongerengroep wordt aangepakt en er is sprake van een aanpak van multiprobleemgezinnen (mpg) in de gemeente. Als het hoofddoel dan inderdaad bereikt wordt (van 135 inbraken zitten we een jaar later op 50), waardoor komt dat dan? De jeugd- en jongerenwerkers weten dat natuurlijk wel, maar zo ook de mensen van de mpg-aanpak en voor de Politie Keurmerkers is het ook volstrekt duidelijk.

Over de maatschappelijke impact hebben we het dan nog niet eens gehad: voelen de bewoners in de buurt zich veiliger? Neemt het onveiligheidsgevoel af en neemt het vertrouwen in anderen/politie (daardoor?) toe? Wordt de buurt anders bekeken? Door buurtbewoners en/of door buitenstaanders?

■ Het verplaatsingsprobleem

Hoe lastig het ook kan worden, zien we als we een fenomeen als 'verplaatsingseffecten' in de beschouwing betrekken: door allerlei maatregelen gericht op Wijk A kunnen in die wijk de woninginbraken afnemen. Een mooie outcome (doel bereikt!), maar wat als daarbij blijkt dat de inbraken in de naastliggende Wijken B en C opeens enorm zijn toegenomen? De impact, de uiteindelijke maatschappelijke 'totaalverandering', kan dan best negatief zijn. Nog lastiger wordt het als de effecten in de Wijken B en C - waar helemaal niks gedaan is - opeens ook positief blijken. Dat komt vaker voor en noemt men een positief neveneffect (diffusion of benefits).

Verplaatsing van criminaliteit bestaat er in vele soorten en maten: in tijd (van dag naar nacht, van zomer naar winter), in doel (beveiligde woning A wordt overgeslagen en de inbreker kiest onbeveiligde woning B of school/wijkgebouw), in locatie/gebied (van wijk X naar wijk Y), in tactiek/modus operandi (de overvaller gebruikt een pistool i.p.v. een mes) en ten slotte naar type delict (woninginbraak wordt steeds moeilijker dus de inbreker

bekwaamt zich in overvallen en straatroven). Overigens blijkt het met de verplaatsingseffecten over het algemeen erg mee te vallen en blijkt er minstens even vaak sprake van positieve neveneffecten. Zie voor meer informatie de POP tools guide van de internationale verplaatsingsexpert Rob Guerette (2009). Zie ook: Hesseling, 1994, Stoppen of verplaatsen? En zie voor een overzicht Kennisparel 9*.

Om bij dit alles het effectbeeld scherp te houden is eigenlijk een identiek controlegebied nodig, om te bekijken wat daar de ontwikkelingen zijn. Denk aan onderzoeken naar de werkzaamheid van medicijnen en vaccins die 'dubbel blind' worden uitgevoerd. Iedereen krijgt een pil, maar de ene pil heeft wel een (misschien) werkende stof en de andere niet. Wie welke pil krijgt wordt strikt door het toeval bepaald (randommisering). Een dergelijke strikte aanpak is voor buurten en wijken nooit echt goed mogelijk.

Om het werkbaar te houden is een belangrijke voorwaarde voor een effectevaluatie dat er sprake is van doelen die:

- In termen van het gewenste (eind) resultaat zijn gesteld.
- In meetbare termen zijn gesteld.

Dat lijkt makkelijk, maar lukt vaak niet door slordigheid en haast ('snel aan de slag'), of door meer of minder verborgen verschillen in de doelen die deelnemers hebben.

Wie ook nog wil nagaan of het halen van de meerdere (sub)doelen heeft geleid tot het halen van het overkoepelende hoofddoel, heeft te maken met de aanvullende voorwaarde:

- Er moet sprake zijn van een heldere doel-middelenketen of beleidstheorie, waarin de oorzakelijke relaties tussen hoofddoel, subdoelen en maatregelen staan beschreven.

➔ **Wie ook nog naar de impact wil - of moet - kijken, raden we aan vooraf bij de nieuwsgierige anderen na te gaan aan welke bredere maatschappelijke impact zij denken. Gaat het om verplaatsingseffecten, of om bredere verschijnselen van veiligheidsgevoel, imago of zelfs huizenprijzen. De maatschappelijke effecten van elke maatregel kunnen heel breed uitwaaiëren.**

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

6.2 Procesevaluatie

In de procesevaluatie wordt gekeken naar de wijze waarop het beleid/project in de praktijk verlopen is: wat is er gedaan en hoe is dat gegaan? De input aan tijd, geld, mensen, kennis en de uitgevoerde maatregelen en activiteiten. Een procesevaluatie kan smal of breed worden aangepakt. Een smalle procesevaluatie beperkt zich tot de uitvoering van het project. Een brede procesevaluatie gaat naast de uitvoering van het beleid/project ook in op de voorbereiding van het beleid/project en alle stappen van de projectplanning en gaat in op de omgeving van het project.

Procesevaluaties zouden nog wel eens belangrijker kunnen worden in die gevallen waarbij het effect heel lastig is aan te geven of te meten (zoals bij ondermijning, drugshandel, mensenhandel, cyber crime). Dan wordt de vraag of is gedaan wat nodig is (evidence based) steeds belangrijker. Zo ja, dan mag het effect wellicht als plausibel worden aangenomen, we gaan dan naar een meer kwalitatieve wijze van sturing en verantwoording.

Zowel bij nationaal als internationaal onderzoek wordt het belang van een degelijke procesevaluatie – en een goede vastlegging – nog steeds onderschat. Een aanpak uit de Verenigde Staten kan dan wel ‘evidence based’ gepresenteerd worden als heel effectief, maar wat zegt dat als het budget en de inzet vele malen omvangrijker was dan ooit in Nederland haalbaar zal zijn? Daarom blijft naast de vraag ‘**wat is er**

bereikt?’ de vraag ‘wat is er gedaan en hoe is dat gegaan?’ essentieel.

Mogelijke (!) vragen bij procesevaluatie zijn te vinden in **Bijlage 21**. Er zijn nogal wat – hele goede – vragen te verzinnen (> 100). Gebruik de lijst uit de bijlage dus vooral om te selecteren welke vragen echt gesteld moeten worden (en welke dus afvallen). Een gek kan inderdaad meer vragen, dan

6.3 Samenvatting

Wie iets wil leren, ontkomt er niet aan om te evalueren. Minimaal kan men halverwege of na afloop van een project met alle betrokkenen eens om de tafel gaan zitten om te bespreken wat er goed ging en wat er beter kan.

Als er meer noding is, kun je denken aan een effect - en/of procesevaluatie

Bij de effectevaluatie is het belangrijk dat de doelen in het PvA SMART geformuleerd zijn zodat ze makkelijk te evalueren zijn. Je kijkt naar

- Output • Outcome • Impact

Wil je nagaan of het halen van de meerdere (sub)doelen heeft geleid tot het halen van het overkoepelende hoofddoel heb je een aanvullende voorwaarde:

- een heldere doel-middelenketen of beleidstheorie, waarin de oorzakelijke relaties tussen hoofddoel, subdoelen en maatregelen staan beschreven.

Bij de procesevaluatie gaat het om de mensen, instrumenten en middelen. Je kijkt naar:

- Input • Throughput
-

→ PRAKTIJKVOORBEELD

Aanpak woninginbraak Gouda

In Gouda is woninginbraak lang een hardnekkig probleem geweest. Zo bleek Gouda in 2016 met twintig inbraken per 1.000 woningen het hoogste inbraakrisico van alle gemeenten in Nederland te hebben. Dat inbraakrisico lag bovendien ruim twee keer zo hoog als het gemiddelde voor de hele eenheid Den Haag. Dit vormde in deze eenheid mede aanleiding om een notitie (Naar een duurzame afname van woninginbraken, vastgesteld in het Regionaal Bestuurlijk Overleg van de eenheid Den Haag op 29 juni 2017) vast te stellen met de ambitie het inbraakrisico in Gouda en een aantal andere gemeenten met een te hoog inbraakrisico terug te dringen naar acht inbraken per 1.000 woningen.

Uit de cijfers bleek bovendien dat zich in de wijk Goverwelle een belangrijke concentratie van woninginbraak voordeed. Om deze problematiek aan te pakken is vanaf 2017 door de nieuwe teamleiding van het basisteam politie Gouda in samenwerking met onder andere gemeente, woningbouwverenigingen en bewoners ingezet op vermindering van het aantal woninginbraken. Hiervoor is een probleemgerichte aanpak volgens de strategie van Best of three worlds (B3W) uitgevoerd.

Onderstaand schema geeft een overzicht van de maatregelen die vanaf 2017 in gang zijn gezet.

Een innovatieve maatregel is de aanpak van criminele families. De aanpak wordt omschreven als een systeemaanpak, waarin gekeken wordt naar de rol van familieleden die het 'systeem criminele familie' in stand houden. De volgende partners zijn betrokken bij de aanpak: politie (teamchef, PGA, wijkagent), gemeente (stadsmarinier, coördinator Jeugd, procesregisseur Top60, IVB-adviseur), RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum), Veiligheidshuis, OM, Woningbouwcorporatie, en diverse andere (veiligheids)

organisaties. Ten behoeve van de opsporing en vervolging van met name woninginbraken heeft de politie met specifieke aandacht in Goverwelle organisatorische maatregelen getroffen om efficiënter en effectiever te kunnen werken. De werkwijze wordt beschreven als een kort-cyclische aanpak, die 'veel actiegerichter is'. Het basisteam heeft de beschikking gekregen over het flexteam van heel Alphen aan de Rijn waar het basisteam Gouda onderdeel van is. Dit flexteam heeft mandaat gekregen om zonder opschaling grotere onderzoeken op te zetten.

Daling woninginbraken

De ingezette maatregelen hebben tot een sterke daling van het aantal inbraken geleid. **Het sterkst in Goverwelle maar ook de hele gemeente Gouda heeft baat gehad bij de maatregelen.**

Minder overlast op straat door jeugd

Zowel professionals als bewoners geven aan dat er vanaf 2016 minder overlast op straat is. Het vastzitten van enkele jongeren die een groot deel van de problematiek veroorzaakten wordt ook hier als belangrijke factor benoemd.

Meer Informatiedeling bewoners en politie

De wijkagent in Goverwelle heeft intensief contact gehad met bewoners, waaronder leden uit de criminele families en hun directe sociale kringen. Dit heeft een verbeterde informatiepositie opgeleverd binnen een moeilijk bereikbare groep bewoners. Het vertrouwen tussen deze bewoners en de politie is volgens betrokkenen vergroot. Een ander positief aspect hiervan is dat leden uit de criminele familie zich niet langer onaantastbaar voelen in de wijk en dat de interactie met leden en sociale kringen van de criminele families is verbeterd. Er is volgens de politie sprake van meer respectvolle bejegening en de politie krijgt over het algemeen meer informatie van deze bewoners.

Mogelijk heeft dit ook bijgedragen aan de stijging van de ophelderingsratio die in 2018 is ingezet. Een deel van de inbraken worden immers opgelost door meldingen van bewoners.

Gezamenlijke activiteiten van bewoners

Lage sociale controle en groeiende polarisatie werden aan het begin van de aanpak als belangrijke aandachtspunten benoemd. Of de sociale controle in de wijk is gegroeid en/of de polarisatie is verminderd is moeilijk vast te stellen. Wel zijn er op dit terrein goede ontwikkelingen in gang gezet volgens betrokkenen.

Samenwerking gemeente en politie

Tot slot wijzen betrokkenen in meer algemene zin op de samenwerking tussen gemeente en politie en andere partners. Deze samenwerking heeft volgens betrokkenen in belangrijke mate bijgedragen aan de resultaten.

Bijlagen

Bijlage 1

VeiligheidsMonitor (VM)

We zagen dat veel criminaliteit, grofweg twee derde,²⁶ niet of nauwelijks bij de politie terecht komt en daar heeft de politie dan ook geen precies beeld van. Juist van woninginbraak, overval en straatroof (HIC) wordt gelukkig wel veel aangifte bij de politie gedaan dus dat valt mee. Maar wie breder wil kijken dan alleen naar deze drie HIC-problemen doet er dus goed aan om niet alleen te kijken naar politie-informatie, maar zeker ook naar de slachtofferinformatie uit de Veiligheidsmonitor van het CBS (VM).

Die VM is een tweejaarlijkse zeer uitgebreide enquête, waarin CBS-onderzoekers heel veel Nederlanders (meer dan 100.000 respondenten) vragen stellen over slachtofferschap, onveiligheidsgevoelens, leefbaarheid, overlast, politie en burger en preventie. Die informatie is netjes gerangschikt in een enorme interactief te raadplegen database <https://veiligheidsmonitor.databank.nl/>. Daarin is alles te vinden uit de CBS-Veiligheidsmonitor voor politiebasisteams, -districten en -eenheden, maar ook voor provincies en gemeenten (> 70.000 inwoners).²⁷

De Veiligheidsmonitor (VM) start met een taartpagina die voor een gebied (provincie, gemeente, eenheid, district) in één oogopslag weergeeft, waar deze regio of gemeente beter of slechter op scoort voor de verschillende basisteam(on) veiligheidsthema's in vergelijking met het landelijke gemiddelde: slachtofferschap, leefbaarheid, overlast in de buurt, veiligheidsbeleving, politie en burger en preventie.

Op basis van deze informatie kunnen lokale en regionale beleidsbepalers zien welke onderwerpen meer en minder aandacht verdienen (prioritering).

²⁶ De situatie is eigenlijk nog veel erger, want we maken hier de vergelijking tussen de nationale slachtoffer onderzoeken (VM) en de politie meldingen/aangiften in Nederland. Bedrijven en instellingen, maar ook toeristen, vinden we niet terug in de VM en ook slachtofferloze delicten (denk aan drugs) zitten niet in de VM.

²⁷ Let op: de VM betreft informatie van huishoudens en individuen. Het is een bevolkingsonderzoek. Informatie over bedrijven of instellingen vergt weer andere bronnen. Zie o.a.: https://www.wodc.nl/binaries/cr2012-hoofdstuk-3_tcm28-73134.pdf (p. 64 e.v.) en https://www.wodc.nl/binaries/ob279-bijlage3_tcm28-71064.pdf. Lokaal is er vaak meer/andere informatie beschikbaar. Raadpleeg lokale specialisten bij de gemeente.

Door te kiezen voor 'Databank' in het menu wordt de applicatie geopend. Via 'Ondersteuning' krijgt de gebruiker toegang tot de online handleiding van Swing Viewer (de software die wordt gebruikt voor het ontsluiten van de VM). Daarnaast is in de databank een leeswijzer opgenomen om de beginnende gebruiker te begeleiden.

Kortom: het betreft hier een enorme toolkit voor tools die lokaal bij de prioritering en analyse van de lokale veiligheidssituatie gebruikt kunnen worden. Er bestaat ook een vergelijkbare gereedschapskist voor politiedata: <https://data.politie.nl>.²⁸

Besef overigens dat de VM weliswaar veel meer delicten laat zien waar individuen en huishoudens slachtoffer van worden, maar dat hier wel het omgekeerde Cruijff adagio geldt:

“ elk voordeel heb z'n nadeel ”

De VM zegt bijvoorbeeld helemaal niks over bedrijven en instellingen. Een school waar ingebroken wordt komt - na melding/aangifte - wel in de politieregistratie terecht, maar niet in de VM en voor een overval op een supermarkt geldt hetzelfde. Ook een toerist die op straat beroofd wordt, of een expat, komt niet in de VM terecht en misschien (!) wel in de politiecijfers. Voor de zogenaamde 'slachtofferloze delicten' (denk aan drugs) geldt hetzelfde. Verder 'meet' de VM in de bewoordingen van de gemiddelde Nederlander - het is immers een enquête - en niet in exact strafrechtelijke categorieën. Er zijn nog meer lastige verschillen. Zo wordt in de VM het verschil tussen een woninginbraak en een poging tot woninginbraak niet gemaakt, en dat terwijl pogingen misschien dus wel een 'preventief succes' zijn ('ze kwamen er niet in!'). De politieregistratie is daar exacter en gaat bijvoorbeeld ook veel dieper in op de gebruikte modus operandi.

²⁸ Bron: https://veiligheidsmonitor.databank.nl/jive/jivereportcontents.ashx?report=home_informatie (geraadpleegd maart 2020)

Bijlage 2

Integraal Veiligheids Beleid (IVB)

Handreikingen en formats in het kader van gemeentelijk Integraal Veiligheidsbeleid

- Wat kan er dadergericht gedaan worden aan het probleem.
 - Kernbeleid Veiligheid 2021: handreiking voor gemeenten (pdf)*
 - Rapportage veiligheidsanalyse 2021-2024 (word)*
 - IVP (word)*
 - Uitvoeringsplan (word)*
-

Zie ook

- CCV: instrumenten voor integraal veiligheidsbeleid**
- Basisboek integrale veiligheid (*Stol et al., 2016*)

Bijlage 3

Informatie Gestuurde Politie (IGP)

Bij Informatie Gestuurde Politie gaat het in essentie om de vraag 'Doen we de juiste dingen en doen we de juiste dingen goed?'

Binnen deze aanpak worden data, informatie, kennis en intelligence (intelligente actie) (Politieacademie, 2013, informatiegestuurd politiewerk) onderscheiden:

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.vng.nl

** Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.hetccv.nl

“ Alles wat we op straat horen en zien en wat door politiemedewerkers wordt opgemerkt, wordt vastgelegd in de daarvoor bestemde systemen van onze organisatie. Er is dan sprake van **data**: ruwe gegevens die veredeld moeten worden. Zodra deze gegevens gecontroleerd zijn, hiaten zijn aangevuld en tegenstrijdigheden eruit zijn gehaald (het veredelen) en we deze gegevens gaan interpreteren c.q. in een bepaalde context plaatsen, spreken we over **informatie**. Als we vervolgens deze informatie combineren met andere informatie, bestaande (wetenschappelijke) inzichten en verbanden aanbrengen tussen de verschillende soorten informatie, spreken we over **kennis**. Pas hierna is er sprake van intelligence, namelijk de actiegerichte informatie welke kan leiden tot politieel handelen. ”

De uitgevoerde actie wordt dan overigens weer op effecten geëvalueerd, waarna de cyclus opnieuw doorlopen wordt (zie de pijl in de figuur).

Het IGP model beperkt zich vooral tot de politie als analist en als actor. Zie de gebruikte terminologie: 'politiemedewerkers merken op', 'leggen dat vast in systemen van onze organisatie' en 'dat kan leiden tot politieel handelen'. Het model werkt dus in essentie volgens de formule: politie data in --> politie actie uit. De oren en ogen zijn van de politie en die sturen de handen en voeten van de politie aan. De aanpak in dit Basisboek gaat uit van een bredere invulling (met gemeente, OM, burgers/bewoners en bedrijven/instellingen). De verantwoordelijkheid voor HIC is immers breder belegd.

Bijlage 4

Informatie Gestuurde Veiligheidszorg (IGV)

Politie en gemeente hebben elk hun eigen 'informatie gestuurde aanpak' en op die schouders doorbouwend ontstond IGV,²⁹ waarbij een directe inbreng en participatie van burgers en instellingen een belangrijke rol speelt. IGV baseert zich aan de politiekant op wetenschappelijke kennis over 'Wat niet werkt en wat wel werkt' in de veiligheidszorg. Na bestudering van een groot aantal publicaties uit binnen- en buitenland bleken drie veiligheidsstrategieën effectief te zijn:

- 1 **Problem Oriented Policing (POP)** (Braga, 2002)
- 2 **Community Oriented Policing (COP)**
- 3 **Intelligence Led Policing (ILP)**³⁰

Het voormalig politiekorps Haaglanden noemde de IGV benadering dan ook 'The Best of Three Worlds'
www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/78206.pdf.

POP

Het succes van Problem Oriented Policing is vooral te danken aan de gezamenlijke aanpak van de allerbelangrijkste veiligheidsproblemen door alle betrokken veiligheidspartners. Per veiligheidsprobleem wordt een passende combinatie van preventieve en repressieve maatregelen uitgevoerd. Zo'n probleemgerichte aanpak is gebaseerd op een diepgaande probleemanalyse, waarbij is gekeken naar de rol die daders, slachtoffers en omgevingsfactoren hebben gespeeld bij het ontstaan van het probleem.

²⁹ Politieacademie, 2014, <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/5117>.

³⁰ In Nederland kennen we het vergelijkbare National Intelligence Model: <https://netpol.org/wp-content/uploads/2014/06/National-Intelligence-Model.pdf>. Overigens ligt in Nederland de nadruk nogal op informatie, data, techniek en geavanceerde vormen van data analyse. In het NIM is veel meer aandacht voor het sturingsproces "tasking & coordinating" en de rol van de partners.

COP

De effectiviteit van Community Policing – een onderwerp dat ook binnen CCI uitgewerkt wordt/is (zie www.cuttingcrimeimpact.eu) – kan vooral worden toegeschreven aan de grote betrokkenheid van burgers bij veiligheidszorg, waarbij informatie over de belangrijkste lokale problemen en de wensen en verwachtingen van wijkbewoners mede de lokale prioriteiten bepalen.

ILP

De positieve bijdrage aan de veiligheid van Intelligence Led Policing kan vooral worden toegeschreven aan de gecoördineerde inzet van de politie op basis van geanalyseerde informatie en kennis (intelligence), resultaatsturing door de korpsleiding (accountability) en vergroting van het lerend vermogen (*Ratcliffe, 2016*).

De wetenschappelijke discussie over welke veiligheidsstrategie het beste werkt, loopt nog. Het lijkt erop dat over de effectiviteit van **POP** de meeste wetenschappelijke overeenstemming bestaat.³¹

MEER INFORMATIE

Lam, et al, 2017; www.politieacademie.nl/actueel/Documents/onderzoek%20aanpak%20woninginbraken.pdf

Zie ook het filmpje: www.youtube.com/watch?v=gTuPQmK8dFo

³¹ Zie ook een recente review uit de UK (Kennisparel 42*; Problem-Oriented Policing in England and Wales, 2019). Interessant daarin is overigens de uitkomst dat POP toch nog steeds vooral een politie-aangelegenheid is en blijft – al wordt er wel met andere partners samengewerkt – en dat andere partners toch veelal buiten beeld blijven: “*little was said about the importance of and mechanisms for working with partners when problem-solving.*” Maar goed, het betreft Problem Oriented **Policing** (Sidebottom et al., 2019).

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Bijlage 5

Handleidingen burgerparticipatie

Handleidingen zijn vooral voor **gemeenten** en soms voor **politie** geschreven.

Een voorbeeld van een handleiding voor **gemeenten** is de VNG-publicatie 'Naar buiten een spoorboekje burgerparticipatie voor raad en college' uit 2010. Hierin staat onder meer een participatieladder met vijf verschillende rollen die de burger kan spelen bij ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid: Zelf organiseren, Meebeslissen, Coproductie, Adviseren en Raadplegen (VNG & Ministerie van BZK, 2010). Wat opvalt is dat vier van die rollen betrekking hebben op ontwikkeling en vaststelling van beleid en maar één van die vijf rollen op de rol die de burger speelt bij uitvoering van beleid. Het is typerend voor de rol van de lokale overheid, verreweg hun belangrijkste taak is immers het ontwikkelen en vaststellen van beleid.

Voor de **politie** vinden we een algemeen overzicht www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/canonggp/externesamenwerking/Paginas/Burgerparticipatie.aspx bij de politieacademie.

In de **politie** handleiding 'Hot spot aanpak in vier stappen' (Van Dijk et al., 2011) is een uitgebreid onderdeel over burgerparticipatie opgenomen. Een recenter voorbeeld is een handleiding burgerparticipatie www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/Menukaart-Burgerparticipatie-DSP-2015.pdf die ontwikkeld is in het kader van een pilotproject 'The Best of Three Worlds' in de eenheid Noord-Holland. In deze handleidingen van de politie ligt de nadruk veel meer op de rol die burgers kunnen spelen bij de uitvoering van concrete activiteiten om hun woning of/en hun

buurt veiliger te maken. Ook dit is volstrekt logisch, de politie is immers in vergelijking met de gemeente een organisatie die veel meer op actie en veel minder op beleid gericht is.

Dat verklaart ook waarom gemeente en politie nogal eens langs elkaar heen werken als het om burgerparticipatie gaat, en dan met name in wijken waar de nodige problemen zijn. Zo strandde een politieproject in de Haagse Schilderswijk gericht op het vergroten van de meldingsbereidheid van bewoners (veelal met een migratie- achtergrond) omdat de gemeente al een flinke burgerparticipatie projecten carousel in deze wijk had opgetuigd (Van Dijk et al., 2013).

Door de bomen zag men het bos niet meer en het bleek niet mogelijk om tot een slimme samenwerking te komen.

Bijlage 6

Betrekken burgers bij besluitvorming

De 'Buurt bestuurt' is een bekend voorbeeld www.rotterdam.nl/wonen-leven/buurt-bestuurt/. Het doel is om voldoende bewoners te vinden die zich willen inzetten voor de buurt. Tijdens de eerste bijeenkomst stellen zij een top-3 samen met onderwerpen, die als eerste moeten worden aangepakt. Oplossingen kunnen gelden voor iedereen, of voor een specifieke groep: kinderen, jongeren of bijvoorbeeld senioren. Een actie of evenement vindt plaats door goede afspraken en samenwerking met elkaar. Daarna is overleg over het resultaat van belang. Zo koppelt bijvoorbeeld de politie na een specifieke controle terug naar het Buurt Bestuurt Comité: Veertig bekeuringen uitgedeeld voor...

We zien dat deze vorm in de praktijk dus gecombineerd wordt met participatie in de uitvoering door burgers. Het is de vraag of deze vorm van burgerparticipatie ook effectief is in de aanpak van HIC. Dat hangt af van de maatregelen die uiteindelijk uitgevoerd worden.

Bijlage 7

Preventie advisering aan burgers

Slachtoffers van een woninginbraak (en hun buren of buurtgenoten) zouden geadviseerd moeten worden over de te nemen preventieve maatregelen. Er is immers een gerede kans op herhaling. Opvallend genoeg wordt zo'n simpele aanpak eigenlijk nauwelijks structureel vormgegeven in gemeentes. Hoe makkelijk zou het zijn als de politie - in de persoon van een rechercheur en/of een forensische assistent van de politie - niet alleen opsporingsgericht naar een zaak (inbraak/overval/beroving) kijkt, maar ook preventieve tips aan het slachtoffer en aan de buren geeft. De kans dat een inbreker terugkomt bij het slachtoffer, of bij de buren, is aantoonbaar aanwezig, zie het onderzoek naar herhaald slachtofferschap. Die tips kan de politie zelf geven, al is dan misschien een opleiding/cursus preventie handig. De politie zou het preventiewerk ook kunnen laten doen door Slachtofferhulp Nederland (SHN).³² Maar er zijn tal van andere activiteiten van gemeente, politie en woningbouwverenigingen die burgers stimuleren maatregelen te laten nemen die erop zijn gericht de kans op inbraak te verkleinen. Deze maatregelen zijn Organisatorisch, Bouwkundig en Elektronisch van aard, kortweg aangeduid als OBE-maatregelen. Van een aantal van deze maatregelen is bewezen dat ze effectief zijn. Meer preventietips www.politiekeurmerk.nl/preventietips/. Zie hier ook bij het Praktijkvoorbeeld over het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

³² Wat weinigen weten is dat er een EU-richtlijn uit 2012 bestaat die advies over het risico op en het voorkomen van herhaalde victimisatie verplicht stelt (artikel 8, 12, 18, 26). Artikel 8 ziet daarvoor een rol voor slachtofferorganisaties, tenzij anderszins verstrekt. Zie ook: RICHTLIJN 2012/29/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 25 oktober 2012.

Bijlage 8

Buurtpreventie en Meld Misdaad Anoniem

De oervorm van buurtpreventie is terug te vinden in de projecten die al in de jaren 80 in Nederland werden opgezet. In de jaren 90 werd de digitale vorm burgernet 'WhatsApp buurtpreventie' ontwikkeld.

De hoeveelheid onderzoek die ondertussen gedaan is naar appgroepen buurtveiligheid geeft een wat wisselend beeld over de effectiviteit (Zoutendijk, 2019).

Burgernet

Een app met ondertussen een kleine drie miljoen deelnemers waarbij een deelnemer een spraak- of sms-bericht of e-mail krijgt wanneer er iets gebeurt in zijn of haar omgeving. Dat bericht is een verzoek om naar een persoon of voertuig uit te kijken. Iets gezien?

Bel of app dan... www.burgernet.nl/app-info.

Burgernet wordt ingezet bij onder andere diefstal of inbraak, doorrijden na een aanrijding, beroving, en vermiste personen. De Burgernetevaluatie, die gezien kan worden als de eerste evaluatie van de inzet van een nieuwe methode van het betrekken van burgers bij opsporing, levert een goed beeld van de 'opsporingsopbrengst', zoals uit onderstaand citaat blijkt:

“ Aan de pilot werd deelgenomen door negen gemeenten in vijf politieregio's. Het aantal deelnemers aan Burgernet bedroeg aan het einde van de pilot bijna 25.000. Van de inwoners van de deelnemende gemeenten heeft 4,6% zich opgegeven voor Burgernet.

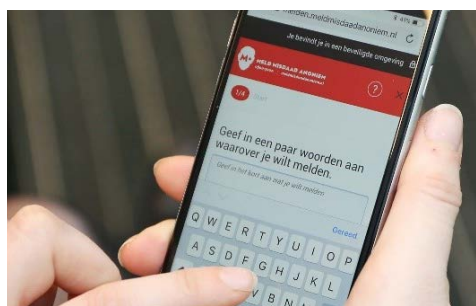
In totaal werden in de pilotperiode door de politie 192 acties uitgezet. Bij 80 acties (41%) werd een opsporingsresultaat geboekt. Een deel daarvan is geen rechtstreeks gevolg van de Burgernetinformatie. Bij 33 acties (17%) werd zowel informatie van burgers ontvangen als een opsporingsresultaat geboekt. Bij achttien acties (9%) is er een harde relatie te leggen tussen de ontvangen informatie en het opsporingsresultaat. ”

Van der Vijver et al., 2009

Met burgernet werden in de experimentele fase dus wel positieve effecten gerealiseerd. Uit de recente onderzoeken blijkt dat het gebruik van de burgernet-app niet meer tot opsporingsresultaten leidt. Een voor de hand liggende verklaring is dat in de pilots er door de politie veel meer op ingezet is om op basis van de Burgernetinformatie gericht actie op het opsporen van daders te ondernemen. De enorme groei naar drie miljoen deelnemers heeft er waarschijnlijk mede toe geleid dat de focus nu veel meer is komen te liggen op het terug vinden van vermiste personen. In de loop der tijd verschuiven de doelen en blijken bepaalde eerdere resultaten niet duurzaam te zijn.

Meld Misdaad Anoniem (M.)

Is het onafhankelijke meldpunt waar iedereen anoniem informatie kan geven over criminaliteit en misdaad zoals moord, mishandeling, overvallen, drugs, brandstichting, wapen- of mensenhandel. M. (Blauw Research, 2003) stuurde in 2019 in totaal 16.890 meldingen naar de politie en andere opsporingsinstanties. Uit de terugkoppeling van de politie in 2019 blijkt dat mede dankzij M.-tips minimaal 2.210 aanhoudingen zijn verricht. M. werkt landelijk, maar er is ook aandacht voor lokale campagnes (maatwerk aanpak) met bijvoorbeeld interactieve workshops voor wijkprofessionals, of door samen te werken met zelforganisaties of doelgroepgericht campagnemateriaal te verspreiden.

Zie ook de Campagne 2019 gericht op jongeren (en HIC):
https://hetccv.nl/fileadmin/user_upload/220828_Infosheet_HIC.pdf.

Bijlage 9

SARA Model

S

Scanning

- Identifying recurring problems of concern to the public and the police.
- Identifying the consequences of the problem for the community and the police.
- Prioritizing those problems.
- Developing broad goals.
- Confirming that the problems exist.
- Determining how frequently the problem occurs and how long it has been taking place.
- Selecting problems for closer examination.

A

Analysis

- Identifying and understanding the events and conditions that precede and accompany the problem.
- Identifying relevant data to be collected.
- Researching what is known about the problem type.
- Taking inventory of how the problem is currently addressed and the strengths and limitations of the current response.
- Narrowing the scope of the problem as specifically as possible.
- Identifying a variety of resources that may be of assistance in developing a deeper understanding of the problem.
- Developing a working hypothesis about why the problem is occurring.

R

Responses

- Brainstorming for new interventions.
- Searching for what other communities with similar problems have done.
- Choosing among the alternative interventions.
- Outlining a response plan and identifying responsible parties.
- Stating the specific objectives for the response plan.
- Carrying out the planned activities.

A

Assessment

- Determining whether the plan was implemented (a process evaluation).
- Collecting pre and post response qualitative and quantitative data.
- Determining whether broad goals and specific objectives were attained.
- Identifying any new strategies needed to augment the original plan.
- Conducting ongoing assessment to ensure continued effectiveness.

Bijlage 10

Gebiedsscan en hot spot kaart

In een gebiedsscan gaan uitvoerende politiefunctionarissen samen met lokale politie-analisten in een speciale bijeenkomst dieper in op de politie-veiligheidsanalyses om zicht te krijgen op de belangrijkste criminaliteitsproblemen (concentraties) en 'het beeld achter de cijfers'. Volgens een gestandaardiseerde werkwijze wordt op gebiedsniveau (wijk, buurt) de meest hardnekkige problematiek op het gebied van criminaliteit en overlast in beeld gebracht. Hiervoor wordt de zogenoemde 'harde informatie' (systeemkennis) gekoppeld aan 'zachte informatie' en 'straatkennis': kennis die wijkagenten, surveillanten, rechercheurs, jeugdagenten en andere politiemensen aandragen. Politiemensen die werken in dit gebied beschikken over kennis en informatie die niet uit systemen te krijgen is. Het zijn deze politiemensen op straat die vaak vroegtijdig ontwikkelingen signaleren en die achtergronden kennen van hun werkgebied én van de lokale bewoners en ondernemers. Daarmee geeft de gebiedsscan zicht op de belangrijkste hot spots van criminaliteit en overlast in een bepaald gebied. Tevens worden mogelijke verklarende factoren weergegeven waarom de betreffende vorm van criminaliteit zich op precies die plek concentreert. Via de gebiedsscan bestaat er in het hele politiekorps - van management tot uitvoering - betrokkenheid bij de probleemgerichte aanpak van de belangrijkste problemen in de wijken en buurten. Daarbij is het belangrijk dat de politie - in het licht van haar signalerende en adviserende taak - de gebiedsscan in een zo vroeg mogelijk stadium in de lokale driehoek bespreekt. Onder verantwoordelijkheid van de burgemeester kan dan een bijeenkomst met de veiligheidspartners plaatsvinden, waarin de inhoud van de gebiedsscan bediscussieerd wordt. Ook de op dat moment bekende (concept)plannen van de gemeente en van het OM kunnen dan worden besproken. Die bespreking is gericht op onderlinge afstemming van de planning van politie, OM, gemeente en zo nodig andere organisaties voor het volgende kalenderjaar. De

uitkomsten van de gebiedsscan en van het overleg daarover met de veiligheidspartners worden dan verwerkt in het lokale veiligheidsplan van de gemeente voor het navolgende kalenderjaar (zie IVB).

ZIE VOOR MEER INFORMATIE

www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/Documents/Gebiedsscan%20Criminaliteit%20en%20Overlast.pdf

En: <https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/HIC-preventiewijzer/geweld/gebiedsscan-criminaliteit-en-overlast/>

En: www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/90501.PDF

BETREFT GEBIEDSSCAN VAN:

wrkgb NP: Basisteam Gouda

	DP: 2017	DP: 2018	DP: 2019	Vershil Jaar	Vershil Jaar %	Vorig Jaar	Dit Jaar	Vershil
High Impact Crime	620	493	366	-127	-26%	185	185	0
1.1.1. Diefstal/inbraak woning	596	475	348	-127	-27%	173	181	8
1.4.6. Straatroof	16	10	16	6	60%	10	3	-7
1.4.7. Overval	8	8	2	-6	-75%	2	1	-1

Bijlage 11

Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS)

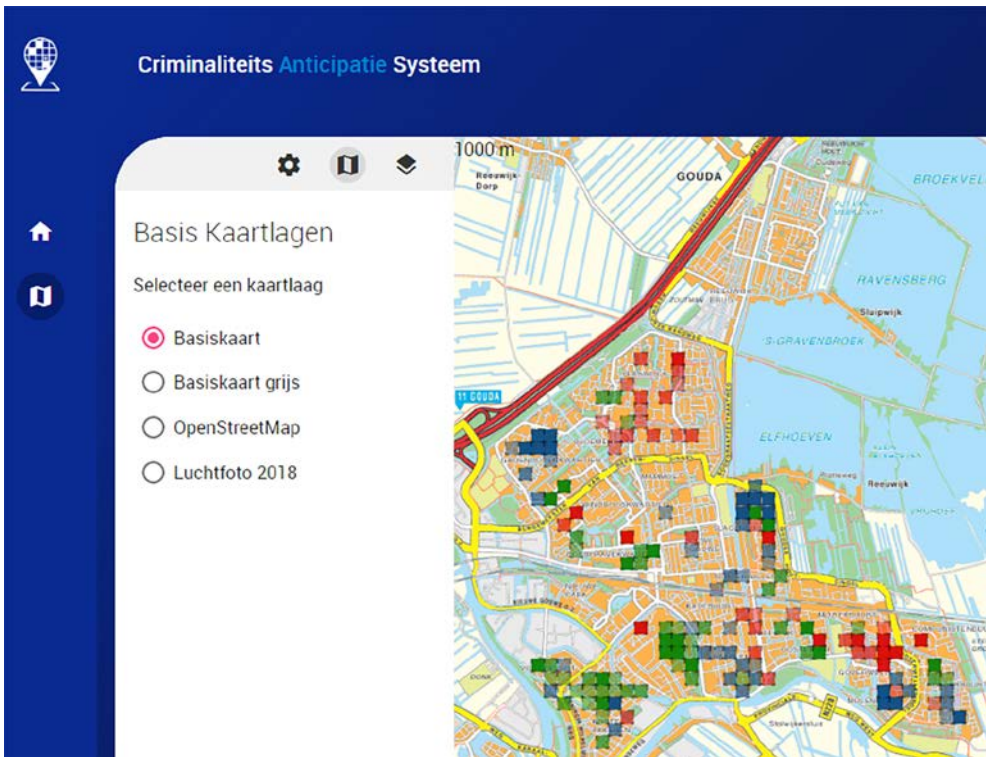
Binnen IGP is er ook een plek voor CAS – het Criminaliteits Anticipatie Systeem – dat in elk politiebaseteam beschikbaar is, en ontwikkeld is op basis van een statistisch model. Data die in het model gebruikt worden, bevatten naast informatie van de politie ook demografische en socio-economische kenmerken. Op een kaart worden de gebieden weergegeven waar statistisch de meeste kans is op geselecteerde veel voorkomende criminaliteitsvormen, zoals woninginbraken. CAS is een loot aan de stam van Predictive Policing. Dat is een uit de Verenigde Staten overgewaaid term die in 2008 voor het eerst werd toegepast in het Los Angeles Police Department. Er bestaan nogal wat verschillende definities en invullingen van Predictive Policing. De Rand Corporation (Perry *et al.*, 2013) spreekt van

“ *predictive policing is the application of analytical techniques – particularly quantitative techniques – to identify likely targets for police intervention and prevent crime or solve past crimes by making statistical predictions.* ”

Ook bij Predictive Policing zien we de beperking tot de politie (likely targets for police interventions): politie data in -> politie actie uit.

Het woord ‘predictive’ wordt – zeker in Nederland – nog wel eens opgevat als een ‘harde voorspelling’, terwijl het natuurlijk een inschatting of kansberekening is. Net zoals het weerbericht. Perry zegt dat ook: likely (!) targets/statistical predictions.

CAS is uitgebreid en kritisch onder de loep genomen in diverse onderzoeken van de Politieacademie (Mali et al., 2017; Dubbeld, 2017), in onderzoek in het kader van CCI (Querbach et al., 2019) en in onderzoeken van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR, 2016). Zie voor meer informatie ook Kennisparel 5*.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Bijlage 12

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

■ Uitgangspunten van de AVG

Op grond van de Verordening moet elke verwerking van persoonsgegevens voldoen aan de volgende beginselen:

- De verwerking van persoonsgegevens moet rechtmatig, behoorlijk en transparant zijn ('rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie').
- De verwerking moet gebonden zijn aan specifieke verzameldoelen ('doelbinding'); Doel en doelbinding.

Persoonsgegevens mogen in principe alleen worden gebruikt voor het specifieke doel van het onderzoek en niet voor andere doelen. Dit doel moet je duidelijk omschrijven en aan betrokkenen kunnen uitleggen:

- De persoonsgegevens moeten toereikend zijn, ter zake dienend, en beperkt tot wat noodzakelijk is ('minimale gegevensverwerking'); voorkomen is beter dan genezen. Bedenk daarom goed welke persoonsgegevens noodzakelijk zijn voor uw onderzoek. Door niet meer te verzamelen dan strikt noodzakelijk is (dataminimalisatie) verklein je het privacy risico. Door gegevens te verdelen over verschillende bestanden kan je voorts het privacy risico flink verkleinen.
- de gegevens moeten juist zijn ('juistheid').
- de gegevens mogen niet langer worden bewaard dan nodig ('opslagbeperking'); Identificerende gegevens moeten worden weggegooid zodra ze voor het verwerkingsdoel niet nodig meer zijn.
- gegevens moeten goed beveiligd zijn en vertrouwelijk blijven ('integriteit en vertrouwelijkheid').

Datamanagement: omvat het creëren, opslaan, beveiligen, onderhouden, beschikbaar maken, archiveren en langdurig bewaren van onderzoeksgegevens. Datamanagement is van essentieel belang voor de kwaliteit, veiligheid, vertrouwelijkheid en transparantie van het onderzoek.

■ Verwerkingsregister

Als onderzoeksbureau ben je verplicht om alle verwerkingen van persoonsgegevens in een administratie bij te houden. Dat wordt gedaan in een verwerkingsregister onderzoek*.

■ De verwerking van politiegegevens

Het OM, de politie, KMar, bijzondere opsporingsdiensten en boa's verwerken in het kader van hun taken een veelheid aan gegevens. In de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en de Wet politiegegevens (Wpg) is de mogelijkheid opgenomen om deze gegevens te verstrekken aan een derde partij wanneer die ze nodig heeft om wetenschappelijk of statistisch onderzoek te doen of om daaruit beleidsinformatie te verkrijgen. Afhankelijk van de situatie is de burgemeester, het College van procureurs-generaal of de minister van Justitie en Veiligheid bevoegd om hiertoe toestemming te geven. Aan een dergelijke verstrekking zijn eisen verbonden. De eisen zijn aanzienlijk strenger wanneer het gaat om strafvorderlijke en politiegegevens die worden verwerkt in het kader van opsporing dan wanneer het gegevens zijn die worden verwerkt in het kader van de dagelijkse politietaak of ondersteunende taken.

Lees eerst de handleiding over de Wpg en Wjsg gegevens voor wetenschappelijk onderzoek, statistiek en beleidsinformatie. Handleiding Wet bescherming persoonsgegevens (ou.nl) Zo kunt u zich een beeld vormen van de voorwaarden en de informatie die gevraagd wordt. Het betreft:

- Informatie over de opzet van het onderzoek.
- Informatie betreffende de juridische voorwaarden.
- De praktische gevolgen van de verstrekking.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.medewerkers.universiteitleiden.nl

Bijlage 13

Meewegen ernst HIC

Ook internationaal is en wordt er al veel langer nagedacht over de vraag hoe criminaliteit te meten valt. In 1964 publiceerden Marvin Wolfgang en Thorsten Sellin hun klassieker *The measurement of delinquency* <https://journals.sagepub.com>

Recent (2020) presenteerde een grote groep criminologen, statistici en (oud) politie chefs de Cambridge Harm Index Consensus (*Sherman et al., 2020*):

“ *Crime statistics require a radical transformation if they are to provide transparent information for the general public, as well as police operational decision-making. This statement provides a blueprint for such a transformation.* ”

MEER INFORMATIE

in Kennisparel 50*

Om de ernst mee te wegen kiezen we hier een vergelijkbare aanpak:

Ten eerste kunnen we kijken naar de (gemiddelde) kosten van HIC. Uit internationaal onderzoek komt dan naar voren dat een overval/beroving ongeveer het dubbele kost van een woninginbraak (*Van Soomeren & Wever, 2015*). Dat is een gemiddelde en lokaal kunnen die kosten natuurlijk heel anders liggen.

Ten tweede - en misschien nog beter - kunnen we kijken naar de strafmaat. Een delict waar gemiddeld twee jaar gevangenisstraf op staat, wordt door onze maatschappij globaal gesproken twee keer zo ernstig beschouwd als het delict waar maar één jaar voor staat. De strafmaat is van geval tot geval anders. De uiteindelijke straf is altijd maatwerk en hangt af van eventueel gebruikt geweld, recidive, aantal

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

personen, etc. Maar als we kijken naar de strafmaat³³ dan scoort een woninginbraak globaal ongeveer drie maanden gevangenisstraf en een straatroof zes tot vijftien maanden. Een overval op een winkel doet 24 maanden en een woningoverval doet 36 maanden; met bedreiging komt daar nog een jaar bij. Omzetting naar één getal is altijd lastig, en kan lokaal anders gemaakt worden, maar wij komen tot:

	Strafmaat in maanden	Ernst gewicht
Woninginbraak	3	1
Overval	42	14
Straatroof	15	5

In een gemeente van ongeveer 170.000 inwoners, die een vrij exacte afspiegeling vormt van het land, maar waar disproportioneel veel overvallen op woningen en bedrijven/winkels plaatsvinden, komen we als denkbeeldig voorbeeld tot het volgende 'ernst-beeld'.

Delict	Aantal	Ernst gewicht	Aantal x ernst
Woninginbraak	395	1	395
Overval	23	14	322
Straatroof	4	5	20

Terwijl er hier sprake is van disproportioneel veel overvallen zien we in dit voorbeeld dat - door het grote aantal - toch inbraak in de ernst-kolom als hoogste blijven scores.

Besef overigens dat veiligheid voor een deel een subjectief begrip is. Zie onder andere de brochure over de CCI-instrumenten 'Perception matters' www.cuttingcrimeimpact.eu/imagen/Perception%20Matters.pdf.

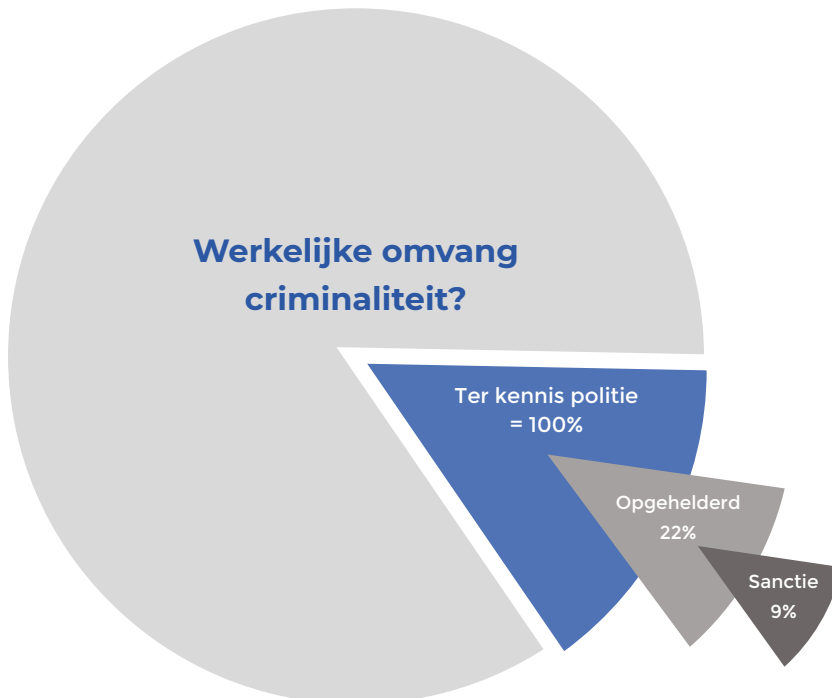
³³ Zie www.rechtspraak.nl; Oriëntatiepunten voor straftoemeting en LOVS afspraken maart 2020. Voor meer informatie over strafvorderingsrichtlijnen, zie ook de OM-Richtlijnenbundel, Versie 0.12, Januari 2020.

Bijlage 14

Trechter effect

De politie heeft verreweg de meeste woninginbraken, straatroven en overvallen (HIC) goed op het netvlies staan. Dat komt omdat bijna iedereen die daarvan slachtoffer wordt naar de politie gaat – of van de verzekering **moet** gaan – om aangifte te doen. Dat gebeurt bij andere delicten veel minder. Van alle gewelds- vermogens- en vandalismedelicten samen werd in 2019 volgens het CBS (2019) slechts een derde bij de politie gemeld en in een kwart (23 procent)³⁴ van de ondervonden delicten werd daadwerkelijk aangifte gedaan.

Men spreekt hier ook wel van het ‘trechter effect’: van alle criminaliteit wordt maar een deel bij de politie gemeld en daarvan komt maar een deel terecht in een officiële aangifte. Vervolgens gaat het trechteren door. Van de aangegeven delicten wordt maar een heel klein deel opgelost en vindt men de dader(s). Van alle bekende daders wordt uiteindelijk door het Openbaar Ministerie (OM) maar een deel via een dagvaarding voor de rechter gebracht en een deel daarvan krijgt uiteindelijk een straf opgelegd. Het beeld is globaal als volgt:

³⁴ In 2019 is 14 procent aangegeven via een proces-verbaal; 9 procent via internet.

Het gaat hier niet zozeer om de exacte cijfers, maar meer om het effect. Daarbij geldt wel dat de ernstigere delicten een grotere kans hebben om in de trechter te blijven: mensen gaan over het algemeen alleen met meer serieuze zaken naar de politie, daarvan gaat het meest ernstige door naar het OM en de rechter. De ernstige delicten zitten centraal in de draaikolk en komen bij de trechtermond uit. Het beste voorbeeld daarbij is moord: die komt bijna altijd wel bij de politie terecht en die zet er veel capaciteit op. Als de dader bekend is³⁵, wordt hij/zij altijd voor de rechter gebracht

en ook bijna altijd veroordeeld. Vanuit het strafrecht bekeken is dat dus goed nieuws: boontje komt uiteindelijk meestal wel om zijn loontje. Maar voor de analist/onderzoeker is het lastig, omdat hoe verder je in de trechter afdaalt hoe selectiever de gegevens worden. De politieregistraties schetsen dus een 'te ernstig' beeld van de criminaliteit (zie de taartpunt) en bij justitie is dat nog 'ernstiger'. Dat heet in het onderzoekjargon een bias: de gegevens zijn geen goede afspiegeling van de totale werkelijkheid.

Bijlage 15

Triangulatie

Een aanpak uit de sociale wetenschappen, waarbij men er van uitgaat dat het combineren van meerdere waarnemers, theorieën, methoden en empirische materialen, leidt tot betere analyse-uitkomsten. Er zijn vier soorten triangulatie:

- **Gegevens:** gebruik van verschillende bronnen (politie, gemeente, OM, CBS, burgers/bedrijven).
- **Analisten:** twee of meer analisten/onderzoekers weten meer dan één.
- **Theorie:** formuleer meer ideeën over het 'waarom'. Welke criminogene en beschermende factoren spelen een rol bij daders, slachtoffers en locaties.
- **Methoden en technieken:** gebruik meer dan een methode om data te verzamelen: bijvoorbeeld interviews, observaties, vragenlijsten, beelden (foto, vlogs³⁶), sociale media en documenten.

³⁵ Moorden worden meestal wel opgelost, vooral ook omdat het hier veelal gaat om een relationeel delict: meestal staat een goede bekende of partner nog ongeveer naast het lijk. En waar dat niet het geval is, heeft de butler het gedaan. Case solved.

³⁶ Deze kunnen bijvoorbeeld ook door bewoners gemaakt worden. Zie ook het Praktijkvoorbeeld Noord.

Bijlage 16

Ideeën over schouwen

Schouwen³⁷

In Engeland werd deze aanpak ooit uitgeschreven en veel gebruikt onder de naam COPS: Crime Opportunity Profiling of Streets;³⁸ oftewel de Gelegenheid Profiling van Situaties (GPS). De aanpak valt in de lange en brede traditie van CPTED (Crime Prevention Through Environmental Design; www.CPTED.net) oftewel Veilig Ontwerp en Beheer (www.SVOB.nl en Luten, 2008).³⁹

De aanpak is simpel, praktisch, werkt als katalysator voor betere contacten/relaties met andere belanghebbenden, geeft een goed en snel overzicht van problemen en leidt tot heel concrete en meetbare doelen en te bereiken resultaten. Een denkbeeldig voorbeeld van een pagina uit de schouwlijst (kan gelijk op de app ingevoerd worden):

Parkeergarage 25

Gegevens

Adres Van Damenstraat 140, 1043 AB
Amsterdam, Nederland Soort gebouw Openbare
parkeergarage Eigenaar/slachtoffer Van
Damenstraat 120, 1043 AC Amsterdam, 020 625 34
34 Paul van Dijk - beheerder

Probleem

Drugsgebruikers hebben altijd toegang tot de parkeergarages. Ze deponeren gebruikte naalden en ander drugstoebehoren in de parkeergarage en zijn verantwoordelijk voor veel van de diefstallen uit motorvoertuigen. Er is geen toegangscontrole tot de parkeerplaats en er zijn veel plaatsen in de parkeergarage die worden gebruikt door zwervers en voor drugsgebruik.

Aanbevelingen/aanpak

In essentie: de parkeerplaats vereist

toegangscontrole bediend door gebruik van parkeerkaarten. Er is advies gegeven aan de eigenaar om de garage te upgraden en te parkeren volgens de normen voor beveiligde parkeergarages van ACPO. Zie rapport Park 345 AA voor volledige lijst met aanbevelingen.

Verantwoordelijke trekker: Armando de Krom Nationale politie

³⁷ Zie Kennispapier 29* en ook stap 10 uit de 60 stappen: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf.

³⁸ www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/COPS_16_COPS_guide.pdf

³⁹ Zie ook hoofdstuk 9 in het Basisboek Integrale Veiligheid, Boom Criminologie Den Haag, 2016, p. 141-154 en zie www.svob.nl. In het CCI project (www.cuttingcrimeimpact.eu) spreekt men over CP-UDP: Crime Prevention through Urban Design and Planning. Er bestaat sinds 2021 een wereldwijde standaard voor CPTED: ISO 22431:2021

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Bijlage 17

Analyse en aanpak jeugdnetwerk

■ Probleemgerichte aanpak

In 2012 had de gemeente Den Haag te kampen met jeugdnetwerken die verantwoordelijk waren voor een stijging van criminaliteit en overlast in het werkgebied van politiebureau Beresteinlaan. Het ging in dit geval vooral om de wijken Bouwlust, Vrederust en Wateringseveld binnen het Haagse stadsdeel Escamp. Het politiebureau Beresteinlaan is in 2013 met verschillende partners actief aan de slag gegaan met een probleemgerichte aanpak.

De gebiedsscan Criminaliteit en Overlast Beresteinlaan 2012 werd gebruikt als eerste verkenning van de problematiek rond woninginbraak en overlastmeldingen. Uit de gebiedsscan blijkt ook dat bepaalde *hot groups* actief zijn op bepaalde *hot spots*.

■ Onderzoek ons kent ons

Om een beter beeld te krijgen van de problematiek in de wijk liet de politie een (grotendeels) kwalitatief onderzoek uitvoeren (*De Jong, 2012*). De analyse in dit onderzoek werd gestructureerd aan de hand van de criminaliteitsdriehoek: daders, slachtoffers en omgevingsfactoren (**Bijlage 21**). Uit het onderzoek bleek dat onder de jongens van deze criminele jeugdnetwerken een (straat)cultuur heerst waarin men zich moet bewijzen om 'erbij te horen' en gevoelens van achtergesteldheid legitimeringen vormen voor criminele activiteiten. De Jong merkt op dat de slachtoffers van woninginbraken door jeugdnetwerken divers zijn en er geen duidelijk prototype slachtoffer is. Wel benoemd hij de afname in contact tussen bewoners en jeugdgroepen op straat als een factor die bijdraagt aan het 'buiten de samenleving leven' van de jongeren. Bij omgevingsfactoren noemt De Jong de 'verloedering' van de wijken en het gebrek aan preventieve maatregelen aan woningen die het voor inbrekers makkelijk maken bepaalde woningen tot doel te maken.

Aan de hand van de in kaart gebrachte omgevingsfactoren, achtergrondproblematiek en straatcultuur onder deze jeugdgroepen doet de

Jong aanbevelingen voor een probleemgerichte aanpak. Deze vallen onder te verdelen in repressie, preventie en burgerparticipatie. Repressie moet zorgen dat de criminele kopstukken beter te identificeren zijn en harder aangepakt worden. Preventieve maatregelen dragen bij aan een goede begeleiding van de jonge jeugd in deze gebieden en moeten kansen bieden voor een betere toekomst. Met een vergroting van de burgerparticipatie kan het vertrouwen van burgers in overheid en politie worden hersteld. Dit kan worden bereikt door middel van sociaal contact tussen wijkagenten, buurtbewoners en jeugdgroepen. Door verhoogd persoonlijk contact is er meer sprake van sociale controle en neemt angst af terwijl betrokkenheid toeneemt.

Tactische dadergroep analyse

In de aanpak van criminaliteit en overlast door jeugdnetwerken in het werkgebied Bureau Beresteinlaan was een tactische dadergroep analyse van groot belang. Een tactische dader(groep)analyse bestaat uit het structureren en vergelijken van gegevens die over een bepaalde delinquent(engroep) beschikbaar zijn. Zo kan een criminele groep inzichtelijk worden gemaakt en kan ieders individuele aandeel bij illegale handelingen worden achterhaald. Met behulp van wijkagenten en rechercheurs van het bureau is bijvoorbeeld in Bouwlust-Vrederust vastgesteld welke jongeren deel uitmaken van het criminele jeugdnetwerk. Uit deze analyse bleek dat 72 jongens verantwoordelijk zijn voor tenminste 177 woninginbraken, 68 mishandelingen, 37 bedreigingen, 45 diefstallen met geweld, 31 eenvoudige diefstallen, 25 vernielingen en 16 beledigingen van ambtenaren. Ook kon binnen het criminele jeugdnetwerk onderscheid worden gemaakt tussen verschillende typen leden. Zo bestaat er een zwaardere doelgroep van criminele kopstukken en ambitieuze delinquenten (samen ongeveer 25 jongens). Zij plegen actief criminele acties. Ook is er sprake van een lichtere doelgroep binnen de jeugdnetwerken bestaande uit meelopers, niet-criminelen en facilitators. Zij plegen niet direct misdaden, maar vervullen vooral ondersteunende taken, zoals het afleiden van de politie, informatie geven en het beschikbaar stellen van de afzetmarkt.

Opsporing van daders: Spectra en Hit-team

Op basis van deze analyses werd besloten tot een brede aanpak van de problematiek in de wijk waarin werd samengewerkt door politie, gemeente (OOV en leerplicht), OM, Bureau jeugdzorg, Reclassering Nederland, en het

jongerenwerk. Ook bewoners en winkeliers werden betrokken.

De getroffen maatregelen vallen onder te verdelen in

- Dadergerichte maatregelen (zowel repressief als preventief), waar de opsporing en vervolging van criminelen binnen de jeugdnetwerken centraal stond, maar ook maatregelen als cameratoezicht, hot spotsurveillance en gebiedsverboden werden ingezet.
- Daarnaast werden ook slachtoffergerichte maatregelen ingezet, zoals het informeren en adviseren van bewoners en het bevorderen van inbraakpreventie door de politie.

De nadruk in de aanpak lag echter op de opsporing van daders.

Eind februari 2013 is het onderzoeksteam Spectra opgericht. Dit team van tien medewerkers richt zich op de strafrechtelijke aanpak van het criminele jeugdnetwerk. De tactische dadergroep analyse heeft daarbij voor een duidelijke focus gezorgd. Het Spectra team richt zich met de strafrechtelijke aanpak vooral op de criminele kopstukken en de ambitieuze delinquenten van het criminele jeugdnetwerk. Daders die we eerder omschreven als rising stars of aanstormend talent (zie het Praktijkvoorbeeld: Aanpak van hot shots). Toen het Spectra team eind februari van start ging, is eerst een goede informatiehuishouding voor het team geregeld. De teamleden kregen cursussen over het werken met een speciaal opsporingsinformatieprogramma (SUMM-IT). Ook werd de signalering van alle leden van het criminele jeugdnetwerk in het politiesysteem (BVH) geregeld. Hierdoor zou het Spectra-team geïnformeerd worden zodra leden van het netwerk elders in de stad of in het land werden aangehouden. Toen de informatiehuishouding op orde was kon het 'echte' werk beginnen. Voor het draaien van zaken hadden de rechercheurs informatie nodig over het criminele jeugdnetwerk. Hiervoor heeft de projectleider het al bestaande Hot spot Interventie Team (HIT-team) ingezet. Het HIT-team bestaat uit vier surveillanten die volledig zijn vrijgemaakt voor gerichte surveillance op de hot spots van woninginbraken en jeugdoverlast. Dit team beschikte dus over straatinformatie die voor de opsporing van belang was. Het HIT-team kwam onder de projectleider van het Spectra-team te vallen. Het HIT-team hield vanaf dat moment de leden van het criminele jeugdnetwerk in de gaten, verzamelde informatie over hen (wie loopt met wie, in welke auto rijden

ze, welke kleding dragen ze, etc.) en controleerde hen volgens het BAND-principe (Bekeuren, Aanhouden, Noteren, Doorgeven). Al deze informatie werd doorgegeven aan het Spectra-team. Het Spectra-team ging met de informatie aan de slag en probeerde zaken tegen de leden van het netwerk rond te krijgen.

Resultaten

De probleemgerichte aanpak had als een belangrijke doelstelling de vermindering van het aantal woninginbraken en overlastmeldingen (Terpstra & Van Dijk, 2014). Dit werd verder geconcretiseerd door het team Spectra dat in het plan van aanpak een vermindering van 20% aan woninginbraken en overlastmeldingen als doel stelden. Het is belangrijk de resultaten uit de probleemgerichte aanpak naast de andere ontwikkelingen in de stad en het stadsdeel te leggen. Zo kunnen uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van de genomen maatregelen. Hier kunnen we zien dat in 2013 de woninginbraken in heel Den Haag afnamen met 13%, terwijl er een afname van 23% was in het stadsdeel Escamp. In het projectgebied aan de Beresteinlaan nam het aantal woninginbraken af met 22%, waarmee de doelstelling van het team Spectra is behaald. Het aantal overlastmeldingen nam in het projectgebied af met 17%, waarmee de doelstelling net niet is behaald. Wel is de daling vele malen groter dan in andere delen van het stadsdeel Escamp waar slechts een afname van 6% plaatsvond. De probleemgerichte aanpak was sterk gericht op de wijken Bouwlust-Vrederust. Hier was duidelijk een grotere afname van woninginbraken (-28% t.o.v. -8%) en overlastmeldingen (-20% t.o.v. -10%) dan in de aanpalende wijk Wateringseveld. Het project heeft laten zien dat interne samenwerking bij de politie, zoals de samenwerking tussen opsporing en handhaving, tot succes kan leiden.

Bijlage 18

Kennisbanken

Er bestaan meerdere databanken voor interventies in het sociaal domein. Wil een interventie in aanmerking komen voor beoordeling en geregistreerde opname in een databank, dan moet de interventie worden aangemeld en worden beschreven in een speciaal daarvoor bestemd werkblad. De onderdelen in dit werkblad volgen de erkenningscriteria die de commissie hanteert. Er is bij dit werkblad ook een handleiding beschikbaar.

MEER INFORMATIE

www.justitieinterventies.nl/erkenningstraject

(werkblad beschrijving interventie + handleiding

werkblad beschrijving interventie)

Databank	Thema	Kennisinstituut
Databank Effectieve Jeugdinterventies	Jeugdhulp en ontwikkelingsstimulering	Nederlands Jeugdinstituut
Database Gezond en Actief Leven	Gezondheidsbevordering	RIVM/Centrum Gezond Leven
Bibliotheek Interventies	Jeugdgezondheidszorg en preventie	Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
Sport- en beweeginterventies	Sport en bewegen	Kenniscentrum Sport & Bewegen
Justitiële Interventies	Justitiële Interventies	Nederlands Jeugdinstituut, Movisie, Trimbos-instituut
Databank Effectieve Sociale Interventies	Welzijn, participatie, sociale zorg	Movisie
Databank langdurende zorg	Langdurende ouderen- en gehandicaptenzorg	Vilans

Het gaat in deze databanken veelal om uitgebreidere interventies. Vaak een combinatie van maatregelen en middelen die in de terminologie van Ray Pawson en Nick Tilley (Pawson & Tilley, 1997) bekend staat als een 'mechanisme'. In hun visie gaat het altijd om een goede combinatie van het trio C-M-O: Context-Mechanism-Outcome. Elke context heeft een set aan slimme maatregelen nodig om tot de gewenste outcome te komen. Het CMO principe is populair bij het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid en men komt het dus veel tegen in WODC-evaluaties. Andere termen zijn bijvoorbeeld 'beleidstheorie', 'doel-middelen-keten' of 'doelboom' (een kerstboom met als piek het hoofddoel gevolgd door een paar doelen, meerdere subdoelen (en soms nog subsubdoelen) en onderaan een grote hoeveelheid maatregelen en middelen). Zie ook paragraaf 5.1 in dit Basisboek.

Bijlage 19

De twee dimensies van de criminaliteitsmatrix

Dit idee voor een matrix werd in 1991 door Jan van Dijk en Jaap de Waard geformuleerd en wordt sindsdien veel toegepast.⁴⁰ In dit model combineren de auteurs de welbekende driedeling die later ook terecht kwam in de 'crime triangle'/criminaliteit driehoek (zie paragraaf 4.2 in dit Basisboek) met een driedeling die uit de medische wetenschap voortkwam en in het bijzonder de preventieve medische wetenschap. Daar spreekt men over primaire-, secundaire-, en tertiaire aanpak.

Bij een **primaire** aanpak is de actie gericht op de totale bevolking. Schoon water en goede riolering zijn daar oude voorbeelden van. Het zijn voorbeelden van primair preventieve maatregelen die vaak buiten de medici om door anderen (planners, stedenbouwers en ingenieurs)

⁴⁰ Zie bijvoorbeeld hoofdstuk 6 over Criminaliteitspreventie in het leerboek 'Actuele Criminologie' (Van Dijk et al., 2006).

genomen werden, maar die wel vaak voortkomen uit adviezen en onderzoeken van medici.⁴¹ Ook alle inspanningen om het gedrag van mensen te beïnvloeden in de richting van meer gezond leven – de big 5 BRAVO vallen hieronder: Bewegen, Roken, Alcohol, Voeding en veiligheid en tenslotte Ontspanning (Van der Velpen, 2018). Algemene publieksvoorlichting over de probleemgerichte aanpak van HIC en bijvoorbeeld opname van een artikel over inbraak werende maatregelen in het Bouwbesluit en het Politiekeurmerk Veilig Wonen zijn voorbeelden in de sfeer van HIC.

De **Secundaire** aanpak richt zich op risicogroepen die de eerste symptomen van een ziekte soms al vertonen, of die een veel groter risico lopen om de desbetreffende ziekte te krijgen. Denk aan mensen die werkten met asbest, of in de mijnen (stoflongen), of denk aan aandacht voor zout in diëten bij mensen met hoge

bloeddruk of aidspreventie aanpakken bij homoseksuelen en prostituees. Om er achter te komen welke de risicogroepen precies zijn, is veel onderzoek en analyse nodig. Weet je eenmaal waar de risicogroepen zitten dan wordt een veel efficiëntere inzet van de acties mogelijk. Maar daarmee ontstaan vaak ook ethische problemen; het voorbeeld van aids laat dit al zien. Voor HIC is de aanpak Top600 en aanpakken van (criminele) jongeren-netwerken een voorbeeld (zie Praktijkvoorbeelden Aanpak Hot shots en Berensteinlaan).

Een **Tertiaire** aanpak richt zich op mensen die al ziek zijn en waarbij je complicaties wil voorkomen en je liefst ziet dat ze beter worden en blijven. Voor wat betreft HIC kan men dan denken aan repressieve maatregelen en het terugbrengen van recidive.

De dimensies combinerend levert een matrix met negen hokjes op waar men alle maatregelen in kan ordenen. Het kan daarbij om preventieve, maar ook om reactieve/repressieve maatregelen gaan.

	Dader	Slachtoffer	Situatie/ omgeving/tijd
Primair (hele gemeente en iedereen)			
Secundair (risico groepen en – gebieden)			
Tertiair (echte kern en risico groepen/gebieden)			

Zie voor een eenvoudig voorbeeld (p. 65) https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/brochure_domestic_burglary_gb_3.pdf over woninginbraken in Europa de EUCPN.

⁴¹ Zie bijvoorbeeld hoofdstuk 6 over Criminaliteitspreventie in het leerboek 'Actuele Criminologie' (Van Dijk et al., 2006).

Bijlage 20

Eenvoudig proces evaluatie formulier (PEF)

Datum	
Project naam/code	
Periode waarover we hier verslag doen	
Projectbudget	
Desinemers	
Gemeente/wijken	

A. ALGEMEEN		
1	Ingevuld door:	
2	Met medewerking van -intern: -extern:	
3	Opdrachtgever (contactpersoon driehoek):	
4	Meer info beschikbaar (rapport, dossiers, links):	
5	Binnen de geplande termijn en budget gerealiseerd?	
6	Eventuele uitloop in tijd/geld is veroorzaakt door:	
7	(On)voorzien veel/weinig tijd/geld kwijtgeraakt aan:	

B. EVALUATIE (proces)

10	Hoe is het proces verlopen (wat ging oPvAllend goed en wat juist minder):	
11	Wat zou je een volgende keer anders doen?	
12	Reacties anderen over proces (driehoek, bewoners, pers) (informeel en voor zover bekend):	

C. EFFECT

	Effecten bekend? Zijn doelen bereikt?	
8	Onverwachte resultaten (positieve en negatieve neven effecten):	
9	Is er iets te melden over de bredere maatschappelijke gevolgen/effecten van het project?	

Bijlage 21

Mogelijke vragen procesevaluatie

Op basis van literatuur (o.a. Pawson & Tilley, 2004 en Shaw et al., 2006) en eigen ervaring hebben we de onderstaande checklist samengesteld. De lijst bevat alle vragen die in een smalle (s) of brede (b) procesevaluatie beantwoord zouden kunnen worden. In totaal bevat de lijst meer dan 100 vragen (inderdaad: een gek kan...). Beantwoording van alle vragen is dan ook ondoenlijk. De lijst is echter bedoeld om je op ideeën te brengen en/of je de gelegenheid te geven de goede vragen te selecteren. Zet een vink bij de vragen die echt beantwoord moeten worden (bijvoorbeeld omdat anderen dat eisen) en zet een vink bij vragen die je graag beantwoord zou willen zien. Bij de uiteindelijke keuze heeft 'moeten' de eerste prioriteit. Zie de lijst als een checklist, opdat er niks vergeten wordt.⁴² Hoe de aangevinkte vragen vervolgens exact gesteld gaan worden en aan wie is verder aan de evaluator. Je kan de lijst natuurlijk ook aan de door u onderscheiden doelgroepen van de procesevaluatie voorleggen onder het motto 'geef maar aan wat heel interessant (1), interessant (2), neutraal (3), matig interessant (4), of niet interessant (5) is.

A. Het project

1	MOET beantwoord worden	WILLEN we beantwoord zien
1. Analyse doel, middelen en activiteiten analyse (S/B)		
Waar ligt het projectgebied (exacte afgrenzing aangeven)?		
Typering van het projectgebied naar grootte, aantal inwoners, bevolkingsopbouw, type bebouwing en andere relevante kenmerken.		

⁴² De vragen zijn soms in de tegenwoordige tijd en soms in de verleden tijd gesteld. In de rapportage achteraf kijkt men terug, maar bij het stellen van de vraag kijkt men vaak nog vooruit.

Type problematiek in het projectgebied (de in het project aan te pakken problemen).		
Wat waren de (vermoedelijke) oorzaken van het probleem dat het project beoogde aan te pakken?		
Wie had last van dat probleem/die problemen?		
Wat was de doelgroep waarop het project zich richt (type, omvang)?		
Wat zijn de specifieke oorzaken van de problemen die de doelgroep had?		
Welke maatregelen zijn voor welke problemen en voor welke doelgroep toegepast?		
Hoe is het project verlopen?		
Hoeveel mensen uit de doelgroep zijn per maatregel of activiteit bereikt?		
Met hoeveel kosten per maatregel activiteit (geld en uren) ging dit gepaard?		
Zijn de maatregelen/ het projectplan tussentijds bijgesteld? Zo ja, waarom?		
Zijn er knelpunten opgetreden? Zo ja, welke en wat werd hiervan geleerd?		
Zijn bepaalde maatregelen bijzonder effectief gebleken? Zo ja, welke en hoe kwam dit vermoedelijk?		
Zijn bepaalde (groepen) maatregelen niet uitgevoerd? Zo ja, welke en waarom?		
Waar ligt het projectgebied (exacte afgrenzing aangeven)?		
Typering van het projectgebied naar grootte, aantal inwoners, bevolkingsopbouw, type bebouwing en andere relevante kenmerken.		

Type problematiek in het projectgebied (de in het project aan te pakken problemen).		
Wat waren de (vermoedelijke) oorzaken van het probleem dat het project beoogde aan te pakken?		
Wie had last van dat probleem/die problemen?		
Wat was de doelgroep waarop het project zich richt (type, omvang)?		
Wat zijn de specifieke oorzaken van de problemen die de doelgroep had?		
Welke maatregelen zijn voor welke problemen en voor welke doelgroep toegepast?		
Hoe is het project verlopen?		
Hoeveel mensen uit de doelgroep zijn per maatregel of activiteit bereikt?		
2. Evaluatie (S/B)		
Hoe worden de effecten van het project gemeten? Wordt er gekeken naar output en/of outcome? Impact?		
Hoe worden de processen binnen en rondom het project geëvalueerd?		
Wie evalueert (intern/extern) en wie begeleidt de evaluatie?		
Budget voor de evaluatie (in uren en geld)		
Hoe is de onafhankelijkheid van de evaluatie gewaarborgd? Idem privacy (consent)?		
3. Mate van vereiste verandering (B)		
In hoeverre werd verandering gevergd van de doelgroep?		

In hoeverre werd verandering gevergd van het beleid van de betrokken organisaties?		
In hoeverre werd verandering gevraagd van de medewerkers binnen de betrokken organisaties?		
In hoeverre werd verandering gevergd van organisaties in de omgeving waarin het project opereerde?		
Welke organisaties in de omgeving van het project werden beïnvloed door de implementatie?		
4. Sancties (S/B)		
Wie was binnen het project gerechtigd sancties op te leggen om de implementatie te bewerkstelligen? Wat waren de sancties die ter beschikking stonden?		
5. Baten (B)		
In hoeverre sloot het project aan op een behoefte van de doelgroep?		
Heeft het project geleid tot betere werkresultaten bij de betrokken organisaties?		
Is het project de geïnvesteerde tijd en energie waard geweest?		
Heeft het project geholpen de doelstellingen van de afzonderlijke betrokken organisaties beter te bereiken?		
Heeft het project in een behoefte voorzien bij de betrokken organisaties?		

B. Organisatorische voorwaarden voor het project

	MOET beantwoord worden	WILLEN we beantwoord zien
1. Besluitvorming voortraject (B)		
Wie zijn de initiatiefnemers van het project?		
Wat zijn de motieven en belangen van de initiatiefnemers bij de implementatie van het project?		
Wie zijn de beslissers die zich vervolgens achter het project hebben gesteld?		
In hoeverre hadden die beslissers directe macht over de uitvoerenden van het project?		
Was er vooraf onderzoek gedaan naar de problematiek?		
Welke knelpunten traden op tijdens de voorbereiding?		
2. Sturingsprocessen/draagvlak in organisatie(s) (B)		
Wat was de rol van de in het project participerende organisatie(s) in het besluit om het project in te voeren?		
Wat was de rol van de directie of leiding van die organisaties in het besluit om het project in te voeren?		
In hoeverre was er draagvlak bij het uitvoerende deel van de organisatie voor het besluit om het project in te voeren?		
3. Middelen (S/B)		
Wat was de omvang van het budget?		

Wat was/waren de bron(nen) voor de financiering van het project?		
Bleek extra financiering noodzakelijk (of konden alle kosten binnen de reguliere begroting gedekt worden)? Zo ja, waar kwam dit geld vandaan?		
Over hoeveel mensen kon beschikt worden in het project (personeel en uren)?		
Wie leverde(n) deze mensen?		
Was er nieuw personeel nodig?		
Hoe groot was de doelgroep?		
Was het nodig een nieuwe doelgroep te definiëren? Welke? Hoe groot was die?		
Kenmerken van elke doelgroep.		
Hoeveel tijd kostte de voorbereiding voor het maken van de korte termijn planning en hoe zag deze eruit?		
Hoeveel tijd kostte de voorbereiding voor het maken van de lange termijn planning en hoe zag die er uit?		
Was het nodig het uitvoerend personeel bij te scholen/op te leiden?		
Wie verzorgde de opleiding/bijwerking van het uitvoerend personeel?		
Waren er extra faciliteiten, gebouwen of ruimte nodig? Zo ja, welke?		
4. Rol van de omgeving (B)		
Was er sprake van activiteiten van de doelgroep(en) die de implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten waren dat? (Evt. ook welke doelgroep).		

Was er sprake van activiteiten van de doelgroep(en) die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten waren dat? (Evt. ook welke doelgroep).		
Was er sprake van activiteiten van de financiers die implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten en evt. welke financier?		
Was er sprake van activiteiten van de financiers die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten en evt. welke financier?		
Was er sprake van activiteiten van andere (concurrerende) organisaties die de implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Was er sprake van activiteiten van andere (concurrerende) organisaties die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Was er sprake van activiteiten van regelgevende instanties die de implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Was er sprake van activiteiten van regelgevende instanties die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Waren er overige instanties die de implementatie van het project vergemakkelijkten?		
Waren er overige instanties die de implementatie van het project belemmerden?		
5. Wetten en regels		
<p>Hebben wetten of regels ertoe geleid dat de opzet van het project moest worden aangepast? Zo ja, welke wetten of regels waren dat?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aan welke wettelijke vereisten moest het project voldoen? • Welke overheidsregelingen (bijv. subsidies) waren relevant? • Welke regels zijn er opgesteld voor projectmedewerkers (en evt. doelgroep)? 		

6. Politieke omgeving			
Hoe was het verloop van de publieke opinie tav het project?			
Hoe was het verloop van de opinie van de gemeentepolitiek (of andere politieke figuren, bijv. de driehoek) tav het project?			
Welke groepen hadden belang bij het project en /of steunden het project?			
Hoe werd in de media bericht over het project?			
Hoe was het verloop van de publieke opinie tav het project?			
Hoe was het verloop van de opinie van de gemeentepolitiek (of andere politieke figuren, bijv. de driehoek) tav het project?			

C. Persoons- en organisatiekenmerken bij het project

	MOET beantwoord worden	WILLEN we beantwoord zien
1. Relatie tussen project coördinatoren en projectmedewerkers (B)		
Hoeveel coördinatoren waren er en (indien meer dan 1) hoe was de taakverdeling tussen hen.		
Wat is het opleidingsniveau van de preventiefunctionaris?		
Hoeveel ervaring had de preventiefunctionaris (met coördinatie en in andere functies)?		

Heeft de preventiefunctaris ervaring als lid van de doelgroep?		
Wat is de leeftijd van de preventiefunctaris?		
Was is het geslacht van de preventiefunctaris?		
Tot welke (etnische) bevolkingsgroep behoort de preventiefunctaris?		
Welke opvattingen van de preventiefunctaris kunnen van belang zijn geweest bij de implementatie van het project?		
Welke methodes moest de preventiefunctaris hanteren?		
Wie heeft de bijscholing van de preventiefunctaris verzorgd?		
Wat is het (gemiddelde) opleidingsniveau van de projectmedewerkers?		
Wat is de ervaring van de projectmedewerkers met soortgelijke projecten?		
Waaruit bestond de werkervaring van de projectmedewerkers?		
Hadden projectmedewerkers speciale bijscholing nodig voor de implementatie van het project?		
Werden projectmedewerkers op enigerlei wijze bevoordeeld door de wijziging in hun takenpakket?		
Werden projectmedewerkers op enigerlei wijze benadeeld door de wijziging in hun takenpakket?		
In hoeverre hebben projectmedewerkers invloed gehad bij het opzetten van het project?		
In hoeverre hebben projectmedewerkers het project bijgestuurd tijdens de implementatie?		
Hoeveel coördinatoren waren er en (indien meer dan 1) hoe was de taakverdeling tussen hen.		

2. De rol van routine-procedures (B)		
Welke routine-procedures (voor zover relevant voor het project) bestonden er binnen de betrokken organisaties voorafgaand aan de invoering van het project?		
Hoe luidden de taakomschrijvingen van de projectmedewerkers wat betreft hun reguliere dagelijkse werkzaamheden (dwz voorafgaand aan het project)?		
Hoeveel tijd was er nodig om de projectmedewerkers hun nieuwe projecttaken bij te brengen?		
3. Bedrijfscultuur (B) nb: steeds per betrokken organisatie		
In hoeverre week de werkwijze die het project met zich meebracht af van de manier waarop de betrokken organisaties normaal werken?		
In hoeverre paste het project binnen de filosofie van de betrokken organisaties?		
In hoeverre sloot het project aan bij de prioriteiten of aandachtspunten van de betrokken organisaties?		
Wat was de invloed van projectmedewerkers tijdens de implementatie van het project?		
Hoe was de houding van projectmedewerkers tegenover het project?		
Hoe was de houding van de uitvoerenden tegenover het project?		
Bestond onder de projectmedewerkers weerstand tegen het project?		
Bestond er onder de uitvoerenden weerstand tegen het project?		
In het personeelsverloop toegenomen door de invoering van het project?		

Literatuurlijst

Alle kennisparels die genoemd worden in dit Basisboek zijn ook te vinden op de website: De kennisparels van Jaap de Waard - ProHIC*.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Abraham, M. & Van Soomeren, P. (2020). *Boa's: buitengewoon veilig. Onderzoek naar taken en arbeidsomstandigheden van boa's en de samenwerking met politie. Ministerie van JenV, WODC.*

Actieprogramma Lokale Besturing Politie. (2012). *Gemeentelijke Veiligheidszorg. Volop lokale kansen in nieuw politiebestedel. Ministerie van Veiligheid & Justitie. www.regioburgemeesters.nl/save113/*

Altes, H.J., Stienstra, H., IJmker, A., Van Soomeren, P. & Van der Gugten, M. (1993). *Naar een Politiekeurmerk Veilig Wonen, voorstudie 'Secured by Design' in Nederland. DSP-groep. www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/93_34_Naar-een-Politiekeurmerk-Veilig-Wonen_34-19932.pdf*

Akkermans, M. & Kloosterman, R. (2020). *Veiligheidsbeleving van slachtoffers van criminaliteit. CBS Statistische Trends. www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/veiligheidsbeleving-van-slachtoffers-van-criminaliteit*

Beckford, C., Kong, S., Whitworth, M. & Henson, N. (2003). *A practical and developing guide to help identify and deal with crime opportunity generators in the street environment. Annex-16-COPS: Crime Opportunity Profiling of Streets, a practical guide. www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/COPS_16_COPS_guide.pdf*

Beijersbergen, K.A., Blokdijk, D. & Weijters, G. (2018). *Recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in de periode 2002-2013. WODC. www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2786b-recidive-na-een-high-impact-crime.aspx*

Beke, B. Klein Hofmeijer, E. & Versteegh, P. (2008). *Gebiedsscan criminaliteit & overlast. Een methodiekbeschrijving. Politiekunde, 22. Arnhem. www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiekunde/2008/gebiedsscan-criminaliteit-overlast-130/*

Beke, B., Ferwerda, H., Bervoets, E. & Van der Torre, E. (2013). *Geweld van de straat? Jeugdgroepen en geweld. Van signalering naar aanpak. Boom Lemma.*

Benders, L. (2020). *Doelen formuleren met de SMART-methode www.scribbr.nl/modellen/smart-methode/*

Berghuis, B. (2018). Is de Top600 van Amsterdam een succes? In *Secondant – Platform voor Maatschappelijke veiligheid*. <https://ccv-secondant.nl/platform/article/is-de-top-600-van-amsterdam-een-succes>

Beunders, H.J.G., Abraham, M.D., Van Dijk, A.G. & Van Hoek, A. (2011). Een onderzoek naar de communicatievormen tussen burgers en blauw. *Politiewetenschap* 54. <https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiewetenschap/2011/politie-en-publiek-176/>

Blauw Research BV. (2003). *Eindrapportage Evaluatie pilot M*. https://www.wodc.nl/binaries/ewb03mels-samenvatting_tcm28-67409.pdf

Boer, j. (2020). Wonen boven winkels. *NUL20*, nr. 102 maart 2020.

Braga, A.A. (2002). *Problem-Oriented Policing and Crime Prevention*. Criminal Justice Press.

Braga, A.A., Weisburd, D. & Turchan, B. (2019). Focused deterrence strategies effects on crime: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, vol. 15, no. 3, 1-65. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/cl2.1051>

Bruinink, J.E. & Legendijk, E.P. (1994). *Aanpak stelselmatige daders in Dordrecht: Een stok achter de deur! Inzoomstudie in het kader van het evaluatieonderzoek 'Buurtbeheer en criminaliteitspreventie'*. https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/94_06_Aanpak-stelselmatige-daders-in-Dordrecht-Een-stok-achter-de-deur_06-19942.pdf

Bruinink, J.E., Van der Gugten, M. & Van Soomeren, P.F. (1994). *Eindrapport Buurtbeheer en Criminaliteitspreventie in Dordrecht 1990 – 1993*. www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/94_18_Eindrapport-Buurtbeheer-en-Criminaliteitspreventie-in-Dordrecht-1990-1993_18-1994.pdf (dsp-groep.nl)

CBS. (2013). *Veiligheidsmonitor 2012*.

CBS. (2014). *Veiligheidsmonitor 2013*.

CBS. (2015). *Veiligheidsmonitor 2014*.

CBS. (2019). *Slachtofferschap criminaliteit. Veiligheidsmonitor 2019*. <https://longreads.cbs.nl/veiligheidsmonitor-2019/slachtofferschap-criminaliteit/>

Chenery, S. & Pease, K. (2000). *The Burnley/Dordrecht Initiative Final Report*. University of Huddersfield/ Safer Cities Partnership (unpublished).

Chito, J. (2001). *The role of local government in community safety*. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs, Bureau of Justice Assistance. Washington DC, USA.

Clarke, R.V. & Eck, J.E. (2010). *Crime Analysis for Problem Solvers In 60 Small Steps*. <https://popcenter.asu.edu/content/crime-analysis-problem-solvers-60-small-steps>

Clarke, R.V. (1999). *Hot Products*. *Police Research Series. Paper 112*. London: Home Office. www.popcenter.org

Dawson, P. & Cuppleditch, L. (2007). *An impact assessment of the Prolific and other Priority Offender programme*.

De Jong, J.D.A. (2012). *Ons kent ons. Naar een probleemgerichte analyse van een crimineel (jeugd)netwerk*. Bureau Beresteinlaan, Rebond/Ministerie van Veiligheid en Justitie, Politie Haaglanden, Analyse en Research.

Deetman, W.J. (1988). *Macht en onmacht van evaluatie van en door bestuur*. Ringeling, A.B. & Sorber A. (1988). *Macht en onmacht van bestuurlijke evaluaties*. VUGA, Geschriften van de Vereniging van Bestuurskunde, nr 11.

De Stercke, J., Liagre, F. & Stove, A. (2014). *An integral methodology to develop an information-led and community-orientated policy to tackle domestic burglary*. General Directorate Security and Prevention, Belgian Ministry of Internal Affairs. https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/brochure_domestic_burglary_gb_3.pdf

Dubbeld, L. (2017). *Predictive policing: Niet alleen een zaak van de politie*. *Security Management*, 9, p. 28-31. www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/93870.PDF

Eck, J.E. (2010). *Places and the Crime Triangle*. *Encyclopedia of Criminological Theory* (p. 281-285). Thousand Oaks: SAGE Publications. <https://sk.sagepub.com/reference/criminologicaltheory/n77.xml> | https://study.sagepub.com/system/files/Eck%2C_John_E._-_Places_and_the_Crime_Triangle.pdf

Eck, J.E. & Spelman, W. (1987). *Problem-Solving: Problem-Oriented Policing in Newport News*. National Institute of Justice. www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/111964NCJRS.pdf

- Eysink Smeets, M., Van 't Hof, K., Beijers, G., Van der Kemp, J., Van Os, P. & Versteegh, P. (2010) Probleemgericht werken en de rol van criminaliteitsanalyse in 60 kleine stappen. www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen. Vertaling van: Clarke, R.V., & Eck, J.E. (2010). *Crime Analysis for Problem Solvers In 60 Small Steps*.
- Farrell, G. (2013). Five tests for a theory of the crime drop. *Crime Science*, 2(1), p.5.
- Farrell, G, Tilley, N. & Tseloni, A. (2014) 'Why the Crime Drop?' *Crime and Justice* 43: 421-490.
- Farrell, G., Tseloni, A. & Chenevoy, N. (2018). 'Did violence fall after property crime?' G. Farrell and A. Sidebottom (Eds). (2018). *Realistic Evaluation for Crime Science: Essays in Honour of Nick Tilley*. London: Taylor and Francis.(p. 141-155).
- Farrell, G., Tseloni, A. & Tilley, N. (2011). The Effectiveness of VeHICLe Security Devices and their Role in the Crime Drop. *Criminology and Criminal Justice* 11(1): 21-35.
- Farrington, D. & Welsh, B. (2002). Effects of improved street lighting on crime: a systematic review. *Home Office Research Study* 251.
- Ferwerda, H. & Van Wijk, A. (2010). De actieradius van problematische jeugdgroepen. F. Bovenkerk, M. Easton, L. Gunther Moor & P. Ponsaers (eds.), *Policing multiple communities. Cahiers Politie-studies*, 2 (p. 159-168). Maklu.
- Ferwerda, H., Beke, B. & Bervoets, E. (2013). *Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw*. Politie & Wetenschap.
- Ferwerda, H en Van Ham, T. (2015) Problematische Jeugdgroepen in Nederland. Omvang en aard in het najaar van 2014. Bureau Beke, Arnhem https://www.bureaubeke.nl/doc/2015/Prob_jeugdgoep_najaar_2014.pdf
- Ferwerda, H., Beke, B. & Bervoets, E. (2017). De onzichtbare invloed van bovenlokale criminele netwerken op de wijk. *Tijdschrift voor de Politie – jg.79, nr.9/10, 11*.
- Fijnaut, C. & Rovers, B. (2016). *De aanpak van overvallen en overvallers in de jaren 2011-2016: Een gepondeerde beschouwing over de resultaten en vooruitzichten*.

FRA. (2014). *European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) on Violence against women*. <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

FRA. (2021). *European Union Agency for Fundamental Rights (2021) CRIME, SAFETY, AND VICTIMS' RIGHTS*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021
See for comparable victim surveys also the predecessor of FRA-2021: the International Crime Victim Survey (ICVS; <https://wp.unil.ch/icvs/>)

Gemeente Rotterdam. (z.d.). *Buurt Bestuurt*. www.rotterdam.nl/wonen-leven/buurt-bestuurt/

Gonzalez Fuster, G. (2020). *Artificial Intelligence and Law Enforcement: Impact on Fundamental Rights*. Brussels: European Parliament. [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/656295/IPOL_STU\(2020\)656295_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/656295/IPOL_STU(2020)656295_EN.pdf)

Gstrein, O.J. & Zwitter, A. (2020). Een transparant debat over algoritmen. *Bestuurskunde 2020 (29)*.

Grapperhaus, F.B.J. (2019) Toespraak Minister van Justitie en Veiligheid Grapperhaus Congres '10 jaar bestrijding van high impact crimes', Rotterdam, De Doelen, 13 mei 2019. www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2019/05/13/toespraak-minister-grapperhaus-congres-%E2%80%9910-jaar-bestrijding-van-high-impact-crimes%E2%80%99

Guerette, R.T. (2009). Analyzing Crime Displacement and Diffusion. *Tool Guide No. 10*. <https://popcenter.asu.edu/content/analyzing-crime-displacement-and-diffusion>

Hesseling, R.B.P. (1994). *Stoppen of verplaatsen?* WODC 137. Gouda Quint. Home Office (2020) Safer Streets Fund – Crime Prevention toolkit January 2020 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/860797/safer-streets-fund-prospectus.pdf

HetCCV. (2009). *Hoe doen ze het toch? Modus Operandi Woninginbraak*. <https://hetccv.nl/onderwerpen/woninginbraak/documenten/hoe-doen-ze-het-toch-modus-operandi-woninginbraak/>

ICVS: International Crime Victim Survey. (z.d.). *Publications*. <https://wp.unil.ch/icvs/key-publications/>

ISO. (2018). *ISO 31000:2018 (en) Risk management – Guidelines*.

www.iso.org/standard/65694.html

ISO. (2021). *ISO 22341:2021 (en) Security and resilience — Protective security — Guidelines for crime prevention through environmental design*. www.iso.org/standard/50078.html

Jeurissen, E. & Vriesde, R. (2012). Co-creatie 2.0. Strategische kansen voor de innovatieve politiepraktijk. Hoofdstuk 4, v.a. p. 79. www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/86862.PDF

Jongejan, A. (2020). *Presentatie CCI (2020): The Dutch 'Police Label Secure Housing': A Successful Approach*.

Jongejan, A. & Woldendorp, T. (2013). A Successful CPTED Approach: The Dutch 'Police Label Secure Housing' Built Environment. Vol. 39, No. 1, *Planning for Crime Prevention: An International Perspective (2013)*, p. 31-48. Alexandrine Press. www.jstor.org/stable/43296831

Kleemans, E. R. & Van Koppen, M. V. (2014). Careers in organized crime. *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice* 285–295. Geciteerd (p. 7) in Weisburd, D., Savona, E.U., Hasisi, B., Calderoni, F. editors (2020). *Understanding Recruitment to Organized Crime and Terrorism*. Springer.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Kolb, D. A., & Fry, R. (1975). Towards an applied theory of experiential learning. In C. Cooper (Ed.), *Theories of Group Process*. John Wiley.

Korthals Altes, H.J., Stienstra, H., IJmker, A., Van Soomeren, P. & Van der Gugten, M. (1993). *Naar een Politiekeurmerk Veilig Wonen; voorstudie 'Secured by Design' in Nederland*. DSP-groep.

Kuitert, K. & Woldendorp, T. (2009). *Advies sociale veiligheid parkeergarage Karperton, Alkmaar*. DSP-groep.

Kunst, M.J.J., Van Dijk, J.J.M., Pemberton, A. & Bruinsma, M.Y.(2008). *Preventie van herhaald slachtofferschap; een research synthese van maatregelen ter voorkoming van herhaling*. WODC, UvT, Intervict, Tilburg.

Lam, J.M., Rottenberg, A., Sinke, M.A.R., Tigchelaar, E.Y. & Kop, N. (2017). *Integraal werken loont, onderzoek naar de veiligheidsstrategie B3W bij woninginbraken*. Boom Criminologie.

Lopez, M. (2007). *Besmettelijke woninginbraken*. Politie en Wetenschap. In samenwerking met: de politiekorpsen Hollands Midden & Noord-Holland-Noord.

www.politieenwetenschap.nl/cache/files/5f7dfa7946835besmettelijke_woninginbraken.pdf

Lopez, M. (red.), De Bonth, I., Verhagen, D., Van Nes, A. & Waaijer, S. (2013). *Sociaal Veilige Stedenbouw; de ruimtelijke potenties van de Alkmaarse buurten Vroonermeer-Noord en -Zuid*. www.researchgate.net/publication/323676857_Sociaal_Veilige_Stedenbouw_De_ruimtelijke_potenties_van_de_Alkmaarse_buurten_Vroonermeer-Noord_en_-Zuid

Luten, I. (Red.). (2008). *Sociale Veiligheid in buitenruimten, gebouwen en woningen*. *Handboek Veilig Ontwerp en Beheer – p.31*. Uitgeverij Toth.

Mali, B., Bronkhorst-Giesen, C. & Den Hengst, M. (2017). *Predictive policing: lessen voor de toekomst! Een evaluatie van de landelijke pilot*. Politie Academie.

Martens, P. (2015). *Veiligheid in parkeergarages*.

www.vexpan.nl/wp-content/uploads/2015/11/Vexpansie3-veiligh.-in-P-garages.pdf

Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2019). *Uitwerking Veiligheidsagenda 2019 - 2022 Vastgesteld in het LOVP van 3 december 2018*. *Publicatie-nr. 118843, Hoofdstuk 3b*.

Movisie. (2019). *Evidence-based werken is geen keurslijf*.

www.movisie.nl/artikel/evidence-based-werken-geen-keurslijf

Nauta, O (2004) *De effectiviteit van het Politiekeurmerk Veilig Wonen®*. DSP-groep, Amsterdam.

Openbaar Ministerie. (2020). *Richtlijnenbundel, versie 0.12*.

Oriënteringsnota Voorkoming Misdrijven (1981). Bureau Landelijk Coördinator Voorkoming Misdrijven, 's-Gravenhage (ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken).

Pawson, R. & Tilley, N. (2004). *Realistic Evaluation*. Sage Publications, London, Thousand Oaks and New Delhi.

Perry, W.L., McInnis, B., Price, C.C., Smith, S.C., & Hollywood, J.S. (2013). *Predictive Policing*,

The Role of Crime Forecasting in Law Enforcement Operations. Rand Safety and Justice Program. Predictive Policing: The Role of Crime Forecasting in Law Enforcement Operations (rand.org)

Peeck, V., Van Mantgem, J. & Ter Woerds, S. (2018). Kwetsbare vluchtelingen; Slachtofferschap onder de radar. *Tijdschrift voor de Politie* – jg.80/nr.6/18. www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/94815.pdf

Politieacademie. (2013). Informatiegestuurd politiewerk. www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/canonggp/planmatigenmethodischwerken/Paginas/Informatiegestuurd-politiewerk.aspx

Politieacademie. (2013). *Integraal veiligheidsbeleid*. www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/canonggp/gemeenschappelijkeveiligheidsaanpak/Paginas/Integraal-veiligheidsbeleid.aspx

Politieacademie. (2014). <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/5117>.

Querbach, M., Krom, M., & Jongejan, A. (2019). *Review of State of the Art: Predictive Policing. Onderdeel van het Europese H2020 project – Cutting Crime Impact (CCI)*.

Ratcliffe, J.H. (2016) *Intelligence-Led Policing*. Routledge

Rau, M. & Neri, A. (2019). *La Nube de los Sueños; un ejercicio de diagnóstico infantil Zacatecas Government in Mexico*. <https://pbk.cl/pbk-webSite/wp-content/uploads/2021/04/Manual-Instructivo-Taller-de-los-Sueños.pdf>

Rau, M. (2021). Digital Child Perception Diagnosis the “Cloud of Dreams”. *The ICA Newsletter April-June 2021. The International CPTED Association, Volume 17 Issue 2*. <https://www.cpted.net/resources/Documents/ICA%20Resources/Newsletters/The%20ICA%20Newsletter-June%202021.pdf>

Regionaal Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid.(2017). *Naar een duurzame afname van woninginbraken. Vastgesteld in het Regionaal Bestuurlijk Overleg van de Eenheid Den Haag op 29 juni 2017*. <https://rsiv.nl/action/?action=download&id=124>

Rijksoverheid. (2019). *Toespraak minister Grapperhaus Congres 10 jaar bestrijding van high impact crimes*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2019/05/13/toespraak-minister-grapperhaus-congres-10-jaar-bestrijding-van-high-impact-crimes>

Rovers, B., Bruinsma, M., Jacobs, M., Jans, M., Moors, H., Siesling, M., & Fijnaut, C. (2010). *Overvallen in Nederland; een fenomeenanalyse en evaluatie van de aanpak*. Boom Juridische Uitgevers.

Schrijver, D. (2019) Groeien aan de Maas. De verbindende kracht van Vitale Coalities. www.vtw.nl/data/media/files/Essay_Dominic_Schrijver_over_de_kracht_van_verbinding_in_vitale_coalities.pdf Zie ook: Vos, L. (z.d.). Toezichthouders moeten rugdekking geven - interview met Dominic Schrijver over vitale coalities. *Vereniging van toezichthouders in woningcorporaties (VTW)*, Nieuwsbrief 155, artikel 1210. www.vtw.nl/nieuwsbrief/155/artikel/1210

Shaw, I.F., Greene, J.C. & Mark, M.M. (2006). *The SAGE Handbook of Evaluation*. Sage Publications, London, Thousand Oaks en New Delhi.

Sherman, L.W. (2020). *How to Count Crime: the Cambridge Harm Index Consensus*. <https://doi.org/10.1007/s41887-020-00043-2>

Sherman, L.W., Gottfredson, D., Mackenzie, D., Eck, J., Reuter, P. & Bushways, S. (1997). *Preventing crime: What Works, What Doesn't, What's Promising*. <https://www.semanticscholar.org/paper/Preventing-Crime%3A-What-Works%2C-What-Doesn't%2C-What's-Sherman-Gottfredson/5e82dc4c3c8a913687747b41f452806a48b0db76#related-papers>

Sidebottom, A., Bullock, K., Armitage, R., Ashby, M., Clemmow, C., Kirby, S., Laycock, G. & Tilley, N. (2019). *Problem-Oriented Policing in England and Wales 2019*. Ryton-on-Dunsmore: College of Policing. https://www.researchgate.net/publication/340540699_Problem-Oriented_Policing_in_England_and_Wales_2019

Stol, W., Tielenburg, C., Rodenhuis, W., Kolthoff, E., Van Duin, M. & Veenstra, S. (2016). *Basisboek integrale veiligheid*. Boom.

Taskforce Overvallen. (2011). *Actieprogramma ketenaanpak overvalcriminaliteit*.

Terpstra, J. & Van Dijk, B. (2014). *Probleemgerichte aanpak van woninginbraken Beresteinlaan; nuttige lessen na één jaar*. Politie-eenheid Den Haag/DSP-groep Amsterdam.

Van Baardewijk, J., Van den Brink, G. J. M., & Van Os, P. (Eds.) (2007). *Meer heterdaadkracht: 'Aanhoudend in de buurt*. Politieacademie.

Van den Handel, C., Nauta, O., Van Soomeren, P. Van Amersfoort, P, (2009) Hoe doen ze het toch?

Modus Operandi Woninginbraak Eindrapportage. CCV/DSP-groep, Utrecht/Amsterdam.

Van den Oord, S. & Kokkeler, B. (2020). Digitale coproductie van preventie en opsporing met burgers. Een verkenning naar de contouren van een nieuw beleidsregime. *Tijdschrift voor Veiligheid 2020 (19)*.

Van der Zwet, R. (2018). *Implementing evidence-based practice in social work: a shared responsibility*. www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-11/Implementing-evidence-based-practice-in-social-work.pdf

Van Dijk, J.J.M., Tseloni, A. & Farrell, G. (2012). *The International Crime Drop, New Directions in Research*.

Van Dijk, J.J.M., Van Soomeren, P. & De Waard, J. (2017). Safeguarding Sustainable Crime Prevention: The Rocky Case of the Netherlands. *Crime Prevention: International Perspectives, Issues, and Trends* Editors: John A. Winterdyk. DOI: 10.1201/9781315314211-19

Van Dijk, B., Terpstra, J. & Hulshof, P. (2013). Samenvatting Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden. *Politiekunde 55, Politie en Wetenschap*. www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiekunde/2013/heterdaadkracht-in-twee-haagse-pilotgebieden-13/

Van Dijk, B., Van den Handel, C. & Versteegh, P. (2011). *Hot spotaanpak in vier stappen*. https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/11bdstapin_Hot_spotaanpak_vier_stappen_politie-Haaglanden-_DSP-groep.pdf

Van Dijk, J.J.M., Sagel-Grande, H.I. & Toornvliet, L.G. (2006). Actuele Criminologie. *Hoofdstuk 6 Criminaliteitspreventie, 5e herziene druk*. SDU.

Van Dijk, J.M. & De Waarde, J. (1991). A Two-Dimensional Typology of Crime Prevention Projects; With a Bibliography. *Typology of Crime Prevention Projects (p. 483-503)*. www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-11/Implementing-evidence-based-practice-in-social-work.pdf

Van Dijk, T. & Versteegh, P. (2015). *Handleiding B3W-vragenlijst*. <https://rsiv.nl/action/?action=download&id=126>

Van Dijk, T., Van Musscher, P. & Versteegh, P. (2015). Doen wat nodig is, kwalitatieve sturing en verantwoording. *Cahiers Politiestudies* (ISSN: 1784-5300), 37. www.maklu-online.eu/nl/tijdschrift/cahiers-politiestudies/jaargang-2015/37-verantwoording-en-politie/doen-wat-nodig-kwalitatieve-sturing-en-verantwoord/

Van Egmond, P., Swami-Persaud, A. & Verwest, A. (2020). *Q-teams; De politie onderweg naar toekomstbestendige opsporing en vervolging*. Politie en Wetenschap: Sdu Uitgevers.

Van Grinsven, S., & Verwest, A. (2017). Vijf jaar Aanpak Top600: waar staan we nu? *Justitiële verkenningen*, jrg. 43, nr. 1, 127-141.

Van Kalshoven, F. (2021). Als er geen doel is kun je ook niet scoren (of missen). *Volkskrant*, 15 mei 2021, p. 17.

Van Ours, J.C. & Vollaard, B. (2011) Does Regulation of Built-in Security Reduce Crime? Evidence from a Natural Experiment. *The Economic Journal*, Volume 121, Issue 552. mei 2011, p. 485-504.

Van Reemst, L. Fisher, T.F.C. & Van Dongen, J.D.M. (2013). *Risicofactoren voor herhaald slachtofferschap: Een literatuurscan*. Sectie Criminologie, Erasmus School of Law.

Van Soomeren, P. & Wever, J. (2015). *Review of costs and benefits analysis in crime prevention Report to the European Commission*. Directorate-General for Justice, Freedom and Security; Contract JAI/B/1/2003/05a. Geraadpleegd van www.researchgate.net/publication/341110676_Review_of_Costs_and_Benefits_Analysis_in_Crime_Prevention_Report_to_the_European_Commission_Directorate-General_for_Justice_Freedom_and_Security_Contract_JAIB200305a

Van der Velpen, P. (2018). *Het preventie ultimatum*. Uitgeverij SWP.

Van der Vijver, K., Johannink, R., Overal, K., Slot, P., Vermeer, A., Van der Werff, P., Willekens, H. & Wisman, F. (2009). *Burgernet in de praktijk. De evaluatie van de pilot Burgernet*. Stichting Maatschappij Veiligheid en Politie (SMVP), Dordrecht. <https://maatschappijveiligheid.nl/kennisbank/burgernet/>

Veilig@Rotterdam. (2018). *High Impact Crime 2019 Rotterdam*. Gemeente Rotterdam.

Veilig@Rotterdam. (2018). *Veiligheidsprogramma 2018 – 2023*. Gemeente Rotterdam.

Veilig010. (2013). *Programma veiligheid 2014-2018*. Gemeente Rotterdam.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2021) Kernbeleid Veiligheid; Handreiking voor gemeenten.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten & Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2010). Naar buiten - Spoorboekje burgerparticipatie voor raad en college. *Uitgave van In actie met burgers!, deelproject van het Actieprogramma Lokaal Bestuur*. https://vng.nl/files/vng/vng/Documenten/Extranet/Burgerzaken/bestanden_burgerparticipatie/Naar_buiten.pdf

Versteegh, P. (2005). *Informatie Gestuurde Veiligheidszorg*. Stichting SMVP.

Versteegh, P. & Hesseling, R. (2013). De B3W-matrix, naar een meer effectieve aanpak van woninginbraken. *Tijdschrift voor de Politie*, jrg. 75, nr. 9/10, 15-21. Reed Business Information. www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/89054.pdf

Verwest, A. (2016). *Aanpak Top600 en het Actiecentrum Veiligheid*. www.dsp-groep.nl/projecten/aanpak-top600-actiecentrum-veiligheid/

VNG. (2021). *Handreiking voor gemeenten - Kernbeleid Veiligheid 2021*.

Wegwijzer jeugd en veiligheid. (z.d.). *Jeugdgroepen aanpakken: gebruik het 7 stappenmodel*.

Weisburd, D., Savona, E.U., Hasisi, B. & Calderoni, F. editors (2020). *Understanding Recruitment to Organized Crime and Terrorism*. Springer.

Welten, B.J.A.M. (2005). *Politie in ontwikkeling: visie op de politiefunctie*. Stichting SMVP.

Wolfgang, M. & Sellin, T. (1964). *The measurement of delinquency*. Wiley and Sons. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/001112876501100417?journalCode=cadc>

Wolfowicz, M., Litmanovitz, Y., Weisburd, D. & Hasisi, B. (2019). A Field-Wide Systematic Review and Meta-analysis of Putative Risk and Protective Factors for Radicalization Outcomes. *Journal of Quantitative Criminology*, 3 December, 1-41. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10940-019-09439-4>

WRR. (2016). *Big Data in een vrije en veilige samenleving. Rapport nr 95.*

www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2016/04/28/big-data-in-een-vrije-en-veilige-samenleving.

WRR. (2016). *Factsheet aanbevelingen WRR-rapport 95: Big Data in een vrije en veilige samenleving.* www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2016/04/28/big-data-in-een-vrije-en-veilige-samenleving

WRR. (2016). *Synopsis van WRR-rapport 95: Big Data in een vrije en veilige samenleving.* www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2016/04/28/big-data-in-een-vrije-en-veilige-samenleving

Websites

www.cuttingcrimeimpact.eu

www.ProHIC.nl

<https://data.politie.nl/#/Politie/nl>

<https://beveiligingnieuws.nl/achtergrond/terugblik-op-tien-jaar-succesvolle-aanpak-high-impact-crime>

Secondant: Het wordt veiliger in Nederland, maar niet overal (www.ccv-secondant.nl)

www.youtube.com/watch?v=2Groq98rQyA&list=PLZ0df6wQ5oO85B_LIIJSu7pQfruMOvjf&index=5&t=0s

www.youtube.com/watch?v=QVVRf_cwJr0&list=PLZ0df6wQ5oO85B_LIIJSu7pQfruMOvjf&index=5

www.burgemeesters.nl/bevoegdheden/politiewet

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Driehoek_\(overheid\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Driehoek_(overheid))

www.zorgenveiligheidshuizen.nl

<https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/HIC-preventiewijzer/>

www.zorgenveiligheidshuizen.nl/nieuws/2020/240320_animatie-zorg-en-veiligheidshuizen

www.riec.nl

Dit Basisboek laat zien hoe High Impact Crime (HIC) in Nederland op lokaal niveau kan worden aangepakt door politie, gemeente en openbaar ministerie (OM) in samenwerking met burgers en instellingen/bedrijven. De doelgroep voor het Basisboek is een vitale coalitie van de lokale driehoek – de burgemeester, politieleiding en het OM met hun ambtelijke ondersteuners en uitvoerders.

Ook instellingen en burgers uit het maatschappelijk middenveld, waarmee bij de aanpak van HIC nauw wordt samengewerkt, kunnen van het Basisboek gebruik maken.

Het basisboek is tevens bruikbaar studiemateriaal voor opleidingen van universiteiten, hogescholen en politie.

‘Samen aan de slag gaan’ klinkt logisch en simpel maar blijkt in de praktijk vaak helemaal niet zo eenvoudig. Het gaat immers om verschillende stakeholders die deels andere belangen en interesses hebben en die een andere bedrijfscultuur en organisatiestructuur kennen. Het zijn verschillen die samenwerking in de weg kunnen zitten.

De aanpak begint altijd met een goede degelijke analyse en gezamenlijke vaststelling van wat nu precies het probleem is ter plekke. Vervolgens moet worden bepaald welke maatregelen geschikt zijn om de problematiek aan te pakken. Alleen dan zal een gezamenlijke aanpak vruchten afwerpen.

Dit Basisboek geeft daarvoor oplossingsrichtingen en tips. Een aanpak die bewezen effectief is: in de afgelopen jaren zijn inbraken, berovingen en overvallen flink verminderd. We zijn dus op de goede weg. Maar die trend kan zo maar weer veranderen, en bovendien zijn de problemen op sommige plekken en in sommige buurten helemaal niet minder geworden.

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

www.cuttingcrimeimpact.eu

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 787100

